

T.C

TOROS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**GÖÇÜN EĞİTİME VE EĞİTİM KURUMLARINA
YANSIMALARI
(Mersin İl Merkezi Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bengin SELÇUK

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet ÖZER

MERSİN, 2014

T.C

TOROS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GÖÇÜN EĞİTİME VE EĞİTİM KURUMLARINA

YANSIMALARI

(Mersin İl Merkezi Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bengin SELÇUK

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet ÖZER

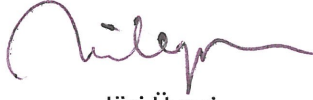
MERSİN, 2014

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Bengin SELÇUK tarafından hazırlanan "Göçün Eğitime ve Eğitim Kurumlarına Yansımaları (Mersin İl Merkezi Örneği)" başlıklı bu çalışma 04/11/2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı
Danışman
Prof. Dr. Ahmet ÖZER

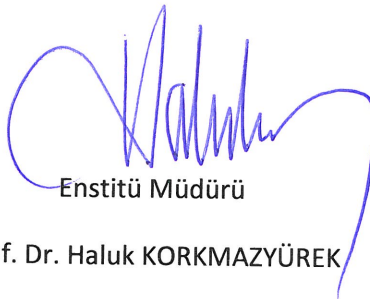

Jüri Üyesi
Prof. Dr. Süleyman DEĞİRMEN

Jüri Üyesi
Doç. Dr. Köksal HAZIR

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Haluk KORKMAZYÜREK

ÖNSÖZ

Göç olgusu insanlık tarihi kadar eskidir. İnsan toplulukları tarih boyunca yer değiştirerek, bir yerden başka bir yere göç ederek değişmiş ve gelişmişlerdir. Bu anlamda insanlık tarihini göçler tarihinden bağımsız düşünmek mümkün değildir.

Bu çalışma özellikle zorunlu göç kapsamında Mersine yerleşen ailelerin durumlarının bir fotoğrafını çekmek, bu ailelerin çocuklarının eğitim durumlarını incelemek, göçün eğitim kurumlarına etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır.

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında tecrübelerini ve zamanını esirgemeyen, çalışmanın her aşamasında bana yol gösteren ve beni yönlendiren değerli danışmanım Sayın **Prof. Dr. Ahmet ÖZER** Bey'e katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca Yüksek Lisans çalışmamda her zaman destek olan, çalışma süresi boyunca kendilerine ayırmam gereken zamanı bana bağışlayan ailemin bütün bireylerine de anlayışlarından dolayı teşekkür ederim.

GÖÇÜN EĞİTİME VE EĞİTİM KURUMLARINA YANSIMALARI

ÖZET

Bu araştırmada, Mersin iline yapılan göçün nedenleri, sonuçları, göçün eğitime ve eğitim kurumlarına yansımaları araştırılmıştır. Göçün neden olduğu sosyo-psikolojik ve ekonomik sıkıntılara ek olarak ortaya çıkan eğitim sorunları incelenmiştir. Göçün öğrenci ilişkilerine, eğitim kurumlarının yapısına ve kapasitesine etkisi üzerinde durulmuştur.

Eğitimin ve eğitim kurumlarının yoğun ve plansız bir şekilde gerçekleşen göçün olumsuz getirilerinden etkilenmesini önlemek gerekmektedir. Göç ile gelen ailelerin okul çağındaki çocuklarının akranlarıyla sağlıklı bir iletişim kurmalarını sağlamak için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Eğitim, Eğitim Kurumu

REFLECTIONS ON THE TRAINING OF MIGRATION AND EDUCATION INSTITUTIONS

ABSTRACT

This Project the reasons, the results of the migration to city of Mersin and the reflection of migration an education and education institutions. The education problems which arose in addition to economic problems and the socio-psychological results of migration are investigated. The impact of migration on the relationship between students and the capacity and the structure of education foundations are regarded.

It is necessary to eliminate the negative effects of dense and unplanned migration on both education and its foundations, and it is also urgent and necessary to take precautions for the children who are at the age of education on building a healthy friendship with their peer.

Key Words: Migration, Training, Educational Institution

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
Araştırmanın Konusu	2
Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	2
Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri	2
BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. GÖÇÜN TANIMI	3
1.2. GÖÇ ÇEŞİTLERİ	4
1.2.1. İç Göçler	4
1.2.2. Dış Göçler	4
1.3. GÖÇLERİN TARİHÇESİ VE GÖÇLERİN İNSANLIK TARİHİNDEKİ YERİ	5
1.4. TÜRKİYE’DE GÖÇ OLGUSU	8
1.4.1. Türkiye’de İç Göçler ve Göç Etme Nedenleri	8
1.4.2. Göçün Sonuçları	12
İKİNCİ BÖLÜM: BÜTÜN YÖNLERİYLE MERSİN	13
2.1. MERSİN İLİNİN GENEL TANITIMI	13
2.1.1. Coğrafi Açıdan Mersin	13
2.1.2. İklim	13
2.1.3. Tarih	14
2.1.4. Ekonomik Yapı	15
2.1.5. Eğitim ve Kültür	17
2.2. MERSİN İLİ NÜFUS YAPISI VE YILLAR İTİBARIYLA NÜFUSUN GELİŞİMİ	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: MERSİN İLİNDE GÖÇ VE GÖÇÜN MERSİN’E	
YANSIMALARI	20
3.1. MERSİN İLİNDE GÖÇ	20
3.2. MERSİN İLINE YAPILAN GÖÇÜN NEDENLERİ	21
3.2.1. Tarım Sektöründe Çalışmak Amacıyla Gelen Mevsimlik İşçilerin, Buraya Yerleşmeleri	21
3.2.2. Çatışmalı Ortamlar Sebebiyle ve Yöre Halkının Can Güvenliği Endişesiyle Gelmeler	21
3.2.3. Aileler Arası Kan Davaları ve Töre Olayları Sebebiyle Gelmeler	22
3.2.4. Etnik ve Hemşericilik Dayanışması Nedeniyle Mersin’e Gelmeler	22
3.2.5. Suriye’deki İç Çatışmalar Nedeniyle Türkiye’ye Göç Edilmesi	22

3.2.6. Mersin'in İklimsel Yapısı ve Hayat Şartlarının Uygun Olması Nedeniyle Tercih Edilmesi	22
3.3.GÖÇÜN GENEL YANSIMALARI	23
3.3.1. Ekonomik Sorunlar	23
3.3.1.1. Vasıfsız İşgücü Nedeniyle Üretim Düzeyinin ve Kalitesinin Düşmesi	23
3.3.1.2. Kayıt Dışı Ekonomiye Yol Açması	23
3.3.1.3. İşsizliğin Artması	23
3.3.2.Kültürel Sorunlar	23
3.3.2.1. Kültürel Yozlaşma	24
3.3.2.2. Ortak Kültürün Oluşturulamaması	25
3.3.3.Fiziksel Sorunlar	25
3.3.3.1. Gecekondulaşma, Hızlı Betonlaşma ve Yetersiz Alt Yapı Hizmetleri	26
3.3.3.2. Çevre Kirliliği ve Yeşil Alanların Yok Olması	26
3.3.4.Güvenlik Sorunları	27
3.3.5.Sosyal Sorunlar	27
3.4.GÖÇÜN EĞİTİM KURUMLARI VE İŞLETMELERİNE YANSIMALARI	28
3.5.KIRSAL KESİMLERDEN BÜYÜKŞEHİRLERE YAPILAN GÖÇÜN EĞİTİME VE EĞİTİM KURUMLARINA YANSIMASI (ANKET ÇALIŞMASI)	31
3.5.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri	31
3.5.2. Araştırma Metodu	34
3.5.3. Araştırma Alanının Tespiti	34
3.5.4. Araştırma Alanının Özellikleri	34
3.6.GÖÇ EDEN AİLELERE UYGULANAN ANKET ARAŞTIRMASININ SONUÇLARI	36
3.6.1. Katılımcı Özellikleri	36
3.6.1.1.Yaş Yapısı	36
3.6.1.2. Eğitim Durumu	36
3.6.1.3. Ailelerin Büyüklükleri	37
3.6.1.4. Ailelerin Yaş Yapıları	38
3.6.1.5. İkametgâh Durumları	38
3.6.1.6. Ailelerin Mesleki ve Ekonomik Durumları	39
3.6.1.7. Göç Edilen Yörelere İtibariyle Aileler	41
3.6.1.8. Mersin'e Göç Tarihi	42
3.6.2.Göçün Katılımcıların Yaşam Tarzına Etkileri	42

3.6.2.1. Göç'ün Sosyal Etkinliklere Etkisi	42
3.6.2.2. Hemşeri ve Akrabalık İlişkileri Üzerinde Meydana Gelen Değişimler	44
3.6.2.3. Göç Kararının Alınış Süreci ve Göç Sebepleri	45
3.6.2.4. Yeni Yerleşim Merkezini Benimseme	47
3.6.2.5. Göç'ün Çocuklara ve Çocukların Eğitim-Öğretim Ortamına Etkisi	48
3.6.2.6. Göç Edenlerin Gelecekle İlgili Planları	54
3.6.3. Göç Eden Ailelere Uygulanan Anket Değerlendirmesi	63
3.7.EĞİTİM PERSONELİNE YÖNELİK ANKET ARAŞTIRMASININ SONUÇLARI	
VE DEĞERLENDİRMESİ	64
3.7.1.Anket Sonuçları	64
3.7.2. Eğitimcilere Uygulanan Anket Değerlendirmesi	79
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	80
Genel İdareye Yönelik Öneriler	80
Yerel İdareye Yönelik Öneriler	82
Milli Eğitim Bakanlığına ve İl Milli Eğitim Müdürlüklerine Yönelik Öneriler	83
KAYNAKÇA	85
EKLER	
EK-1: “Göç'ün Eğitime ve Eğitim Kurumlarına Yansımaları “ Anket Formu (Göç Edenler için)	
EK-2: “Göç'ün Eğitime ve Eğitim Kurumlarına Yansımaları” Anket Formu (Eğitim Personeli İçin)	

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Sıcaklık Verileri	14
Tablo 2: Mersin İli Sayım Yılları İtibariyle Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı	18
Tablo 3: Mersin’de Yıllara Göre Toplam Okul, Derslik Öğrenci ve Öğretmen Sayıları	29
Tablo 4: Mersin İli Merkez İlçeleri Bir Sınıfa 30 Öğrenci Hesabıyla Mevcut Duruma Göre Derslik İhtiyacı	30
Tablo 5: Katılımcı Yaş Dağılımı	36
Tablo 6: Katılımcıların Tahsil Durumu	37
Tablo 7: Ailelerin Büyüklük Durumları	37
Tablo 8: Aile Bireylerinin Yaş Durumları	38
Tablo 9: Ailelerin Memleketteki İkametgâh Durumları	39
Tablo 10: Ailelerin Göçten Sonraki İkametgâh Durumları	39
Tablo 11: Ailelerin Mesleki ve Ekonomik Durumları	40
Tablo 12: Ailelerin Aylık Gelir Durumları	40
Tablo 13: Göç Edilen Yerler	41
Tablo 14: Göç Edenlerin Mersinde Yaşadıkları Süre	42
Tablo 15: Göçten Önce Sosyal Etkinliklere Katılma Durumu	42
Tablo 16: Göçten Sonra Sosyal Etkinliklere Katılma Durumu	43
Tablo 17: Göçten Önce Basın Yayın Takip Etme Durumu	43
Tablo 18: Göçten Sonra Basın Yayın Takip Etme Durumu	44
Tablo 19: Hemşeri Birlikleri ve Derneklerinin Etkisi	44
Tablo 20: Göçten Sonra Akrabaların Destek Durumu	45
Tablo 21: Göç Kararında Kimlerin Etkili Olduğu	46
Tablo 22: Göç Etme Nedeni	46
Tablo 23: Geri Dönmenin Düşünülmesi	47
Tablo 24: Göç Eden ailelerin Çocuklarının Mersin’de Yaşamalarını İstemeleri Durumu	48
Tablo 25: Göç Edenlerin Çocuk Sayısı	49
Tablo 26: Göç Edenlerin Çocuklarının İyi Eğitildiklerini Düşünmeleri Durumu	49
Tablo 27: Göç Edenlerin Çocuklarının Okulda Ayrımcılığa Uğradıklarını Düşünmeleri Durumu	50
Tablo 28: Ailelere Göre Çocuklarının Ayrımcılığa Uğrama Nedenleri	51

Tablo 29: Göç Edenlerin Çocuklarının Okulda Eğitim Personeli Tarafından Ayrımcılığa Uğradıklarını Düşünmeleri Durumu	51
Tablo 30: Ailelere Göre Çocuklarının Arkadaşlık İlişkilerinde Hemşerilerini Tercih Etmeleri Durumu	52
Tablo 31: Göç Eden Ailelerin Çocuklarına Kendi Kültürlerini Yeteri Ölçüde Aktardıklarını Düşünmeleri Durumu	53
Tablo 32: Geri Dönme İsteğinin Memleketlere Göre Dağılımı	54
Tablo 33: Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Mersin’de Yaşamaları Tercihinin Memleketlere Göre Dağılımı	55
Tablo 34: Göç Edenlerin Eğitim Durumlarına Göre Geri Dönme İstekleri	56
Tablo 35: Göç Edenlerin Çocuklarının Mersin’de Yaşamaları Tercihinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	57
Tablo 36: Göçten Sonra Geçen Süreye Göre Geri Dönmeyi İstemeleri Durumu	57
Tablo 37: Göç Edenlerin Göçün Nedenlerine Göre Geri Dönme İstekleri	58
Tablo 38: Göç Edenlerin İkametgâh Durumlarına Göre Geri Dönme İstekleri	58
Tablo 39: Göç Edenlerin Geri Dönme İsteğinin İş Alanına Göre Dağılımı	59
Tablo 40: Çocukların Eğitilebilme Durumu İle Göç Etme Nedenleri Kalktığında Geri Dönme İsteklerinin Karşılaştırılması	60
Tablo 41: Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Okulda Ayrımcılıkla Karşılaşması Durumu İle Memlekete Geri Dönüşü Düşünme Durumunun Karşılaştırılması	60
Tablo 42: Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Okulda Ayrımcılıkla Karşılaşması Nedenleri İle Mersin’de Yaşamaya Devam Etmelerini İsteme Durumunun Karşılaştırılması	61
Tablo 43: Göç Eden Ailelerin Büyüklüğü Durumu İle Geri Dönme İsteklerinin Karşılaştırılması	61
Tablo 44: Hemşeri Etkinliklerinin Etkilerinin Memleketlere Göre Dağılımı	62
Tablo 45: Sınıflardaki Öğrenci Sayıları	64
Tablo 46: Sınıflardaki Göç İle Gelen Öğrenci Sayısı	64
Tablo 47: Sınıflardaki Göç İle Gelen Sürekli Devamsız Kız Öğrenci Sayısı	65
Tablo 48: Sınıflardaki Göç İle Gelen Sürekli Devamsız Erkek Öğrenci Sayısı	65
Tablo 49: Göç İle Gelen Ailelerin Çocuklarından Sürekli Devamsız İken Devamı Sağlanan Kız Öğrenci Sayısı	66
Tablo 50: Göç İle Gelen Ailelerin Çocuklarından Sürekli Devamsız İken Devamı Sağlanan Erkek Öğrenci Sayısı	66

Tablo 51: Göç İle Gelen Kız Öğrencilerin Devamsızlık Nedeni	67
Tablo 52: Göç İle Gelen Erkek Öğrencilerin Devamsızlık Nedeni	67
Tablo 53: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Açısından En Önemli Sorunları	68
Tablo 54: Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim Öğretim Hedeflerine Daha Az Cevap Vermeleri Durumu	68
Tablo 55: Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim Öğretim Hedeflerine Daha Çok Cevap Vermeleri Durumu	69
Tablo 56: Eğitimcilerin Göç İle Gelen Öğrencilerle İletişim Kurmaları Durumu	69
Tablo 57: Göç İle Gelen Öğrencilerin Sınıf Başarısını Olumsuz Etkilemeleri Durumu	70
Tablo 58: Göç İle Gelen Öğrencilerin Farklı Gruplaşmalara Neden Olmaları Durumu	70
Tablo 59: Göç Eden Öğrencilerin farklı Gruplaşmalara Yöneldiğini Düşünen Eğitimcilere Göre Bu Gruplaşmaların Nedenleri	71
Tablo 60: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Diğer Öğrenciler Tarafından Ayrımcılığa Uğramaları Durumu	71
Tablo 61: Göç İle Gelen Öğrencilerin Ayrımcılığa Uğradığını Düşünen Eğitimcilere Göre Bu Ayrımcılığın Nedenleri	72
Tablo 62: Eğitimcilere Göre Göç Eden Ailelerin Eğitim-Öğretim Sürecine İlgisi	72
Tablo 63: Göç İle Gelen Ailelerin Eğitim-Öğretim Sürecine Yeterli İlgiiyi Göstermediklerini Düşünen Eğitimcilere Göre Bu İlgisizliğin Nedenleri	73
Tablo 64: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Yeterli Eğitim Araç Gereçlerine Sahip Olmaları Durumu	73
Tablo 65: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Kıyafet Temini Konusunda Sorun Yaşamaları Durumu	74
Tablo 66: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Uyum Sorunları Yaşamaları Durumu	74
Tablo 67: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim Kurumunu Sahiplenmeleri Durumu	75
Tablo 68: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Göç Etmiş Olmalarından Memnuniyet Duymaları Durumu	75
Tablo 69: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Geri Dönmeleri Durumunda Başarılarını Arttırmaları Durumu	76
Tablo 70: Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Toplamı ve Göç İle Gelen Öğrenci Sayısı Karşılaştırılması	76

Tablo 71: Sınıf Başarısını Olumsuz Etkileyen Öğrencilerin Geri Dönüş Durumunda Başarılarını Arttırabilme Durumları	77
Tablo 72: Farklı Gruplaşmalara Neden Olan Öğrencilerin Göç Etmiş Olmalarından Memnun Olma Durumları	77
Tablo 73: Eğitim Öğretim Hedeflerine Olumsuz Yanıt Veren Öğrencilerin En Önemli Sorunları	78
Tablo 74: Göç Etmiş Olmaktan Memnun Olmayan Öğrenciler Geri Dönüş Yaparlarsa Başarılarını Arttırma Durumları	78

GİRİŞ

Tarih boyunca insan grupları buldukları yerden başka yerlere göç etmişlerdir. İlk çağlarda daha verimli arazilere, suya daha yakın bölgelere, diğer canlılardan ve bazen de diğer insanlardan korunmak için daha güvenli yerlere yerleşmek, yâda buralarda geçici olarak konaklamak için çaba göstermişlerdir. Aslında bir bakıma insanlık tarihi bir göçler tarihidir. İnsanlar mekânlarını değiştirmek veya buldukları bölgeleri genişletmek için, yeni yerleşim alanları elde etmeye çalışırken, inanılmaz savaşılar vermiş, acılar yaşamış ve yaşatmışlardır. Bu süreçlerin birikimine de insanlık tarihi denilmektedir.

Bir toplumun tarihinin oluşumunda kültürel, politik ve ekonomik yapısının şekillenmesinde, hatta toplumsal psikolojinin şekillenmesinde göç olgusu önemli bir faktördür. Bu bakışla; göç, sanıldığı gibi aksine basit bir yer değiştirme olayı değildir. Nedenleri ve sonuçları ile bireylerin, toplumun ve belki de çevre toplumların üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Göç olgusu ülkelerin nüfus yapısında ve kısa vadeli hedeflerinde büyük değişimlere neden olabilecek etkiyi yapabilmektedir. Topulukların gelişmesini etkileyebilecek güce sahiptir.

Türkiye’de göç olgusu önemli yapısal problemlerden birisidir. Özellikle 1950’lerden itibaren kendini hissettirmiştir. Ekonomik ve sosyal alandaki gelişmelere paralel olarak nüfusun mekânsal dağılımında da önemli değişiklikler olmuştur. Gerek göç veren, gerekse göç alan bütün bölgelerin sosyal, ekonomik kültürel ve psikolojik değişimler ve sorunlar yaşamasına neden olmuştur. 1980 itibariyle daha da hızlanan göçün yönü Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu’dan, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana ve İzmir gibi batı illerine doğru olmuştur. Karadeniz’den gerçekleşen göç daha çok ekonomik nedenlere bağlı iken Doğu ve Güneydoğu’dan yapılan göç ise, hem ekonomik hem de başta Kürt Meselesi olmak üzere çeşitli sosyal sebeplerden kaynaklanmıştır. İlk başlarda kırdan kente göç yoğunlukta iken son dönemlerde kentten kente göç yoğunlaşmıştır. Yer yer kentten kıra göç te görülmektedir.

Bu göçler plansız ve ani olduğundan, özellikle göç edilen yerde çeşitli sorunlara neden olmuşlardır. Eğitim, sağlık, güvenlik ve şehircilik açısından geri dönüşü oldukça güç olumsuzluklar ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışma ile göçün eğitime ve eğitim kurumlarına etkileri incelenecek, ortaya çıkan sorunlara yönelik çeşitli kaynaklardan yararlanarak çözüm önerileri

sunulacaktır. Araştırmamızda model il olarak Mersin ili incelenmektedir. Ancak çözüm önerilerinin makro düzeyde olmasına gayret edilecektir.

Araştırmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu; Mersin İline yapılan göç ile göçün eğitim ve eğitim kurumlarına yansımalarının incelenmesidir.

Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Göç, sürekli karşılaşılması muhtemel bir olgudur. Bu çalışmanın amacı özellikle Mersin iline yapılan göçün öncelikle eğitime ve eğitim kurumlarına yansımalarını incelemek, mevcut durumun bir fotoğrafını çekmek ve alınması gereken tedbirler için bir veri elde etmektir. Bu çalışma çok kısa bir süre içinde oldukça yoğun bir göç alan Mersin'in karşı karşıya kaldığı durumun netleşmesi açısından önemlidir. Elde edilen veriler, gerek yerelde gerekse diğer bölgelerde gelecekte öngörülemeyen göç dalgalarıyla karşı karşıya kalındığında alınabilecek rahatlatıcı önlemlerin önünü açmak açısından dikkate değer görülmelidir.

Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri

Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket tekniği kullanılmış; göç eden ailelere "Göç Eden Aile Anket Formu" ve eğitimcilere ise "Eğitim Personeli Anket Formu" olmak üzere iki farklı anket uygulanmıştır.

Ailelere uygulanan anket, göçün sebeplerinin ve aileler açısından sonuçlarının ortaya çıkarılması amacıyla hazırlanmıştır. Söz konusu anket için 30 soru hazırlanmış ve toplam 95 aileye uygulanmıştır. Eğitimcilere uygulanan anket ise, konu hakkında var olan öğretmen görüşlerini almak amacıyla hazırlanmıştır. Bu anket için 29 soru hazırlanmış ve 61 eğitimciye uygulanmıştır.

Ayrıca konuyla ilgili literatür taranarak, kaynaklar genelden özele doğru ele alınmıştır. Elde edilen belgeler analiz edilerek bu çalışma yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GÖÇÜN TANIMI

Göç; bir toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, politik yapısı gibi farklı özellikleri ile yakından ilgili ve bu özellikleri etkileyen bir sosyal olaydır.

Kurt'a göre; "göç: Bireylerin ya da toplulukların içinde yaşadıkları coğrafi mekân ve sosyo-kültürel çevreden ayrılarak başka bir coğrafi alana ve sosyo-kültürel çevreye girmesi olarak tanımlanabilir" (Kurt; 2006:149).

Özer'e göre; "göç, coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir" (Özer, 2004:11).

Genel olarak göç; insanların hayatlarını geçirmek üzere kalıcı veya geçici bir süre için bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya yaptıkları yer değiştirme durumu olarak tanımlanabilir. Göç; bazen yerleşim yerindeki fırsat eşitsizliğinin sonucunda, bazen doğadaki ani değişimler sebebiyle, bazen de otoritenin ya da değişik güç odaklarının baskısı neticesinde gerçekleşen bir durumdur. Bu anlamda göç; bazen gönüllü bazen de zorunlu olmaktadır. Gönüllü göç, kişilerin istekleri hedefleri ve umutları çerçevesinde bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim merkezine yerleşme amacıyla gerçekleştirdikleri ikamet değişikliğidir. Bazen insanlar, yaşadıkları yerleşim bölgelerinde kendi kapasitelerini kullanamadıklarını, daha farklı ortamlarda daha başarılı olabileceklerini düşünerek bir yerden başka bir yere göç edebiliyorlar. Bazen yaşadıkları yerlerin kısıtlı imkânları, bazen de göç etmeyi düşündükleri yeni yerin daha cazip imkânlarla sahip olduğunu düşünmeleri onları göç etme kararına yönlendirebilmektedir. Zorunlu Göç ise; kişilerin istekleri, hedefleri ve umutları dışında çeşitli dış etkenlerin zorlamasıyla gerçekleşen çoğu zaman ani olan yer değişiklikleridir. Devletlerarası mübadele ile yapılan göçler, doğal afet ve felaketlerden kaynaklanan göçler, kan davası gibi kimi bölgelerde yoğun olarak gerçekleşen olumsuzluklar, yâda devletlerin ekonomik, sosyal, siyasal ve güvenlik gibi nedenlerle aldığı kararlar çerçevesinde yapılan göçler zorunlu göç olarak kabul edilir. Bu göçler sonucunda bölgeler arası nüfus dengesizlikleri oluşmakta ve özellikle göç edilen yer açısından ciddi sorunlar gündeme gelmektedir.

Göç, fiziksel ve coğrafik bir süreç olmanın yanında psikolojik bir yolculuk olarak ta değerlendirilmelidir. Göç sürecinde göç edenler, diğer insanlar ve gruplarla gerçekleştirdikleri iletişim sonucunda kimliklerini yeniden oluşturmaktadırlar.

Göçün Sosyolojik olarak incelenmesi sonucunda; Sosyal hareketlerle birlikte sosyo-kültürel ve ekonomik yönleri olan ve bir bakıma sosyal değişiminin sebebinin teşkil eden ayrıca ona hız kazandıran bir sosyolojik olgu olduğu da görülebilir. Göç eden kişiler, yeni çevrelerinde hem sosyo-kültürel değişimlere neden olmakta hem de kendileri de değişmektedirler. Girilen her yeni ortam insan için değişiklikler gösteren bir yapı demektir. Farklı bir coğrafya, farklı bir kültür, farklı bir sosyal yapı sosyal değişiminin unsurlarıdır (Tüfekçi, 2002:3).

Göçler, kırdan kıra, kırdan kente, kentten kente ve kentten kıra doğru gerçekleşebilmektedir. Türkiye’de özellikle sanayileşmenin gelişmeye başlamasına paralel olarak kırdan kente göçlerde artış meydana gelmiş, kentleşme oranı artmıştır.

Göç; ülkelerin nüfus yapısında önemli bir etkiye sahiptir. Göç olayı yerleşim yerlerinin veya ülkelerin nüfuslarını olumlu yâda olumsuz şekilde etkileyebilmektedir.

1.2. GÖÇ ÇEŞİTLERİ

1.2.1. İç Göçler

İç göçler, bir ülkenin sınırları içinde yapılan yer değiştirme olaylarıdır. Bölgeler arası ekonomik dengesizlikler, sosyal ve toplumsal olaylar, eğitim olanakları, güvenlik sorunları, doğal afetler gibi nedenlerle bir ülke içinde bölgeden bölgeye, yâda aynı bölgedeki farklı yerleşim bölgelerine yapılan göçler iç göçlerdir.

Türkiye’de iç göçler genellikle belli bir takım merkezlere yapılmaktadır. Daha çok kırsal yerlerden kentlere doğru olan iç göçün hep aynı merkezlere yapılması, zamanla buralarda bir doygunluğa yol açmakta ve iç göç bu merkezlere yakın yerlere doğru kayma göstermektedir (Demir, 1997:85 Akt: Üçdoğruk, 2002:159).

1.2.2. Dış Göçler

Dış göçler, bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan göçlerdir. Ulaşım ve haberleşme imkânlarının artması ile ülkeler arasındaki göçler de artmaktadır. Ekonomik sorunlar, sosyal ve siyasal olaylar gibi nedenlerle ülkeler arası yapılan göçler dış göçlerdir.

Türkiye’de özellikle 1961 yılı itibariyle başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerine doğru bir dış göç dalgası başlamıştır. Sonraki dönemlerde de diğer Batı Avrupa ve İskandinav ülkeleri ile İmzalanan misafir işçi anlaşmaları ile

dış göçler devam etmiştir. Özellikle 1990'larda söz konusu Avrupa ülkelerindeki ikinci kuşağın çoğunlukla memleketten biri ile evlenme yönünde tercih kullanmaları neticesinde farklı bir dış göç dalgası başlamıştır. Aile üyelerinin evlenmelerinden dolayı artan bir oranda göçlere devam edilmiştir (İ. Kaya, 2011:163 Akt: Koçak ve Terzi, 2012:173).

1.3. GÖÇLERİN TARİHÇESİ VE GÖÇLERİN İNSANLIK TARİHİNDEKİ YERİ

İnsanlık tarihi boyunca bir yerden başka bir yere yerleşmek suretiyle göçler gerçekleşmiştir. Bu anlamda insanlık tarihi aslında bir göçler tarihidir denilse yanlış olmaz. Söz konusu göçler günün ve yerin şartlarına göre farklı amaçlarla gerçekleşmiş ve bu nedenle de farklı isimlerle anılmışlardır. Tarihte göçler genel olarak; açlık, savaş, şiddet, kıtlık, iklim koşulları, ekonomik gereksinim, siyasi ve dini sebeplerle gerçekleşmişken, daha yakın zamanlarda da eğitim, makineleşme, sanayileşme, v.b. nedenlerden kaynaklanmıştır. İlk dönemlerde insanların yer değiştirmelerinin temel sebepleri daha çok fizyolojik sebeplerdi. Bu süreçteki göçler, bazen açlık, bazen savaşçı kabileler arasındaki çekişmeler, bazen de avcılık nedeniyle yapılmaktaydı. İnsanlar buldukları bölgedeki imkânların tükenmesi ya da mevsimsel nedenlerle yaşamsal imkânların zorlaşması neticesinde başka bölgelere göç etmişlerdir. Çoğu toplumlar bu göç halini belli bir mevsimsel program çerçevesinde sürekli devam ettirmiş, yaşamını buna göre düzenlemiştir. Böylece göçebe topluluklar ortaya çıkmıştır. İlk başlarda bütün topluluklar göçebe hayatı yaşarken belli türlerdeki bazı küçükbaş ve büyükbaş hayvanları evcilleştiren, bazı bitki türlerini yetiştirmeyi başaran insanların tarımı ilerletmesiyle kimi göçebe topluluklar çiftçi köylüler olarak yerleşik hayata geçmiştir. Bununla beraber çevre ve iklim koşulları sonucu yerleşik hayat yerine hayvancılığı seçenler mevsimlik beslenmeyi, çoğalmayı ve korunmayı sağlamak için göçebe yâda yarı göçebe bir yaşam sürdürmüşlerdir.

Yiyecek besinlerinin üretilmesi, yerleşik kültürün önemli bir keşfi olmuş, tarımın varlığı dolayısı ile yerleşik bir yaşam biçimini gerektirmiştir. Yerleşik hayata geçiş aşamasında göçlerin yapıldığı yerler daha çok verimli toprakların olduğu akarsu kenarları, gibi yerler olmuştur.

Ayrıca yerleşik hayata geçildikten sonra da değişik nedenlerle büyük göçler yaşanabilmiştir. Özellikle kimi tarihsel göçlerle büyük nüfus hareketleri

gerçekleşmiştir. Dor'ların M.Ö. 11.yy'da Yunanistan'a, Orta Asya'daki Türk Kavimlerinin Hazar Denizinin kuzey ve güneyinden batıya doğru yer değiştirmelerini, M.S. 4- 6 yy. arasında Baltık Denizinden Germanlerin güneye göç etmelerini, Afrika'daki Bantu'ların göçlerini tarihteki bazı önemli göç hareketleri olarak sayabiliriz. Bu tarihsel göçlerin hemen hepsi gerek göç edenler açısından gerek göç ettikleri yerler açısından büyük yıkımlara yol açan nüfus hareketleri idi. Ayrıca kimi tarihsel kabullere göre de başka tarihi bir göç te günümüzden yaklaşık 20.000 yıl önce Asya'da yaşayan insanların iklimsel değişiklikler nedeniyle göç etmiş olmalarıdır. Bu topluluklar o tarihlerde buzlarla kaplı olduğu düşünülen Bering boğazını aşarak Kuzey Amerika'ya doğru göç etmişlerdir. Ortaçağ döneminde göç hareketleri en çok Akdeniz Bölgesinde görülmüştür ve bu tarihlerdeki göçler içerisinde en büyük ve önemlisi Kavimler Göçü olmuştur. Kavimler Göçü sonucunda Roma İmparatorluğu yıkılmıştır. Hun'ların Orta Asya'dan çıkışla başlattıkları bu göç sonucunda; Hun'ların önünden kaçan Germanler dalgalar halinde Avrupa'ya göç etmişlerdir. Çin, uygun iklim koşulları sebebiyle yine ortaçağ tarihinde önemli bir göç merkezi olmuştur (Hayat Ansiklopedisi, Cilt 3:1360 Akt: Tüfekçi, 2002:11).

Ortaçağın önemli göç sebeplerinden biri de özellikle doğu toplumları arasında İslamiyet'in hızlı yayılmasıyla beraber nüfusun hareketlenmesidir. 7. Yüzyıl'dan itibaren Müslümanlar, fetih amacıyla Kuzey Afrika ve İspanya gibi bölgeler üzerine seferler düzenlemiş, beraberlerinde önemli bir nüfusu fethettikleri bu bölgelere taşımışlardır.

Bu dönemin bir diğer göç sebebi de yeni buluşların doğal sonucu olarak ortaya çıkan hareketliliklerdir. Özellikle pusulanın bulunmasının sonucu olarak yeni deniz yolları ve kıtaların bulunması nüfus hareketliliğini hızlandırmıştır. Amerika kıtasının keşfedilmesi sonucu buraya yapılan ticari amaçlı göçler bu dönemin başlıca göçlerindedir.

Kol gücünden makine gücüne dönüşümünün ifadesi olan sanayi çağında ise çok fazla göç hareketiyle karşılaşırız. Üretimin makineler sayesinde seri hale gelmesiyle beraber el üretimi azalmış, yerleşik köylü nüfusun sanayinin geliştiği şehirlere doğru hareketlenmesine yol açmıştır. Bir yandan statik tarım toplumunda bireylerin el ile yapacağı işlerin azalması sonucu insan ihtiyacının azalması, diğer yandan sanayide daha fazla işçiye ihtiyaç duyulması, nüfusun köylerden sanayi şehirlerine akışına sebep olmuştur. Sanayi inkılabı ile üretim tekniği ve metotları değişmiş, seri üretim denilen makine ve fabrika üretimine geçilmiştir. Artan üretim,

beraberinde hammadde ve işçi gereksinimi gibi iki temel sorunu ortaya çıkarmıştır. Bunlardan birincisi olan hammadde için sanayileşmiş ülkeler tarafından sömürgecilik yoluyla geri kalmış ülkelerin hammadde ve rezervlerini ele geçirme yarışına girilmiştir. Üretim faktörlerinden biri olan iş gücü ihtiyacını ise, sosyal güvenlik sisteminin eksikliği sebebiyle çocuk, kadın, genç yaşlı denilmeden çok yüksek oranlardaki çalışma saatleri ve de kırsal alanlardan yâda ülke dışından çalışabilecek insan ithali ile giderilmeye çalışılmıştır. Kırsal alanlardan ve dış ülkelere şehirler çalıştırmak amacıyla getirilen bu iş gücü faktörü ise, sanayileşme hareketlerinin meydana getirdiği göçleri oluşturmaktadır (Tüfekçi, 2002:14).

Özellikle sanayileşmeye bağlı göçler 20. Yüzyılın başında da devam etti. İkinci Dünya Savaşından sonra ise ülkelerin içinde daha gelişmiş bölgelere doğru iç göçler, tarım ülkelerinden de sanayisi gelişmiş ülkelere doğru dış göçler yoğun bir şekilde sürdü.

Günümüzde önemli göç çeşidi; endüstrileşme ile beraber teknolojik ürünlerin artması ve tarımda makineleşme sonucu insan gücüne neredeyse ihtiyaç kalmamış olması nedeniyle şehirlere yapılan iç göçlerdir. Kırsal kesimin daha özgür ve daha doğal ortamından şehirlere doğru akan nüfusun fazlalığı ve plansız olması neticesinde oluşan sağlıksız kentleşme, temel altyapı eksiklikleri, ulaşım, çevre kirliliği gibi sorunları arttırmıştır. Özellikle yetersiz imkânlarla sahip ülkelerde bu problemler bir türlü çözülememekte, yeni ve devasa problemlerin temel sebeplerinden olmaktadır.

Günümüzün önemli bir diğer göç çeşidi de beyin göçü olmuştur. Alanlarında yeterli bilgi birikime sahip bireylerin değişik sosyal ve ekonomik sebeplerle kendi ülkeleri dışında bir ülkeye göç ederek bilgi birikimini yerleştikleri ülke lehine kullanması demek olan bu göç çeşidi de oldukça önemlidir. Donanımlı kişilerin sahip olduğu birikimin bütün maliyeti kendi ülkesine ait olduğu halde başka bir ülke hesabına bilgi üretmesi, kendi ülkesini zarara uğrattırken tercih ettiği ülkeye kar getirmektedir. Genelde insanlara kendi ülkelerinde yeterli gelir olanakları ile istihdam imkânlarının sağlanamaması, sağlıklı çalışma ortamlarının oluşturulamaması, asimilasyon ve ötekileştirme politikası, siyasi ve dini baskılar gibi nedenlerle gerçekleşen bu göç çeşidinin de ortaya çıkardığı sonuçlar itibariyle üzerinde durulması gerekmektedir.

1.4. TÜRKİYE'DE GÖÇ OLGUSU

1.4.1. Türkiye'de İç Göçler ve Göç Etme Nedenleri

Türkiye'de 1950'li yıllara kadar daha çok il içi göç ve mevsimlik işçi göçü ile karşılaşılırken, özellikle 1950'ler itibariyle iç göçün hareketlilik kazandığı görülmektedir. Tarım alanındaki gelişmeler, karayollarının hızla arttırılması, hidroelektrik santrallerin inşası, sanayi alanındaki gelişme ve yenileşmeler nedeniyle yeni iş sahaları açılmış, bu imkân da iç göçün artmasına ortam hazırlamıştır (Bülbül ve Köse, 2010 :77).

Türkiye'deki iç göç tarihini birbiriyle örtüşen dönemleri de içeren ancak bazı temel özellikleri ile ayırt edebileceğimiz dört temel dönemde ele alabiliriz. Tarihsel olmaktan çok özellikleri bakımından ayrışan bu dönemleri; "1923'den 1950'ye", "1950'ler ve 1960'lar", "1960'lar, ve 1980'ler" ile "1980 sonrası" olarak belirleyebiliriz. 1923'ten itibaren başlattığımız ilk dönemde, önemli bir iç göç hareketinin yaşanmadığını söyleyebiliriz. Bu dönemde doğal olarak kırdan kente ve kentten kente cılız bir göç söz konusuydu; ancak bu göç hareketlerine; sonraki dönemlerdekiyle karşılaştırılamayacak kadar küçük gruplar katılıyordu. Devlet memurlarının tayini çerçevesinde gelişen hareketleri buna örnek gösterilebilir. Dönemin başlarında gerçekleşen nüfus mübadelesinden sonraki dönemde, Yunanistan'dan gelen göçmenlerin ülke içindeki nihai yerleşmeleri, birkaç on bini bulan, bir nüfusun yer değiştirmesine yol açmıştır (İçduygu ve Sirkeci, 1999:250).

İkinci dönem, Demokrat Parti'nin 14 Mayıs 1950 seçimleri sonucu iktidara gelmesiyle başlamaktadır. Bu dönemde yürütülen politikalar sonucu iç göç sürekli artmıştır. Sanayileşme ve hizmetlerin büyük şehirlerde gelişmesi nüfusu kırdan kente doğru hareketlendirdi. Bu dönemde, Hükümetin "bırakın yapsınlar, bırakın geçsinler" anlayışı ile "Küçük Amerika" ve "Her mahallede bir milyoner" oluşturma vaatleri iç göçü hızlandırmıştır. "Türkiye'de 1950'li yıllarla birlikte hızlanan köyden kente göç, bu dönemde ülkenin kırsal alanlarındaki ekonomik ve toplumsal değişimle başlamış ve hızlanmıştır. Bu dönemde dünya sistemi ile eklemlenmesi hızlanan Türkiye'de kırsal alanlarda yaşayan nüfus kentsel alanlara doğru hareketlenmiş 50'li ve 60'lı yılların iç göçü ortaya çıkmıştır. Bu dönem köyden ve köylülükten hızla kopma dönemidir" (İçduygu ve Sirkeci 1999:252).

1970-1980 yılları arasında, ülkemizin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullara bağlı olarak yavaşlayan kentleşme hareketleri, 1980'den sonra yeniden ivme kazanmıştır. 1980'li yıllarda tüm dünyada etkili olan küreselleşme, Türkiye'de

de özellikle ekonomi politikalarındaki değişimle yeni bir süreç başlatmıştır. Türkiye'nin gündemine 24 Ocak kararlarıyla birlikte giren küreselleşme olgusu, özelleştirme, devletin ekonomik alandaki etkisini azaltma, devleti küçültme çabalarıyla birlikte ortaya çıkmıştır (Kocacık, 2000:113 Akt: Koyuncu, 2011:135). Özellikle 1984 yılından itibaren ihracatı artırmaya yönelik politikalar büyük bir kararlılıkla uygulamaya konmuş ve sanayi sektörü önemli ölçüde dışarıya açılmayı başarmıştır. Zaman zaman Türkiye'nin enerji, ulaşım ve iletişim gibi alt yapı eksikliklerinin giderilmesi için kamu yatırımlarını artırıcı devletçi politikaları uygulamaya koyulmuş olsa da genel olarak liberal bir politika izlenmiş ve bu çerçevede devletin ekonomideki ağırlığını azaltmaya, serbest piyasa ekonomisini kurmaya ve devleti küçültmeye yönelik çabalar ön plana çıkmıştır. Bu yeni ekonomik yapı, kentsel yerleşim yerlerinin içinde organize olan hizmet sektörü ve kentsel yerleşim yerlerinin çeperlerinde organize olan sanayi sektörü için daha fazla sayıda işgücüne ortam hazırlamıştır. Bu gereksinimin bir sonucu olarak da kırsal yerleşim yerlerinden kentsel yerleşim yerlerine işgücü göçü daha da hızlanmıştır (Koyuncu, 2011: 135).

1980 ve 1990'lı yıllar arasında temel bir toplumsal dönüşüm sergileyen Türkiye, serbest piyasa ekonomisi kavramı ile tanışmış, küreselleşme sözcüğü yavaş yavaş ülke gündemine girmeye başlamıştır. İhracata yönelik büyüme olarak şekillenen ve Türk siyasal yaşamına ÖZAL'lı yıllar olarak geçen bu süreçte, ülke 1980 Askeri hareketi, daha sonra Turgut ÖZAL'ın iktidara gelmesi ile bayındırlık yatırımlarının artışı ile iletişim ve ulaşım koşullarının iyileşmesi, sanayileşmeye yönelik olarak hedeflenen büyüme hedefi ile küçük ve orta ölçekli sanayi tesislerinin artması ile göçler hızlanmaya başlamıştır (Tüfekçi, 2002:51).

1980'li yılların ortalarından itibaren Türkiye'de iç göç, siyasi nedenlerin de katkısıyla giderek daha da yoğunlaştı. Doğu ve Güneydoğu'dan, düşük yoğunluklu savaş ortamının can ve mal güvenliğini ortadan kaldırması nedeniyle, binlerce insan göç etmek zorunda kaldı. Özer'e göre "bölgede süren düşük yoğunluklu savaşın yaratmış olduğu tahribat, göçe zorlama, göç ettirmeler ve köy boşaltmalar göçün en temel nedenidir" (Özer, 2014:252). Bu göç çerçevesinde önemli oranda bir nüfus İstanbul, İzmir, Adana, Bursa, Mersin başta olmak üzere, Batı ve Orta Anadolu'ya göç etti (İçduygu ve Sirkeci, 1999:253). Türkiye'de iç göç hareketlerinin çevresel nedenlerine ve sonucuna ilişkin belirgin bir örnek de 17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra çok sayıda kişinin, İstanbul ve Kocaeli'ni terk etmesiyle, bu

illerin göç oranlarının yükselmesi ve dolayısıyla bu illere doğru olan göç oranının da düşmesidir (Bülbül ve Köse, 2010 :79).

Bütün bunlar ışığında 1950-2000 arasındaki dönem merceğe altına alınırsa iç göçün başlıca nedenleri hakkında genel bir fikir edinilebilir. Baraj ve sulama projelerinde ilçe ve köylerin arazileriyle birlikte istimlak edilmesi, tarım alanındaki makineleşme, İmar sektörünün gelişmesi, kalkınma projeleri, doğal afetler ve özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgesindeki çatışmalı ortam, yer yer kan davaları gibi nedenlerle, iç göçün durmadan artmasına sebep olduğu görülür. Yine sanayileşmenin bazı bölgelerde yoğun olarak gelişmesiyle beraber birçok bölgede sanayinin kurulamaması da iç göçü tetiklemiştir. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından 2008 yılında yayınlanan “Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri” isimli araştırmaya bakıldığında, 1965-1970 yılları arasında 3.2, 1970-1975 yılları arasında 3.4, 1975-1980 yılları arasında 2.7, 1980-1985 yılları arasında 2.9, 1985-1990 yılları arasında 4.1, 1995-2000 yılları arasında ise 4.8 milyon kişinin başka illere göç ettiği görülmektedir. Yine bu araştırmaya göre Türkiye genelinde 1975-2000 yılları arasında, toplam nüfus içinde göç eden nüfusun payı artış eğilimindedir. 1975-1980 yılları arasında nüfusun %9.3’ünü oluşturan 3.6 milyon kişi göç etmişken, 1995-2000 yılları arasında nüfusun %11’ini teşkil eden 6.7 milyon kişi göç etmiştir. İller arasındaki göçlerin toplam nüfus içindeki payının değişimi incelendiğinde ise, 1965-2000 döneminde beşer yıllık dönemler itibariyle 2.7 ile 4.8 milyon arasında, toplam 21.1 milyon kişinin göç ettiği görülmektedir. 1965-1970 döneminde her yüz kişiden 10.7’si iller arasında göç ederken, zaman içinde göç hızlarında azalmalar gözlenmiş ve 1980-1985 döneminde %6.5’e kadar düşmüştür. Ancak, 1985-2000 döneminde göç oranında 1970’li yıllar seviyesi kadar olmasa da bir yükselme gözlenmiş ve 1995-2000 döneminde her yüz kişiden 7,9’u iller arasında göç etmiş görünmektedir.

Göçler çoğunlukla ülkenin doğu bölgelerinden, sosyal ve ekonomik açıdan daha çok gelişme göstermiş ve daha güvenli olan batı ve güney bölgelere doğru olmuştur.

Literatürde göç olgusunu ele alan belli başlı yaklaşımlardan biri olan itici ve çekici güçler yaklaşımına göre, bireylerin göç kararları, itici ve çekici faktörlerin etkileriyle şekillenmektedir. Kişilerin doğdukları ortamı ve alışkın oldukları yaşam tarzını bırakarak göç kararı almalarına neden olan etkenlere “*itici faktörler*”, göç etmek üzere karar verilen yerin cazibelerine ise “*çekici faktörler*” adı verilmektedir. İç ve dış göçe göre değişen bu faktörler arasında yaptıkları değerlendirme çekici

faktörler lehine sonuçlandığında, bireyler yaşadığı yerleri terk etmekte ve göç olayı gerçekleşmektedir. Her göç kararı itici ve çekici faktörlerin karışımı olup, bu karışıma karşılaşılabilecek güçlükler de eklenmektedir. Göç eden kişi kendi içinde yaşadığı yer hakkında, gideceği yere göre, daha fazla bilgi sahibi olduğu için, itici faktörleri çekici faktörlerden daha iyi algılayacaktır. Kişi itici faktörler ve kendinden önce göç edenlerden elde edeceği bilgilerle de karşılaşılabileceği güçlüklerin etkisini gidermeye çalışacaktır (Karabulut, 2009 ve Tümertekin, 1998; Akt: Bülbül ve Köse, 2010:78). Bu faktörlere bir de iletici faktörleri ekleyebiliriz. İletici faktörle kastedilen mana göçün gerçekleşmesinde olanak sağlayan etkilerdir. Bu etkileri belli başlı olarak karayollarının yapılması, toprak mülkiyeti konusundaki yasal düzenlemeler, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, taşıt sayısının artması, politik özendirmeler, gibi etkiler sayılabilir (Tüfekçi, 2002:6).

Kırsal kesimden kent merkezine doğru yapılan göçte, kırsalda işsizlik, ekonomik, sağlık, eğitim gibi alanlardaki yetersizliğin itici faktörleri oluşturduğu, kent merkezlerindeki eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel imkânların yanında iş imkânlarının da olması kentin çekiciliği olarak görülebilir. Bunun yanında özellikle 1985 yılı itibariyle doğu ve güneydoğu illerinden batı illerine doğru yapılan göçte önemli itici faktör bölgedeki Kürt sorununa bağlı olarak ortaya çıkan çatışmalı ortam ve bu ortamın ürettiği sorunlardan oluşurken, batı illerinde nispeten daha güvenli ortamların olması ihtimali çekici faktör olmuştur.

“1950’li yıllarda başlayan ve hızlanan iç göçe daha çok, ülkede kırsal alanlardaki dönüşümün ivme kazandırması, bir anlamda "iticiliği" ile açıklanabilirken, daha sonra 60’lı yılların sonları, 70’li yıllar ve 80’lerin başına kadar daha çok kentsel alanlardaki dönüşümün belirleyiciliği, bir anlamda "çekiciliği" ile anlatılabilir. 1980’li ve 90’lı yıllar içinde ise iç göç olgusu ve süreçleri, modernleşme temelindeki toplumsal dönüşümün yeni iletişim teknolojileri ile daha da yoğunlaşması sonucu ve toplumsal hareketliliğin her anlamda "iletici " etkilerinin daha da artması ile yeni bir döneme girmiştir” (İçduygu ve Sirkeci, 1999:250).

Gelir dağılımındaki dengesizlikler iş imkânlarının yetersizliği ve gelirin hedefleri karşılayamaması, göçün ekonomik nedenlerini, emeklilik, tayin, iş değişikliği, eğitim evlilik gibi nedenler göçün bireysel nedenlerini, Kürt Meselesinden kaynaklı çatışmalı ortamlar ve buna bağlı olarak köylerin boşaltılması, doğal afet riskinin olması gibi nedenler göçün güvenlik nedenlerini oluşturmaktadır.

1.4.2. Göçün Sonuçları

Çeşitli nedenlerle yapılan göçlerin çoğunlukla olumsuz sonuçları ortaya çıkmaktadır. Yurt dışına yapılan göçlerle işsizliğin azalması ve nüfusun ekonomik olarak bir rahatlama yaşamaması dışında göçün olumlu yönlerinden bahsetmek oldukça güçtür.

Yapılan göçlerle ülkelerin nüfusunda bir dengesizlik meydana gelmekte, ani değişen nüfus hareketleri neticesinde göç alan yerlerde konut sıkıntısı, göç veren bölgelerde ise konut fazlalığı oluşmaktadır. Göç alan bölgelerde işsizlik oranı artmakta, kentlerde hırsızlık, gasp ve öngörülemeyen birçok toplumsal sorun ortaya çıkmaktadır. Böylece kırsal kesime göre daha güvenli olması beklenen şehirlerde güvenlik sorunu ortaya çıkmaktadır. Göç alan kentlerin hızlı büyümesi, alt yapı hizmetlerinin yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Eğitim ve sağlık gibi hayati önem taşıyan alanlarda yetersizliklere sebep olmaktadır. Kentlerin hızlı ve kontrolsüz büyümesi, kentsel gelişmeleri olumsuz yönde etkilemiş, kentlerde ulaşım, konut, temiz içme suyu, kanalizasyon gibi yaşamsal ihtiyaçların giderilmesi sorun olmuştur. Göçler sonucunda dengesiz büyüyen kentlerde sanayi kuruluşları şehir içinde kalmış bu kuruluşların doğaya akıttıkları atıklar değişik çevre sorunlarına neden olmuşlardır. Büyük kentlerde çevre kirliliği ciddi bir sorun hale gelmiştir.

Göçler sonucunda kentlerin kültürel yapısında da ciddi değişiklikler meydana gelmiştir. Ait oldukları kültürden kopan göçmenler, göç ettikleri bölgenin kültürüne adapte olamamaktadırlar. Kendi kültürlerini de yeni yaşam alanına taşıyamadıklarından, eski tercihleri ve yeni zorunlulukları bir şekilde sentezleyerek bir çeşit melez kültür oluşturmaktadırlar. Bunun sonucunda kentlerin kültürleri de yozlaşmakta, binlerce yıllık birikimler, özensiz bir hal almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

BÜTÜN YÖNLERİYLE MERSİN

2.1. MERSİN İLİNİN GENEL TANITIMI

Mersin Siyasi Haritası

2.1.1. Coğrafi Açından Mersin

Mersin, Orta Akdeniz Bölgesi'nde olup, Torosların Bolkar Dağları'ndan Akdeniz'e doğru, 1500 metreden başlayan mevcut platolara sahip, toplamda 15.485 km² yüzölçümüne sahip bir ilimizdir.

İlin kuzeyi, Kuzeydoğu-Güneybatı istikametinde boydan boya uzanan Orta Toroslar ile çevrilidir. Bolkar Dağı, Elma Dağı, Büyük Eğri Dağı, Kızıldağ bu dağlar üzerindeki yüksek tepeleri oluşturur. Akdeniz, Mersin kıyılarında büyükçe bir kavis çizerek Mersin Körfezini oluşturur. Taşucu ve Anamur Körfezleri, ilin batı kesiminde bulunan körfezlerdir” (URL:2).

2.1.2. İklim

Mersin ve çevresinde, tipik sıcak ve ılıman astropikal iklimi hâkimdir. Yaz ayları sıcak ve aşırı nemli, ortalama 28 °C, nemlilik ise %88'ler civarında kış ayları ise (15 °C) ılık ve yağışlıdır. (Yıllık yağış ortalaması 1096 mm. İlin uzun yıllar sıcaklık ortalaması ise 23 °C derecedir ve bu özelliğiyle Türkiye'nin en sıcak kesimidir. Ancak yaz aylarında özellikle aşırı nem bunaltıcı olabilmektedir (URL:2).

Tablo 1: Sıcaklık Verileri

Aylar	Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Yıl
Ort. En Yüksek °C	16	17	20	22	27	28	42	42	41	35	28	23	26
Ort. En Düşük °C	14	15	16	18	21	25	31	32	30	25	23	16	19

2.1.3. Tarih

Mersin; sırası ile Hititler, Frigler, Asurlular, Persler, Makedonyalılar, Romalılar ve Bizanslıların, XI. yüzyılda Selçukluların, XIV. yüzyılda Karamanoğulları ve Ramazanoğullarının XV. yüzyılda da Osmanlı İmparatorluğunun hâkimiyetine geçmiştir.

Yumuktepe ve Gözlükulede yapılan kazılarda Mersin'in tarihten önceki devirlerden beri önemli bir yerleşme merkezi olduğu anlaşılmaktadır. İl Merkezi Mersin'de bulunan Yumuktepe'de, 1937'de Liverpool Üniversitesi Arkeologlarınca başlatılan kazıda; en alt tabaka olarak "Neolitik Devri" tespit edilmiştir. Kazı çalışmalarının devamı bu yörenin Neolitik dönemden sonra Maden Devri ve Tunç Devri arasına bir geçiş yaptığını göstermiştir. Yumuktepe'deki kalıntılar hemen hemen aynı şekilde Tarsus'taki Gözlükule'de de yer almaktadır.

Bir süre yörede Etilerin hüküm sürdüğü görülür. Eti Kralı Hattuşil yöreyi imar ve ıslah etmiştir. Daha sonra Asur kralı III. Salomossa'nın ele geçirdiği Mersin yöresi, M.Ö.528 tarihinde İran Hükümdarlığına geçer, M.Ö.527 de yöreyi ve Kıbrıs'ı Yunanlılar ele geçirirler. M.Ö.334 senesinde yöre Büyük İskender'le Makedonyalıların eline geçer.

M.Ö.261-246 da yöreyi Mısır Hükümdarı Batlenios Ogustos zapt eder. M.Ö.70'li yıllarda Romalıların eline geçen Mersin Roma İmparatorluğunun ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma toprakları içerisinde kalır.

İslamiyet'in yayılmasından sonra Halife Osman zamanında Mersin ve civarı Arapların eline geçer. Daha sonra 718 yılında halifeliğin Abbasilere geçmesiyle 853 yılında Sultan Mehdi, yöreyi Abbasi'lere katar. Daha sonra Selçukluların eline geçen yöre bu dönemde kısmi "Haçlı İstilasına" uğrar ve Selçukluların zayıflamasından sonra Karamanoğulları'na geçer.

Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt zamanında yöre Osmanlı idaresi altına girer. I. Dünya Harbinde İtilaf Devletlerinin eline geçen Mersin, 3 Ocak 1922'de tekrar geri alınmıştır. 1924 yılında Mersin Adıyla Vilayet olmuş, 1933 yılında da Mersin İçal ile birleştirilerek İçal adını almıştır. 28 Haziran 2002 tarihli Resmi Gazete' de yayımlanan 4764 sayılı Kanunla da İl'in ismi yeniden Mersin olmuştur. (URL:2)

2.1.4. Ekonomik Yapı

Mersin'in ekonomik yapısı incelendiğinde öne çıkan sektörlerin; tarım, sanayi, ticaret, ulaştırma ve turizm olduğu görülmektedir. Mersin'in ekonomik yapısı içerisinde en dikkat çekici ve önemli sektörün tarım olduğunu söyleyebiliriz. Mersin ilinin yüzölçümü 15.853 km kare olup Türkiye'nin %2'sini oluşturmaktadır. Mersin ilinin %53'ü orman ve fundalık %26'sı ise tarım arazisidir. Bu arazinin %57'si ekili olup, %65'inde kuru, %35'inde ise sulu tarım yapılmaktadır.

Mersin'de tarım alanında özellikle, narenciye, meyve ve sebze üretimi gelişmiştir. Başta narenciye ürünleri olmak üzere, muz, kayısı, şeftali, çilek, elma gibi meyveler üretilmektedir. Ayrıca son yıllarda zeytinciliğin de gelişmeye başladığı görülmektedir. Mersin'de açık tarla ve örtü altı sebze yetiştiriciliğinin (sera) tarımsal ekonomide büyük yeri bulunmaktadır. Narenciye ve sebze ürünleri iç ve dış pazarlara satılmaktadır (Altıkat, Çelik ve Demir, 2008; Akt: Erjem 2009:38). Mersin ekonomisinin ürettiği yıllık gayri safi hasılanın yaklaşık %20'den fazlası tarımsal sektörden elde edilmektedir.

Mersin ekonomisi içerisinde bir diğer önemli sektör sanayidir. Tarımla mukayese edildiğinde hacmi, istihdam kapasitesi ve Mersin'in gayri safi hasılasındaki payı daha düşük olan sanayi sektörü, özellikle 1970'li yılların 2. yarısında gelişmeye başlamıştır. Kentteki ve civarındaki sanayi kuruluşlarının özellikle büyükleri devlete aittir. Bu sanayi kuruluşları daha çok gıda, yem, dokuma-giyim, orman ürünleri, kâğıt ürünleri, kimya-plastik sanayi, taş-toprağa dayalı sanayi, makine ve teçhizat sanayi gibi alanlarda yoğunlaşmışlardır. Ayrıca, cam sanayi, gübre sanayi, soda sanayi, krom sanayi ve çimento sanayi diğer önemli sanayi sektörlerini oluşturur (Develi, 1987:139). Mersin'de imalat sanayinde çalışan nüfusun oranı %7.56'dır (Levent, 2008; Akt: Erjem, 2009:38).

Türkiye'nin ilk serbest bölgesi olan Mersin Serbest Bölgesi'nin 3 Ocak 1987 tarihinde resmi açılışı yapılmıştır. İşletmesi, halka açık statüde kurulan bir anonim

şirket olan MESBAŞ'a aittir. Mersin Serbest Bölgesi, Akdeniz'in en önemli limanlarından biri olan Mersin Limanına bitişik olarak kurulmuş olup, kendi rıhtımları olan tek serbest bölgedir. Mersin Serbest Bölgesinin GAP çerçevesinde üretilecek ürünlerin pazarlanmasında önemli bir durak olması mümkündür. Ayrıca, coğrafi konumu, ulaşım olanakları ve Orta Doğu, Kuzey Afrika, Doğu ve Batı Avrupa, Rusya ve eski Sovyet Cumhuriyetleri gibi büyük uluslararası pazarlara yakınlığı sebebiyle yerli ve yabancı yatırımcılar için bir cazibe merkezidir. Her türlü toptan ticarete, paketleme, montaj, depoculuk, bakım ve onarıma olanak sağlamaktadır. Mersin, Akdeniz Bölgesi'nin canlı bir ticaret noktası konumundadır. Geçmişten bugüne kadar ticari anlamda birçok yatırımın odak noktası haline gelen Mersin, günümüz küresel ticareti içinde özellikle Akdeniz Bölgesi'nin önemli bir ticaret ve lojistik merkezi olarak yerini almıştır. Kısa bir zamanda bir ticari merkez haline gelmesinde en büyük etken limanın varlığıdır. Ticaret potansiyeli nedeniyle ticari örgütlenmeler de gecikmemiş, 1886 yılında kurulan Mersin Ticaret Odası kentte ticaretin kurumsallaşmasına öncülük etmiştir.

Mersin 1842 tarihli Adana Vilayet Salnamesinde Gökçeli Nahiyesine bağlı bir köy olarak görülmektedir. 1877'ye gelindiğinde yine Adana Vilayet Salnamesine göre, 98 dükkân, 50 toptancı mağazası, 55 değirmen, 38 fırın, 22 imalathane, 10 boyahane gibi ticarethanelerin yanı sıra nahiyelerle birlikte 32 cami, 54 mescit, 2 tekke, 25 medrese, 1 ayazma ve 91 sıbyan mektebine sahip bir yerleşim haline gelmiştir. 1882'ye gelindiğinde Mersin; 12 ülke konsoloslğunun bulunduğu uluslararası önemde bir liman kentidir. İl bu özelliğini bugün de korumakta olup, 1987 yılında kurulan Türkiye'nin ilk serbest bölgesi ile bu özelliğini daha da pekiştirmiştir. Bugün ise Mersin; 13 ilçesi, 55 belediyesi, 510 köyü ile bir metropol kenttir. 1.640.888 nüfusu ile ülkemizin 9. Büyük ilidir (URL:2).

Mersin; ekonomisi daha çok tarım, ulaştırma ve ticarete dayalı bir kent özelliğine sahiptir. Kentte sanayinin yeterince gelişmediği görülmektedir. Önemli bir turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen, bu potansiyel değerlendirilemediği için, Mersin'de turizm de gelişmemiştir. Bütün bunların sonucunda Mersin'de önemli oranda işsizlik görülmektedir. İşsizlik, özellikle Mersin merkezde yaygındır. Yoğun ve plansız göç, ekonomik yapının yetersizliği, işsizlik ve gelir dağılımının bozukluğu, Mersin'de ekonomik problemleri ön plana çıkarmıştır. Kentin modern anlamda gelişmesi ve cazibe merkezi haline gelmesi için ekonomik alanda kapsamlı

çalışmalara ve makro projelere ihtiyaç bulunmaktadırdır. Bunun için de yerel ve merkezi idarenin koordineli çalışması gerekmektedir.

2.1.5. Eğitim ve Kültür

Mersin'de eğitim okul öncesi, ilköğretim, orta ğretim ve yükseköğretim olmak üzere tüm eğitim kategorilerinde istenen düzeyde olmasa da önemli bir gelişme göstermiştir. Okur-yazar oranı Mersin'de %89'dur. Bu oran Türkiye ortalamasının (%87) zerindedir. İl bazında okuma yazma bilmeyenlerin oranı %10'dur. Yapılan araştırmalara göre Mersin'e göç edenlerin arasında okuma yazma bilmeyenlerin oranı, özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi'nden gelenlerde yüksektir (Erjem, 2009:43).

Mersin kültürel ve tabii güzellikleri açısından da oldukça zengindir. Bunlara, Eshab-ı Kehf Mağarası, Cennet ve Cehennem Obrukları, Kleopatra Kapısı, Gmşkum, amdz, Erdemli amlığı, Pullu, Karaekşi, Karabucak ve Baheyeri Orman İçi Dinlenme Yerleri, Narlıkuyu Mağarası, Susanoğlu, Kapızlı, Gzne, Fındık Pınarı, Çamlıyayla (Namrun) ve Sorgun Yaylaları, Çamlıyayla rnek gösterilebilir. Aynı şekilde; Cehennem deresi ve papazın bahçesi, Pompeiopolis, Tarsos, Neopolis, Krykos, Kilindria, Selevkeia ve Anemurion İlkğ Kent Kalıntıları, Anamur, Meydancık, Kız Kalesi, Silifke Kalesi, Soli, Alahan Manastırı, Haghia Thekla Bazilikası, Uzuncabur, Gözlükule Yerleşmeleri, Tarsus Camii, Lal Ağa Camisi, Erdemli, Silifke, Tarsus ve Narlıkuyu Mozaik Mzelerini de eklemek gerekmektedir.

Kentte kültür düzeyi ve kültürel çalışmalar son derece yoğundur. Mersin'de Türkiye'nin dördüncü devlet opera ve balesi mevcuttur. Mersin Devlet Opera ve Balesi gösterilerini Mersin Kültür Merkezi'nde sergilemektedir. Kentte düzenli olarak birçok festival düzenlenmektedir. Uluslararası Mersin Müzik Festivali ve Mersin Uluslararası Nevit Kodallı oksesli Korolar Festivali bunlardan bir kısmını oluşturur. Bunların yanı sıra Uluslararası Tarsus Yarış Maratonu, Akdeniz Belediyesi ocuk Tiyatroları Festivali, Mersin Üniversitesi Kültür ve Spor şenliği, Uluslararası Silifke Kültür Haftası, Yenice Barış ve Kültür Festivali, Tarsus Karacaoğlan şiir Akşamları, gibi aktiviteler de düzenlenmektedir.

Mersin'e özel yemek kültürüne örnek olarak; tantuni, cezerye ve kerebi verilebilir. Bununla birlikte özellikle g aracılığıyla farklı kültürlere ait yemekler de şehrin yemek kültürüne dahil olmuştur (URL:2).

2.2. MERSİN İLİ NÜFUS YAPISI VE YILLAR İTİBARIYLA NÜFUSUN GELİŞİMİ

Mersin’de hızı ve nedeni dönemlere göre değişmekle beraber, cumhuriyet tarihi boyunca sürekli nüfus artışı gerçekleşmiştir.

Tablo 2: Mersin İli Sayım Yılları İtibariyle Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı

Yılı	Nüfusu	Nüfus Artış Hızı (Binde)
1927	211.543	-
1935	244.236	17.96
1940	257.790	10.74
1945	279.474	16.22
1950	317.929	25.78
1955	371.667	31.23
1960	444.523	35.80
1965	511.273	27.98
1970	590.943	28.96
1975	714.817	38.06
1980	843.931	33.21
1985	1.034.085	40.64
1990	1.266.995	40.63
1997	1.508.232	24.49
2000	1.651.400	26.47
2007	1.595.938	-3,35
2008	1.602.908	4.40
2009	1.640.888	23,40
2010	1.647.899	4,30
2011	1.667.939	12,10
2012	1.682.848	8,90
2013	1.705.774	13,5

Kaynak: TÜİK Verileri

1927 Nüfus Sayımına göre Türkiye'nin toplam nüfusu 13.648.270 olarak, Mersin'in nüfusu ise 211.543 olarak kaydedilmiştir. 2007 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre Türkiye'nin toplam nüfusu son seksen yılda başlangıç nüfusuna göre yaklaşık olarak beş kat artarak 70.586.256'ya ulaşmıştır. Mersin'in nüfusu ise 7,5 kat artarak 1.595.938 olmuştur. İfade edilen rakamların da ortaya koyduğu gibi Mersin'in nüfusu mutlak değer ve oran olarak önemli bir artış göstermiştir. Özellikle 1927- 2000 döneminde Mersin il nüfusu kesintisiz bir şekilde artmıştır. 2000-2007 döneminde ise ilk kez Mersin'in nüfusu azalma göstermiştir. Bölgedeki çatışmalı ortamın azalma eğilimine girmesi nedeniyle bu dönemde az da olsa tersine göç yaşanmış ve nüfus artış hızında düşme görülmeye başlanmıştır. Mersin nüfusuyla ilgili verilere bakıldığında nüfus artış hızının 1980-1985 ve 1985-1990 aralığında sırasıyla %40,64 ve %40,63 yıllık nüfus artışı ile en yüksek değerlere ulaştığı görülür (Erjem, 2009:34).

Nüfus yoğunluğu 2007 yılı için Türkiye genelinde 92 kişi/km iken Mersin'de 103 kişi/km olarak kaydedilmiştir. 2007 ADNKS sonuçlarına göre, Mersin nüfusunun %53,7'si 29 yaş ve altında, %76,12'si 44 yaş ve altındadır. 65 yaş ve üzeri nüfusun oranı ise Mersin'de %5,7'dir. Mersin nüfusu cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde 2007 yılı için %50,1'inin erkek, %49,9'unun ise kadın olduğu ortaya çıkmaktadır. (URL:3)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MERSİN İLİNDE GÖÇ VE GÖÇÜN MERSİN'E YANSIMALARI

3.1. MERSİN İLİNDE GÖÇ

Göç olgusunun siyasal, kültürel ekonomik ve sosyal boyutları vardır. Hiçbir göç amaçsız değildir. Göç kararının alınması itibariyle, göç sonrasında gerçekleşen, göçe bağlı bütün durumları içine alan dönemi göç süreci olarak ele alabiliriz. Göç edenlerin hangi nedenlerle göç etmeye karar verdikleri, göç kararında etkili olan aile, çevre ve organizasyonlar gibi kişi ve kurumlar, bu süreçte etkili olan başlıca faktörler olarak değerlendirilir.

Bu bölümde Mersin'e göç edenlerin kente ne zaman ve nereden göç ettikleri, göç kararının alınmasında etkili olan kişi veya kişiler ve göç nedenleri ile göç için neden Mersin'i seçtikleri sorularının cevapları verilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca Göç'ün eğitime ve eğitim kurumlarına yansımaları incelenecek, eğitim ve göç ilişkisi hakkında bir genel fotoğraf çekilmeye çalışılacaktır.

Mersin'in göç süreçlerine bakıldığında aslında Mersin İlinin yoğun göçle büyüdüğü ve nüfuslandığı görülmektedir. Aslında sadece büyümesinde değil, kuruluşunda bile göçün etkin olduğu görülmektedir. Bu bakışla aslında Mersin bir göçler şehridir de denilebilir. Ancak Mersin İli özellikle 1970'lerin ikinci yarısında başlayarak 1980 sonrasında hızlanan ve 1990'ların başında zirveye çıkan bir göç süreciyle karşı karşıya kalmıştır. 1990'ların ikinci yarısı itibariyle Mersin'e olan göç bir azalma sürecine girdi ise de 2000'lerden sonra da bu göç devam etmiş ve günümüze kadar sürmüştür. Mersin'e olan göçler belli dönemlerde artışa geçmiş, bazı dönemlerde de azalmıştır. Ancak bu süreç sürekli devam etmiştir.

Mersin'e yapılan göçün sebeplerini, sonuçlarını, göç sürecini iyi anlayabilmek için, göç edenleri tanımak, onların yaşadıklarını ilk ağızdan öğrenip değerlendirmek gerekiyor. Bu amaçla, göçün bir fotoğrafını çekmek, göç edenlerin nereden ve ne amaçla Mersin'e göç ettiklerini görebilmek ve göç eden ailelerin çocuklarının eğitim ortamları hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkarmak için bir anket uygulanmıştır. Yapılan çalışmayla ortaya çıkan veriler değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

3.2. MERSİN İLİNE YAPILAN GÖÇÜN NEDENLERİ

Yapılan anketten de anlaşılacağı gibi Mersin'e yapılan göçün farklı nedenleri vardır. Yaptığımız araştırmayla beraber farklı araştırmalardan da elde edilen veriler ışığında ortaya çıkan başlıkları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

3.2.1. Tarım Sektöründe Çalışmak Amacıyla Gelen Mevsimlik İşçilerin, Buraya Yerleşmeleri

İlimizde 406.000 hektar tarım arazisinin 149.639,5 hektarı sulanmakta olup, sulanan arazilerin 104.080,9 hektarı (% 69,5) devlet sulaması, 46.558,6 hektarı (% 30,5) halk sulaması şeklindedir. Türkiye Toplam Bitkisel üretiminin % 6'sı (6.1 milyon ton) Mersin'dedir. Tarımsal üretim değeri açısından Antalya'dan sonra 2. sırada yer almaktadır. İlimiz başta limon olmak üzere turunçgil alan ve üretiminde Türkiye'de lider konumdadır. İlimiz çilek üretim üstünlüğünü açık ara elinde bulundurmaktadır. İklimsel yapısı ve verimli toprakları neticesinde yılda iki hasat yapılan Mersin ilinde mevsimlik işçilerin yoğunluğu her zaman söz konusudur.

3.2.2. Çatışmalı Ortamlar Sebebiyle ve Yöre Halkının Can Güvenliği Endişesiyle Gelmeler

Türkiye'de 1980'li yıllarda başlayan ve devam eden düşük yoğunluklu çatışmalar nedeniyle Doğu ve Güneydoğu'da yaşayan vatandaşlar, gerek güvenlik gerekse ekonomik nedenlerle göç etmek zorunda kalmışlardır. Mersin ilinin bölgeye yakınlığı, iklim avantajları ekonomik uygunluğu, aile bireylerinin beraber çalışabilecekleri tarım işi imkânlarının çokluğu gibi nedenlerle 1980 – 1995 yılları arasında bu bölgelerden yoğun göçe maruz kalmasına neden olmuştur. Mersin İl Emniyet Müdürlüğü'nün yapmış olduğu istatistiklere ve ayrıca bizim de yaptığımız anket çalışmasına göre, Mersin iline Doğu ve Güneydoğu'dan gelen kimselerin nüfus kayıtları incelendiğinde, Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Bitlis, Batman, Bingöl, Hakkâri, Muş, Tunceli, Şırnak ve Van illeri olarak görülmektedir. Aynı zamanda T.C. Başbakanlık İstatistik Kurumunun, Göç istatistikleri de bu kayıtlara paralellik göstermektedir. Son dönemlerde çatışmalı ortamın azalması ile birlikte bu göçün etkinliğinin azaldığı görülmüştür.

3.2.3. Aileler Arası Kan Davaları ve Töre Olayları Sebebiyle Gelmeler

Ülkemizin bir diğere gerçeği kan davaları ve töre olaylarıdır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde daha sık görölen bu olaylar neticesinde bu olayların tarafı olan kimseler can güvenliği gerekçesiyle göç etmektedirler. Bu göçün yönü de önemli ölçüde Mersin İline doğru olmaktadır.

3.2.4. Etnik ve Hemşericilik Dayanışması Nedeniyle Mersin'e Gelmeler

Çatışmalar, kan davaları, töre, iş gibi birçok nedenle Mersin'e göçüp yerleşen kimseler gerek yalnız kalma endişesiyle gerekse güçlü aile bağları ve hemşericilik nedeniyle dost ve akrabalarını davet ederek gelmeleri sağlanmaktadır.

3.2.5. Suriye'deki İç Çatışmalar Nedeniyle Türkiye'ye Göç Edilmesi

İç çatışmaların başladığı Mart 2011 tarihinden itibaren bu ülkeden komşu ülkelere doğru, bir göç dalgası başlamıştır. Türkiye' de söz konusu ülkeyle en uzun sınır hattına sahip ülke olarak bu göçten etkilenmiş ve yoğun bir mülteci akımına uğramıştır. Devletin ve sivil kurumların sınır hattında oluşturduğu barınma ortamı dışında değişik illere de yerleşen mülteciler olmuştur. Bu iller arasında Mersin ili de vardır. Son dönemlerde Mersin'deki Suriyeli göçmen sayısı hızla artmıştır.

3.2.6. Mersin'in İklimsel Yapısı ve Hayat Şartlarının Uygun Olması Nedeniyle Tercih Edilmesi

Mersin ilinin Akdeniz iklimine sahip olması neticesiyle kışlar ılık ve kısa süreli, yazlar sıcak ve uzun süreli yaşanmaktadır. Bu da yoğun kış şartlarına ve zorluklarına maruz kalan aileler için bir tercih nedeni oluşturmaktadır. Mümkün olan en az yakıtla kışı geçirme imkânı sağlayan Mersin iklimi özellikle zor şartlardaki aileler için oldukça cazip gelmiştir. Ayrıca gıda, barınma ve giysi harcamalarının ucuzluğu da başka bir tercih nedenidir.

3.3. GÖÇÜN GENEL YANSIMALARI

3.3.1. Ekonomik Sorunlar

3.3.1.1. Vasıfsız İşgücü Nedeniyle Üretim Düzeyinin ve Kalitesinin Düşmesi

Mersin'e göç eden ve işgücü piyasasında iş arayan insanların büyük bir bölümü vasıfsız ve tarım sektöründeki işgücü fazlalığı olan kişilerden oluşmaktadır. Üretimin kalitesini veya üretim miktarını artırmaya yönelik herhangi bir teknik donanım yada beceriden söz edilebilmesi en azından çoğunluk açısından mümkün görünmemektedir. Vasıfsız işçi sayısının çoğalması, ücretlerin düşmesine, işçi haklarının gasp edilmesine neden olmuştur. Sigorta güvencesi olmayan işçi sayısında artış olmuş, neredeyse karın tokluğuna çalışmaya hazır bireyler çoğalmıştır.

3.3.1.2. Kayıt Dışı Ekonomiye Yol Açması

Göç kayıt dışı ekonomiyi kısmen de olsa besleyen bir etkidir. Beşeri ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olan vasıfsız ve işsiz olan birey, sigortasız çalışarak devlete ödenmesi gereken bazı vergilerin kaybına neden olmaktadır. Göçün aynı zamanda kayıt dışı ekonomiyi destekleyen başka bir özelliği de tablacılığı ve işportacılığı yaygınlaştırmasıdır.

3.3.1.3. İşsizliğin Artması

Yeni iş alanları oluşturulmadan yaşanan yoğun göç nedeniyle, işsizlik önü alınamaz ölçüde artmıştır. Neredeyse her teklife hazır işsiz bireylerin sayısı her geçen gün artmıştır.

3.3.2. Kültürel Sorunlar

Bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin bütünü kültür olarak ifade edilir. Kültür, bir toplumun kimliğini oluşturur, onu diğer toplumlardan farklı kılar. Bir bakıma bir toplumun yaşayış ve düşünüş tarzıdır. Kitle iletişim araçlarının baş döndürücü bir şekilde gelişmesiyle kültür de de değişimler olması son derece doğaldır. Özü korumak koşuluyla kültürel değişim ve gelişim gerekli ve kaçınılmazdır. Geliştikçe yeni imkânlar sunan iletişim araçlarını doğru kullanmak ve gelişmeleri doğru değerlendirmek olumlu bir değişimi gerçekleştirecekken, söz konusu gelişmeleri bilinçsizce kullanmak her türlü yozlaşmayı beraberinde getirecektir. Binlerce yılın

birikimi olan kültürü daha ileri bir aşamaya taşımak ve kent hayatına uyarlamak için günün imkânlarını, teknolojik gelişmeleri doğru değerlendirmek ve uygulamaya almak gerekmektedir.

Göç ile kırsal kesimden kente yerleşmiş bireyde kültür değişmesi kaçınılmazdır. Genel olarak kentin maddi yaşantısına çabuk adapte olabilen bireyler, sosyal hayata uyum sağlamada davranış biçimlerini değiştirmede biraz daha zorluk çekmektedir. Kırsal kesimin daha özgür ortamından kentlerin ortak yaşam alanlarına geçiş sürecinde ciddi sancılar yaşanabilmektedir. Apartman hayatının kurallarını içselleştiremeyen bireylerin komşuluk ilişkilerinde sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. Buna benzer ortak yaşam alanlarında daha özgür hareket etmek isteyen bireyler doğal olarak çevrenin tepkisiyle karşılaşmakta, bu durum da farklı çatışmalara neden olmaktadır. Genel olarak göç ile gelen bireylerin kentin maddi imkânlarını benimsemede sıkıntı yaşamadıkları, ancak, yazılı olan ve yazılı olmayan kurallarına uyma konusunda ciddi sıkıntılar yaşadıklarını söylemek mümkündür. Zamanla şartlar gereği kentin kültürünü göz önünde bulundurmamak durumunda kalan bireyler de içsel bir değişim değil, zorunluluktan kaynaklanan bir uyum göstermek durumunda kalıyorlar. Kent kültüründe ortaklaşmadan ziyade zorunlu bir uyum söz konusu olmaktadır. Bu durumda da ortak bir kültürden bahsetmek oldukça zorlaşmakta, gelen bireyler kültürel yozlaşmaya uğramaktadırlar.

3.3.2.1. Kültürel Yozlaşma

Göçün kültür üzerindeki etkisi öz kültürün değişerek, farklı kültüre yönelmesidir. Bunu kültürel yozlaşma olarak ifade edebiliriz. Şüphesiz ki; göç ekonomik, sosyolojik ve psikolojik sorunları beraberinde getirmektedir. Göç durumunda karşılıklı bir etkileşim söz konusu olduğundan, göçün kültürel yapı üzerinde etkisi vardır. Kültürlerin birbirinden beslenmesi, birbirinden etkilenmesi doğaldır. Zaten kültürlerdeki ilerleme de çoğunlukla bu yolla meydana gelmektedir. Ancak eğer bu etkilenme birini diğerinin kopyası durumuna getirirse kültürel yozlaşma söz konusu olur. Bu süreç bir kültürün diğerinin içinde yok olmasıyla sona erer.

3.3.2.2. Ortak Kültürün Oluşturulamaması

Göç, göç eden için de göç edilen yerde daha önceden yerleşik durumda olanlar için de yeni bir durum ortaya çıkarır. Her iki taraf için de eski durum değişerek yeni bir hal alır. Ancak çoğunlukla göç edenin kültürü aleyhine bir değişim söz konusu olur. Her ne kadar karşılıklı etkileşim söz konusu ise de, yerleşik kültürün daha az etkileşimle kurtulduğu bir gerçektir.

Göç eden birinci kuşak kendi kültürünü ve yaşam tarzlarını çok az değişiklikle koruyabilme imkânını ve gücünü bulabilirken, ikinci kuşaklar iki kültür arasındaki farklılığı daha net olarak hissedebilmektedirler. Ailelerine ait kültür ile kent yaşamına ait kültür arasında kalan ikinci kuşak bireyleri ciddi ikilemler yaşamakta ve çift kimlikli bireylere dönüşmektedirler. Ne kendi kültürlerini yaşayabilmekte, ne de kent kültürünü gereği gibi içselleştirebilmektedirler. Nesiller değiştikçe de eski kültür gittikçe silikleşmekte ve yok olmaktadır. Sürecin sonunda kendi kültüründen tamamıyla uzaklaşmış bireyler ortaya çıkmaktadır. Ortak bir kültürden çok biraz değişime uğramış ama ana hatlarını kaybetmemiş yerleşik kültürün hâkimiyeti söz konusu olmaktadır.

3.3.3. Fiziksel Sorunlar

Göçün plansız ve ani olmasının da etkisiyle çevre ve alt yapı hizmetlerinin yetersiz kalması söz konusudur. Genel olarak alt yapı hizmetleri yerleşik toplumun ihtiyaçlarıyla orantılı olarak verilmektedir. Ancak hızlı gelişen göçün neticesinde söz konusu hizmetler yetersiz kalmakta, çevre ve alt yapı çalışmaları istenen sonucu vermemektedir. Ayrıca kentin yerleşik mimari yapısı, bölgesel planları, ev tipleri de göç neticesinde ciddi tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır.

Kentin sokak yapısı, mahalle yapısı, mimari yapısı belli bir düzen içerisindedir. Ancak plansız göçün yaşadığı yerlerde bu planı tam anlamıyla uygulayabilmek oldukça güçtür.

Göçün neden olduğu fiziksel sorunları; iki ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlardan birincisi; “gecekondulaşma, hızlı betonlaşma ve yetersiz alt yapı hizmetleri”, diğeri de; “çevre kirliliği ve yeşil alanların yok olması” dır.

3.3.3.1. Gecekondulaşma, Hızlı Betonlaşma ve Yetersiz Alt Yapı

Hizmetleri

Göç ile gelen bireylerin barınma ihtiyaçlarını karşılayabilmek için başvurdukları gecekondu tipi yapının, kentin dokusunu zedelediği ortadadır. Yetersiz imkânlar neticesinde ortaya çıkan gecekondu tipi binaların, gerek bina güvenliği açısından, gerekse kent güvenliği açısından problemlili olduğu yapılan bir çok araştırma sonucunda ortaya çıkmaktadır. söz konusu bölgelerde yeterli alt yapı hizmetlerinin de olmaması nedeniyle sağlıklı yaşam şartları ortaya çıkmaktadır. Oluşturdukları sosyal baskı ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle de birçok sorunun tetikleyici unsuru olmuştur.

Hızlı ve çarpık kentleşme, plansız yapı, alt yapı hizmetlerini de etkilemektedir. Hızla ve düzensiz gelişen yapılaşma nedeniyle bir bölgede alt yapı çalışmaları sürekli tekrarlanmak durumunda kalmaktadır. Alt yapısı tamamlanmış bir bölge de yeni bir yapılaşma nedeniyle, yeniden kazılar yapılmakta ve her seferinde asfalt çalışmaları yenilenebilmektedir. Bu da kurumlar arası işbirliğini etkilemektedir. Emek ve kaynak israfına neden olmaktadır.

3.3.3.2. Çevre Kirliliği ve Yeşil Alanların Yok Olması

Hızla artan göç, çevreye duyarlı olmayan işletmeler, plansız turizm, doğaya ilgisiz bireyler, artan imkânlara bağlı olarak büyüyen tüketim alışkanlıkları ve yetersiz kontroller nedeniyle çevresel sorunlar her geçen gün artmaktadır.

Göç; artan nüfusun barınabilmesi için yeni konut ihtiyacını tetiklemektedir. Yeni binalar yeşil alanların yok olması anlamına gelmektedir. Kent planlayıcıların bu konuda yeterli duyarlılığa sahip olmaması, bireysel rant hesaplarının ön planda olması, şehirdeki yeşil alanlar için büyük tehditler oluşturmaktadır. Büyüyen şehirlerde cazibe merkezlerine yakın yeşil alanlar için imar izni veren yerel yönetimlerin duyarsızlığı nedeniyle kent merkezlerinde neredeyse yeşil alanlar kalmamakta, nefes alınabilecek mekân sıkıntısı çekilmektedir.

Nüfusun artışı, daha çok çöp, daha çok tüketim, daha çok motorlu araç, daha çok kirli hava anlamına gelmektedir. Yeni bir yaşam için seçilen şehirler, yaşanılmaz mekânlar haline gelmektedir.

3.3.4. Güvenlik Sorunları

Göç ile beraber birçok güvenlik sorunu da taşınmaktadır. Plansız ve ani göç nedeniyle, göç edenlerin özellikle maddi anlamda ciddi sorunlar yaşadıkları ortadadır. Özellikle zorunlu göç çerçevesinde şehre yerleşmek durumunda kalan bireyler, bir çok yönden travma yaşamaktadırlar. İstenmeden yapılan göçün psikolojik baskısı, şehirde yapabilecekleri bir işlerinin olmaması, üzerlerinde ciddi baskı oluşturmaktadır. Bu durum da ciddi güvenlik sorunlarını beraberinde taşımaktadır. Söz konusu bireyler ve aileler ile ilgili sosyal devlet gereği yapılması gerekenler yapılmadığı müddetçe, güvenlik sorunları katlanarak artacaktır. Kap-kaç, hırsızlık, cinayet, gasp ve fuhuş gibi suç oranlarındaki artış, sokak çocukları sayısındaki artış, suç işleme yaşının düşmesi bu güvenlik sorunlarındandır.

3.3.5. Sosyal Sorunlar

Göçün neden olduğu sosyal sorunlar, ekonomik sorunlara göre çok daha derin ve çok daha karmaşık olabilmektedir. Göç eden bireyler gittikleri yerlerde değişime direnmekte ve eski alışkanlıklarını, gelenek göreneklerini aynen devam ettirme eğilimine girmektedir. Eğer göç edilen yerde oturmuş bir sosyal yapı var ise, bu durumda eski ve yeni arasında gidip gelmekte ne eskiye bağlı kalabilmekte ne de yeni duruma tam olarak alışabilmektedir. Kültürel bir çatışma ve uyumsuzluk yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu durumda birçok sıkıntıya sebep olmakta gerek bireyin gerekse etrafındakileri psikolojilerini olumsuz etkilemektedir. Toplumsal mutabakattaki olumsuzluklar insanların birbirlerine olan saygılarını ve sevgilerini azaltmakta, şüpheli ve tedirgin bir toplumun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Özellikle zorunlu göç neticesinde gelenler ile yerleşikler arasında etnik aidiyetlerle ilgili sorunlar çıkmakta, karşılıklı ayrımcı bakış açıları gelişmektedir.

Artan trafik ve araç sayısı, plansız gelişen yapılaşma, hızla artan ses kirliliği gibi nedenlerle insan psikolojisi kötü etkilenmektedir. İnsanların tahammül edebilme kapasitelerinde düşüşler gerçekleşmektedir.

Sağlık alanında da plansız nüfus artışı nedeniyle, ciddi sıkıntılar yaşanmakta, kent yaşamını olumsuz etkileyen gelişmeler en çok insan sağlığını etkilemektedir. Ani göçler neticesinde sağlık kurumları da yetersiz kalmaktadır.

Eğitim alanında da göç nedeniyle çok ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Konumuz gereği özellikle göçün eğitim ve eğitim kurumlarına etkisi üzerinde durmamız mevcut durumun bir fotoğrafını çekmemiz gerekiyor.

3.4. GÖÇÜN EĞİTİM KURUMLARI VE İŞLETMELERİNE YANSIMALARI

Özellikle zorunlu göç nedeniyle plansız artan okul çağındaki birey sayısı nedeniyle, eğitim kurumları ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Nüfusun hızlı artması sonucunda eğitim kurumları fiziki olarak yetersiz kalmaktadır. Sınıflardaki öğrenci sayısının sürekli artması beraberinde eğitim açısından aşılması güç sorunlar getirmektedir.

Neticede 30 – 35 kişilik kapasiteli sınıflarda bazen 70'lere ulaşan sayı ortalama 45- 50 çocuğu aynı sınıfta eğitim almaktadır. Planlanamayan göç nedeniyle artan nüfusa denk okul ve derslik üretilmemektedir. Yeni gelen öğrencilerle sınıf mevcutlarının artması ve bağlı olarak eğitim kalitesinin düşmesi yerleşik durumdaki aileleri de olumsuz etkilemekte, bir memnuniyetsizlik oluşturmaktadır. Göç edenler açısından da eğitimden beklenenlerin karşılanmasına engel olmaktadır. Böylece ailelerin birbirine bakışları da sorunlu hale gelmektedir. Bu bakışlar bir şekilde öğrencileri de etkilemekte, öğrenciler arasında ayrışmaları körüklemektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ani göç dalgalarıyla artan derslik ve okul ihtiyacını karşılamak için biraz geçte olsa çalışmalar yapmakta ancak, bu ihtiyaç bir türlü bitmemektedir. İleriye dönük olası göç dalgalarını ve ani nüfus artışlarını hesaba katmadan yapılan çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Göçün yönü ve boyutu kontrol altına alınamadığından, iyileştirmeler çoğu zaman ihtiyaca cevap verememektedir.

Aşağıda; Mersin İli genelinde derslik ve okul durumlarına yönelik bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 3: Mersin’de Yıllara Göre Toplam Okul, Derslik Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Eğitim- Öğretim dönemi	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2002-2003	681	8872	316244	14562
2003-2004	696	9040	323202	15181
2004-2005	715	9246	325276	14721
2005-2006	734	9649	332551	16100
2006-2007	714	9653	340861	14593
2007-2008	731	9830	338853	15005
2008-2009	745	10280	334920	17120
2009-2010	711	10492	344564	17593
2010-2011	776	11076	359689	18343
2011-2012	798	11936	372180	19519
2012-2013	1141	11307	370446	20231

Kaynak: Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri

Tablo 3’te de görüldüğü gibi her yıl eğitim kurumu ve öğretmen sayısı arttırılmakta, ancak buna paralel olarak öğrenci sayısı da hızla artmaktadır. Dolayısıyla ihtiyaç bir türlü karşılanamamaktadır. Kalıcı bir çözüm için sadece öğretmen ve bina sayısını arttırmanın yeterli olmadığı, bu iyileştirmelerin yanı sıra, aşırı nüfus yoğunlaşmasının önüne geçilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Mersin İli Merkez İlçeleri Bir Sınıfa 30 Öğrenci Hesabıyla Mevcut Duruma Göre Derslik İhtiyacı

Merkez İlçelerin Derslik İhtiyacı (2012-2013)					
	Akdeniz	Mezitli	Toroslar	Yenişehir	Toplam
İlköğretim	472	144	386	241	1243
Ortaöğretim	130	58	118	26	332
Toplam	602	202	504	267	1575

Kaynak: Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri

Bütün iyileştirmelere rağmen derslik ihtiyacı bitmemektedir. Derslik ihtiyacı azımsanmayacak miktardadır. Özellikle ilköğretim (ilkokul-ortaokul) çağındaki öğrenciler için çok fazla derslik ihtiyacı olduğu görülmektedir. Mevcut şartlarda öğrenciler kalabalık sınıflarda ders görmeye devam etmektedirler. Sonuç itibariyle hedeflenen eğitimi alamayan bireyler yetişmekte, toplum arzu edilen oranda gelişme gösterememektedir.

3.5. KIRSAL KESİMLERDEN BÜYÜKŞEHİRLERE YAPILAN GÖÇÜN EĞİTİME VE EĞİTİM KURUMLARINA YANSIMASI (ANKET ÇALIŞMASI)

3.5.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Kırsal alanlardan büyük şehirlere gerçekleştirilen göçler, göç edilen yerin toplumsal yaşamında birçok değişime neden olmaktadır. Bu değişim sürecinden göç eden aileler de etkilenmektedir. Göç edenler, kendi yaşam tarzlarının bir kısmını yeni yerleşim alanlarına taşıırken, taşındıkları yerin yaşam tarzından da etkilenmektedirler. Kırsal alanların yaşam koşulları ile kentin yaşam koşulları arasında kalan aileler yeni yaşam şartlarına alışmakta zorlanmaktadır. Kendilerine ait kültürü devam ettirme isteği ile şehir yaşamının gerekleri arasında bocalama yaşıyorlar.

Zorunlu yapılan göçler nedeniyle göç eden aileler, yeni yerleşim alanlarına hemen adaptasyon sağlayamamaktadırlar. Bu göçler belli bir süreç sonunda verilen kararlarla yapılan göçler olmadıklarından, göç edenlerin büyük bir çoğunluğu göç etmiş olmayı özümsememekte, ilk fırsatta geri dönme hayalleri kurmaktadır.

Özellikle Kürt Meselesine bağlı çatışmalı ortamlar nedeniyle göç eden aileler, şehir hayatına daha zor adapte olmakta, yeni yaşam tarzını istemeyerek kabul etmektedirler. Bu tür ailelerin yerleştikleri alanları sahiplenmeleri uzun zaman almaktadır.

Göçler kırsal kesimlerin şehre açılmasına imkân veren en önemli toplumsal olaylardan biridir. Geleneksel aile yapısı, göç sonucu büyükşehrin etkilerine maruz kalmış ve değişime uğramıştır. Göç eden ailelerin yaşadıkları bu değişimin olumlu ve olumsuz yanlarından söz etmek mümkündür. Eğitim imkânlarının yeterli olduğu bir yere göç edilmesi durumunda eğitim ve öğretim kalitesinin yükselmesi, kapalı aile yapısından daha esnek bir yapıya geçilmesi, bireylerin daha değerli hale gelmesi ve hayata bakış açılarının gelişmesi kırsaldan kente göçün olumlu sonuçlarıdır. Ailelerde boşanma oranlarının artması, gençlerin yeterli şekilde sosyalleşememesi ve kültürlerine yabancılaşması, alt kültürler oluşması gibi durumlar da göçün olumsuz sonuçları olarak gerçekleşmektedir.

Kırsaldan kente yapılan göç, eğitim ve öğretimi de etkilemektedir. Göç eden ailelerin çocuklarının göç edilen yerde kırsal kesime oranla daha iyi eğitim imkânlarıyla karşılaşması beklenir. Ancak özellikle yoğun ve plansız bir şekilde

yapılan göçün eğitime ve eğitim kurumlarına öngörülemeyen bir yük getirdiği ve bu durumun genel olarak eğitim öğretimi olumsuz etkilediği görülüyor.

Mersin ilinin yaşadığı yoğun göçün daha çok zorunlu göç kapsamına giriyor olması nedeniyle, özellikle aile fertlerinin beraber çalışabilecekleri tarım alanında iş imkânlarının daha iyi olması gibi bazı olumlu yönleri yanında, bu göçün daha çok olumsuz yönlerinden bahsetmek mümkündür. Memleketlerinde düşük seviyelerde bile olsa kurulu bir düzeni olan insanların programsız bir şekilde göç etmeleri sonucu şehirde sosyal güvencesi olan sürekli iş imkânları konusunda sıkıntı çekmeleri, asgari geçim imkânlarından çoğu zaman yoksun olmaları gibi olumsuzluklar ön plana çıkmaktadır. Büyükşehir kültürüne hazır olmayan ailelerin kendi kültür imkânlarından da kopmuş olmaları nedeniyle yeni neslin sağlıklı gelişme göstermemesi, kalıcı iş imkânlarının yetersizliği ve eğitimin bireyleri yeterince kuşatamaması nedeniyle adli suçlardaki artış gibi olumsuzluklar ön plana çıkmaktadır.

Eğitim kurumlarına plansız bir şekilde yoğun öğrenci akını beraberinde birçok olumsuzluk getirmiştir. Sınıflarda öğrenci sayılarının hızla artması, eğitim kalitesini düşürmüştür. Öğrencilerin yeterince kuşatılması ve sağlıklı bir eğitim öğretim ortamının oluşturulması güçleşmiştir.

Özellikle çatışmalı süreçlerin de etkisiyle kimi yerleşim yeri sakinlerinin göç edenlere karşı yer yer önyargılı davrandıkları ve eğitim kurumlarında göç eden aile çocuklarının ayrımcılığa uğradıkları görülmektedir. Bütün bunlar göç edilen yer üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Bu durum da göç eden aileler ve öğrenciler üzerinde fiziksel ve psikolojik baskılara dönüşmektedir.

Göç sonucu oluşan bu tür değişimleri tespit amaçlı, biri göç eden ailelere uygulanmak, diğeri de eğitim kurumlarında çalışan personele uygulanmak üzere iki anket hazırlanmıştır.

Göç eden vatandaşlara yönelik olarak; nüfusu son 30 yıl içerisinde Sürekli artan özellikle Akdeniz ilçesinde Çay, Çilek, Özgürlük ve Şevket Sümer mahallelerinde, Toroslar ilçesinde Demirtaş, Mevlana ve Kurdali mahallelerinde 30 soruluk bir anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması kırsal kesimden büyük şehre göçle gelen ailelerde belli başlı değişimleri ve göçle gelen ailelerin özellikle eğitim kurumlarına bakışlarını tespit etmeye yönelik olarak yapılmıştır. Eğitimcilere yönelik te Akdeniz İlçesinde 5, Toroslar İlçesinde 4 olmak üzere toplam dokuz okulda anket uygulanmıştır. Bu anket te, göçün eğitim kurumlarına yansımalarını

ortaya çıkarmak, eğitimciler gözüyle göçle gelen öğrencilerin durumlarını incelemek ve göçle gelen öğrenciler ile diğer öğrenciler arasındaki iletişimi anlayabilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmalarda belirli ön yargılardan hareket etmeden ve bu kuşkuyu kişiler üzerinde oluşturmadan, genel Mersin görüntüsünü çok iyi şekilde minimize eden söz konusu mahallelere göç eden ailelerde meydana gelen değişim ile göçün eğitim kurumlarına etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Anketler belirli hipotezler üzerine kurulmuştur. Anketlere yansıyan soruların temelini oluşturan hipotezler şunlardır.

- Göç çoğunlukla zorunlu göç şeklinde gerçekleşmiştir.
- Göçle beraber ailenin genel düzeni değişmektedir.
- Hemşeri ve Akraba grupları kente gelinme kararında ailelere referans olmaktadır.
- Şehre gelindikten sonra ise sıkı bağlar daha kuvvetli hale gelmektedir.
- Göç ile gelen aileler çoğunlukla asgari geçim imkânlarından yoksun yaşamaktadır.
- Göç ile beraber bireylerin genel kültür bilgilerinde olumlu gelişmeler meydana gelmektedir.
- Şehre adaptasyon oranı katılımcıların ekonomik gücüne göre değişmektedir.
- Ekonomik refahı yakalayabilen aileler, şehre karşı olumlu düşünceler beslemektedirler.
- Yoğun göç; eğitim kurumlarını olumsuz etkilemektedir.
- Sınıflarda yüksek öğrenci sayısı eğitim-öğretimi olumsuz etkilemektedir.
- Eğitim ortamlarında göç ile gelen öğrencilere karşı ayrımcı davranışlar devam etmektedir.
- Eğitim personelinin göç ile gelen öğrencilere karşı olumsuz düşünceleri gözlenmektedir.

3.5.2. Araştırma Metodu

Göç eden ailelere yönelik hazırlanan anket için aileler söz konusu mahallelerde rastgele seçilmişlerdir. Ailelere 30 adet soru sorularak ankete katılmaları sağlanmıştır. Ailelerde genellikle aile reisi olarak erkekler ankete katılmış, erkeklerin bulunmadığı durumlarda çoğunlukla ankete katılım reddedilmiş, bazı durumlarda da erkeklerden izin alınarak kadınların ankete katılımı sağlanmıştır.

Eğitimcilere yönelik hazırlanan anket katılımcıları da söz konusu okullarda rastgele seçilmişlerdir. Eğitimcilere 29 adet soru sorularak ankete katılmaları sağlanmıştır. Katılmak istemeyen eğitimcilere uygulanmamıştır. Veriler standart soru formlarıyla toplanmış; Microsoft Office-Excel programında değerlendirilmiştir.

3.5.3. Araştırma Alanının Tespiti

Göç eden ailelere yönelik araştırma alanı, Mersin İli, Akdeniz ilçesi Çay, Çilek, Özgürlük ve Şevket Sümer mahalleleri ile, Toroslar ilçesi Demirtaş, Mevlana ve Kurdali mahalleleridir. Bölge son 30 yıl içerisinde özellikle Doğu ve Güneydoğu'dan göç almıştır. Bu mahalleler, gecekodu bölgesi görünümü sergilemektedir. Çoğunlukla göç eden vatandaşlardan oluşan bu mahallelerde göçün her türlü getirisini görmek mümkündür.

Akdeniz İlçesi Çay mahallesinde, 13000 nüfus yaşarken, Çilek mahallesinde 18000, özgürlük mahallesinde 7000, Şevket Sümer mahallesinde 23000 nüfus yaşamaktadır. Toroslar İlçesi Demirtaş mahallesinde 16000, Mevlana mahallesinde 15000 ve Kurdali mahallesinde de 16000 nüfus yaşamaktadır. Bölgeye yönelik faaliyet gösteren yeterli sayıda istihdam alanı ve önemli sanayi tesisi bulunmamaktadır.

Eğitimcilere yönelik araştırma alanı; Mersin İli, Akdeniz İlçesi Güneş İlkokulu, Hatice Uluğ İlkokulu, Suphi Öner İlkokulu, Mehmet Dağlı Ortaokulu, Mimar Sinan Ortaokulu ile Toroslar İlçesi İnönü Ortaokulu, Abdullah Günaydın İlkokulu, Yalınayak İlkokulu ve Yalınayak Ortaokuludur.

3.5.4. Araştırma Alanının Özellikleri

Göç eden ailelere uygulanan ankete; 85'i erkek, 10'u kadın olmak üzere toplam 95 kişi katılmıştır. Katılımcı ailelerin 20 tanesi birleşik aile, 42 tanesi geniş aile, 25 tanesi çekirdek aile ve 8 tanesi de parçalanmış aile olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların göç ettikleri yerlere bakıldığında; 7 tanesinin Adıyaman'dan, 10

tanisinin Batman'dan, 7 tanesinin Bitlis'ten 14 tanesinin Diyarbakır'dan, 8 tanesini Hakkâri'den, 7 tanesinin Mardin'den, 5 tanesinin Muş'tan, 8 tanesinin Siirt'ten, 7 tanesinin Şanlıurfa'dan, 16 tanesinin Şırnak'tan, 4 tanesinin Van'dan ve 2 tanesinin iç savaşın sürdüğü Suriye'den göç ettikleri belirlenmiştir.

Eğitimci anketinin katılımcıları 34 'ü kadın, 27'si erkek olmak üzere toplam 61 kişi olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların branşlara göre dağılımı; Sınıf Öğretmeni 40, Beden Eğitimi Öğretmeni 2, Din K. ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni 1, Müzik öğretmeni 1, Sosyal bilgiler Öğretmeni 2, Fen ve Teknoloji Öğretmeni 3, Türkçe, Matematik ve İngilizce Öğretmenleri 4'er kişi olarak gerçekleşmiştir. Eğitimcilerin 7'si Güneş İlkokulu'nda, 6'sı Hatice Uluğ İlkokulu'nda, 7'si Suphi Öner İlkokulu'nda, 7'si Mehmet Dağlı Ortaokulu'nda, 5'i Mimar Sinan Ortaokulu'nda, 4'ü İnönü Ortaokulu'nda, 8'i Abdullah Günaydın İlkokulu'nda, 17'si Yalınayak İlkokulu ve Ortaokulu'nda görev yapmaktadır. Katılımcılardan buldukları kurumlardaki görev süresi 1-3 yıl arasında olanların sayısı 14, kurumdaki görev süresi 4-5 yıl arasında olanların sayısı 21 ve kurumdaki görev süresi 5 yıldan fazla olanların sayısı 26'dır.

Bu verilere göre; katılımcılardan branşı Beden Eğitimi olanların oranı %3,28, branşı Din K. ve A. B. Olanların oranı 1,64, branşı Fen ve Teknoloji olanların oranı %4,92, branşı İngilizce olanların oranı %6,56 olarak gerçekleşmiştir. Matematik öğretmenlerinin oranı %6,56, Müzik öğretmenlerinin oranı 1,64% iken, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin oranı %3,28, Türkçe öğretmenlerinin oranı %6,56 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların % 65,57'sinin de sınıf Öğretmeni olduğu görülmüştür.

Katılımcıların %13,11 i Abdullah Günaydın İlkokulunda, %11,48 inin Güneş ilkokulunda, %9,84 ü Hatice Uluğ İlkokulunda, %6,56 sı İnönü ortaokulunda çalıştığını ifade etmiştir. Katılımcıların %11,48 i Mehmet Dağlı Ortaokulunda, %8,20 si Mimar Sinan Ortaokulunda, %11,48 i Suphi Öner İlkokulunda, %27,87 si Yalınayak ilkokulu ve Ortaokulunda çalıştığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların %22,95 i şu anda çalıştıkları kurumda 1-3 yıl görev yaptığını, %34,43 ü 4-5 yıl görev yaptığını belirtirken, %42,62 si şu anda çalıştığı kurumda 5 yıldan fazla çalıştığını belirtmiştir.

3.6. GÖÇ EDEN AİLELERE UYGULANAN ANKET ARAŞTIRMASININ SONUÇLARI

3.6.1. Katılımcı Özellikleri

3.6.1.1. Yaş Yapısı

Katılımcıların yaş aralığını belirlemek için hazırlanan; “Yaş aralığınız kaçtır?” sorusuna verilen cevaplara göre; 9 kişi, 20-30 yaş aralığında iken, 41 kişi, 31-40 yaş aralığında, 36 kişi 41- 50 yaş aralığında iken 9 kişinin yaşı ise 50 yaş üstü olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5: Katılımcı Yaş Dağılımı

Yaş Yapısı	Oranı (%)
20-30	9,47%
31-40	43,15%
41-50	37,90%
50'den fazla	9,47%
Toplam	100,00%

Ankete katılanlardan yaş aralığı 20-30 olanların oranı % 9,47iken, yaş aralığı 31-40 olanların yaş oranı % 43,15, yaş aralığı 41-50 olanların oranı 37,90 ve yaşı 50' den fazla olanların oranı % 9,47 olarak gerçekleşmiştir.

3.6.1.2. Eğitim Durumu

Katılımcıların eğitim durumunu değerlendirmek için hazırlanan; “Tahsiliniz nedir?” sorusuna verilen cevapların değerlendirmesinde 66 kişinin İlkokul-İlköğretim mezunu, 12 kişinin lise mezunu, 7 kişinin lisans mezunu, 3 kişinin de yüksek lisans mezunu oldukları görülmüştür. 7 kişinin de hiç okumadığı belirlenmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların Tahsil Durumu

Tahsil Durumu	Oranı (%)
İlkokul-İlköğretim	70,97%
Lisans	6,45%
Lise	11,83%
Okumadım	8,60%
Yüksek Lisans	2,15%
Toplam	100,00%

Katılımcıların %70,97 si İlkokul-İlköğretim Mezunu olduklarını belirtirken, Lise mezunu olduğunu belirtenlerin oranı %11,83, Lisans Mezunu olduğunu belirtenlerin oranı %6,45 ve Yüksek Lisans Mezunu olduğunu belirtenlerin oranı da %2,15 olarak gerçekleşmiştir. Okul okumadığını belirtenlerin oranı ise %8,60 olarak belirlenmiştir.

3.6.1.3. Ailelerin Büyüklükleri

Katılımcıların yaşadıkları evde ortalama kaç kişinin yaşadığını belirlemek için sorulan; “Aynı evde/dairede kaç kişi bir arada yaşamaktasınız?” sorusuna verilen cevaplardan, anket uygulanan ailelerden 8 tanesinde aynı evde 10’den fazla kişinin bir arada yaşadığı, 12 tanesinde 8-10 kişinin bir arada yaşadığı ifade edilmiştir. 39 tanesinde 6-8 kişinin bir arada yaşadığı, 36 tanesinde de aynı evde 3-5 kişinin yaşadığı öğrenilmiştir.

Tablo 7: Ailelerin Büyüklük Durumları

Kişi Sayısı	Oranı (%)
10'dan fazla	8,42%
3—5	37,89%
6—8	41,05%
8—10	12,63%
Toplam	100,00%

Ankete katılanlardan aynı evde 10'dan fazla kişinin bir arada yaşadığını söyleyenlerin oranı % 8,42, aynı evde 8-10 kişinin bir arada yaşadığını söyleyenlerin oranı % 12,63 olarak ifade edilmiştir. 6-8 kişinin bir arada yaşadığını söyleyenlerin oranı 41,05 ve aynı evde 3-5 kişinin yaşadığını söyleyenlerin oranı %37,89 olarak gerçekleşmiştir.

3.6.1.4. Ailelerin Yaş Yapıları

Ailelerin hangi yaş grubundan oluştuğunu tespit için belli yaş dilimleri kesit alınarak; “Ailenizde aşağıdaki yaş kesimlerinden hangisi çoğunluktadır?” şeklinde bir soru hazırlanmıştır. Ortaya çıkan sonuca göre ankete katılan ailelerin 19 tanesinde 0-10 yaş aralığındaki bireylerin çoğunlukta olduğu, 57 tanesinde 11-20 yaş aralığındaki bireylerin çoğunlukta olduğu, 19 tanesinde de 21-30 yaş aralığındaki bireylerin çoğunlukta olduğu görülmüştür.

Tablo 8: Aile Bireylerinin Yaş Durumları

Yaş Yapısı	Oranı (%)
0-10 Yaş	20,00%
11-20 Yaş	60,00%
21-30 Yaş	20,00%
Toplam	100,00%

Ailelerin % 80'inin aile içerisinde çoğunluğu 11 –20 yaş arası kişiler oluşturmaktadır. Ondan sonra sırasıyla % 20 oranında 0–10 yaş arası çoğunlukta olanlar ve 21-30 aralığının çoğunlukta olduğu % 20 oranında aileler var. Bu sonuçlar ailelerin genel itibariyle genç nüfusa sahip olduklarını gösterir.

3.6.1.5. İkametgâh Durumları

Ailelerin oturduğu konutları tespit amaçlı iki soru sorulmuştur. İlk soru: “Köyde/Memlekette ikametgâhınız nasıl idi ?” şeklindedir.

Tablo 9: Ailelerin Memleketteki İkametgâh Durumları

Konut Biçimi	Oran (%)
Kendi evimde	55,79%
Kira(Geçekondu/diğer)	44,21%
Toplam	100,00%

Soruya verilen cevaptan, göçten önce ailelerin %55,79 gibi büyük bir kısmının kendi mülkünde ikamet ettiği sonucu çıkmıştır. Kiralık evde/geçekonduda ikamet ettiğini belirtenlerin oranı %44,21 olarak gerçekleşmiştir.

Diğer soru da “Şu anda nerede ikamet etmektesiniz?” şeklindedir. Bu soruya da aşağıdaki şekilde sonuçlar alınmıştır.

Tablo 10: Ailelerin Göçten Sonraki İkametgâh Durumları

Konut Biçimi	Oran (%)
Kendi evimde	42,11%
Kira(Geçekondu/diğer)	57,89%
Toplam	100,00%

Görüldüğü gibi Anketi cevaplayan ailelerin % 57,89 gibi büyük kısmı başkasına ait bir meskende kira ile oturmakta, % 42,11 i ise kendine ait bir meskende oturmaktadır. Göç sonrasında kiralık evde oturmak zorunda kalanların sayısında artış olduğu görülmektedir.

3.6.1.6. Ailelerin Mesleki ve Ekonomik Durumları

Ailede çalışan bireylerin mesleki durumlarını tespit amacıyla sorulan Şu anda çalıştığınız iş kolu/ meslek hangisidir? Şeklindeki anket sorusunda; Çalışanların genellikle işportacılık, sanayi işçiliği, tekstil ve orta ölçekli sanayi tesislerinde niteliksiz ve çoğunlukla da sigortasız olarak çalıştıkları tespit olunmuştur. Çalışılan iş kolunun sorulduğu sorudan aşağıdaki şekilde bir dağılım ortaya çıkmıştır.

Tablo 11: Ailelerin Mesleki ve Ekonomik Durumları

Meslek	Oran (%)
Devlet Sektörü	11,58%
İşsiz	28,42%
Özel Sektör	18,95%
Serbest Meslek	10,53%
Yevmiyeci	30,53%
Toplam	100,00%

Ankete katılan ailelerin % 30,53'ü yevmiyecidir. % 28,42'si işsizdir. % 18,95'lik bir kesim ise özel sektörde çalışmaktadır. Bunu sırasıyla % 11,58 oranında devlet sektörü ve %10, 53 oranında serbest meslek çalışanları takip etmiştir. Ailelerle anket esnasında; aileler çevrelerinde önemli iş kolları bulunmaması sebebiyle gençlerin işsiz olduğunu, bu durumdan kurtulmak için devletin çocuklarına kalifiye nitelik kazandıracak eğitim olanaklarını sunmasını istediklerini dile getirmiştir.

Ayrıca ailelerin ekonomik imkânlarını tespit amacıyla sorulan; “Aylık geliriniz ne kadardır?” şeklindeki soruya verilen cevaplar aşağıdaki gibi dağılım göstermiştir.

Tablo 12: Ailelerin Aylık Gelir Durumları

Yanıt	Oran (%)
1000 TL'den az	22,11%
1000-1500	30,53%
1501-2000	26,32%
2001-3000	11,58%
3000'den Fazla	9,47%
Toplam	100,00%

Verilen bilgilere göre Aylık gelirlerinin 1000 TL'den az olduğunu belirtenlerin oranı %22,11, gelirlerinin 1000-1500 TL aralığında olduğunu belirtenlerin oranı, %30,53, gelirlerinin 1501-2000 aralığında olduğunu belirtenlerin oranı %26,32 olarak gerçekleşirken, aylık gelirlerinin 2001-3000 aralığında

olduğunu belirtenlerin oranı %11,58 ve 3000 TL'den fazla gelire sahip olduklarını belirtenlerin oranı %9,47 olarak belirlenmiştir.

Buna göre katılımcıların büyük bölümünün yoksulluk sınırının altında bir gelire sahip olduğu, önemli bir kısmının da açlık sınırının altında bir gelire sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.6.1.7. Göç Edilen Yörelere İtibariyle Aileler

Ankete katılan ailelerin Mersin'e hangi bölgelerden geldiklerini tespit amacıyla sorulan Mersin'e nereden göç ettiniz? Sorusu sonucunda aşağıdaki şekilde bir görünüm ortaya çıkmıştır.

Tablo 13: Göç Edilen Yerler

Yanıt	Oran (%)
Adıyaman	7,37%
Batman	10,53%
Bitlis	7,37%
Diyarbakır	14,74%
Hakkâri	8,42%
Mardin	7,37%
Muş	5,26%
Siirt	8,42%
Suriye	2,11%
Şanlıurfa	7,37%
Şırnak	16,84%
Van	4,21%
Toplam	100,00%

Soruları cevaplayanların memleket dağılımına bakıldığında en büyük oranın %16,84 ile Şırnak'tan göç edenlere ait olduğu görülmektedir. Bu oranı sırasıyla %14,74 ile Diyarbakır ve %10,54 ile Batman takip etmektedir. Katılımcılar içinde en az orana sahip olanlar ise %2,11 ile Suriyeli Göçmenler ve %4,21 ile Van İlinden göç edenlerdir.

3.6.1.8. Mersin'e Göç Tarihi

Mersin'e ailelerin ne zaman geldiğini tespit etmek için sorulan "Kaç yıldır Mersin'de yaşıyorsunuz?" Sorusuna verdikleri cevaptan; 22 tanesi için bu sürenin 1-10 yıl arasında olduğu, 41 tanesi için 11-15 yıl, 23 tanesi için 15-20 yıl arasında olduğu, 9 tanesi için de bu sürenin 20 yıldan fazla olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 14: Göç Edenlerin Mersinde Yaşadıkları Süre

Mersin'de Yaşanılan Süre	Oran (%)
1-10 Yıl	23,16%
11-15 Yıl	43,16%
15-20 Yıl	24,21%
20 Yılden fazla	9,47%
Toplam	100,00%

Yaklaşık %23'lük bir orandaki ailenin Mersin'e 1 – 10 yıl içerisinde geldiği anlaşılmaktadır. Mersin'de yaşam süreleri 11-15 yıl arasında olanların oranı %43 civarında gerçekleşirken, bu süreyi 15-20 yıl aralığında ifade edenlerin oranı %24 civarındadır. Göç tarihini 20 yıldan fazla olarak ifade edenlerin oranı ise %9 civarında gerçekleşmiştir.

3.6.2. Göçün Katılımcıların Yaşam Tarzına Etkileri

3.6.2.1. Göç'ün Sosyal Etkinliklere Etkisi

Göç'ün sosyal etkinliklere etkisini anlayabilmek için göç öncesi ve göç sonrası durumlar ile ilgili ayrı ayrı sorular hazırlanmış ve katılımcılara uygulanmıştır. Bu anlamda ilk soru olarak sorulan "Mersin'e gelmeden önce sinema ve tiyatro gibi etkinliklere katılıyor muydunuz?" sorusuna verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 15: Göçten Önce Sosyal Etkinliklere Katılma Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	21,05%
Hayır	78,95%
Toplam	100,00%

Katılımcıların %21,05 i Mersin'e gelmeden önce sinema ve tiyatro gibi etkinliklere katıldığını belirtirken, %78,95 i bu tür etkinliklere katılmadığını belirtmiştir. Göç'ten önce sosyal etkinlikler konusunda bir sıkıntı olduğu ortadadır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki sosyal etkinlik imkânlarının yetersizliği bu tür etkinliklere katılmayı alışkanlık haline getirme önünde engel teşkil etmektedir.

Yine devamı olarak göç itibariyle sosyal etkinlik durumunu belirtmek amacıyla sorulan; "Mersin'e göç itibariyle sinema ve tiyatro gibi etkinliklere katılıyor musunuz?" sorusuna verilen cevapların dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 16: Göçten Sonra Sosyal Etkinliklere Katılma Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	11,58%
Hayır	88,42%
Toplam	100,00%

Katılımcıların %11,58 i göç itibariyle sinema ve tiyatro gibi etkinliklere katıldığını belirtirken, %88,42 si ise bu tür etkinliklere katılmadığını belirtmiştir. Bu anlamda göçün olumlu bir katkısından söz etmek mümkün görünmemektedir.

Katılımcıların basın yayın ile ilişkisinin anlaşılması için sorulan; "Mersin'e gelmeden önce gazete, dergi ve kitap gibi basılı yayınları okuyor muydunuz?" sorusuna verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 17: Göçten Önce Basın Yayın Takip Etme Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	31,58%
Hayır	68,42%
Toplam	100,00%

Mersin'e gelmeden önce gazete, dergi gibi yayınları okuma alışkanlığı olduğunu belirtenlerin oranı %31,58 iken bu tür yayınları takip etmediğini belirtenlerin oranı %68,42 olarak belirlenmiştir.

Buna bağlı olarak sorulan; "Mersin'e göç itibariyle gazete, dergi ve kitap gibi basılı yayınları okuyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 18: Göçten Sonra Basın Yayın Takip Etme Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	62,11%
Hayır	37,89%
Toplam	100,00%

Mersin'e göç itibariyle gazete, dergi ve kitap gibi yayınları takip ettiğini belirtenlerin oranı %62,11 iken, bu tür yayınları takip etmediğini belirtenlerin oranı %37,89 olarak belirlenmiştir. Göçün basılı yayın organlarına olan ilginin artmasına katkı sağladığı görülmektedir. Doğu ve Güneydoğu İllerinde sürekli olaylar olması nedeniyle buralardan göç edenlerin söz konusu yerlerdeki durumu merak etmelerinin basın yayın takibini arttırmış olması mümkündür. Bu anlamda Göç sonrası özellikle siyasi basın yayın organlarına olan ilginin arttığı söylenebilir.

3.6.2.2. Hemşeri ve Akrabalık İlişkileri Üzerinde Meydana Gelen Değişimler

Kırsal alanlardan büyükşehirle göçle beraber Büyükşehirde bir yalnızlığın içine girildiği gerçeğinden hareketle, aynı yöreye ait insanların birbirleri ile büyükşehirdeki ilişkilerini tespit edilmek istenmiştir. Bu amaçla sorulan "Hemşeri birlikleri ve hemşeri derneklerinin, panayırlar ve kutlama günleri gibi eğlencelerin yörenizdeki İnsanları kaynaştırdığını düşünüyor musunuz?" sorusuna aşağıdaki şekilde cevaplar alınmıştır.

Tablo 19: Hemşeri Birlikleri ve Derneklerinin Etkisi

Yanıt	Oran (%)
Evet	81,05%
Hayır	18,95%
Toplam	100,00%

Soruyu cevaplayan aileler; bu tür etkinlikleri benimsediklerini belirtmişlerdir. Soru sonucunda Göç eden ailelerinin büyük çoğunluğunun bu tür faaliyetlerin aynı memleketten Mersin'e gelen kişileri kaynaştırdığı inancını taşıdıkları sonucuna varılırken, yaklaşık % 19'luk gibi bir kesimin ise bu tür faaliyetlerin herhangi bir

fonksiyon yerine getirmeyen etkinlikler olduğu şeklinde bir inanca sahip oldukları, sonucuna varılmıştır.

Şehirde akraba ve hemşerilerle hangi konularda dayanışma içinde olduğunu tespit için sorulan; “Mersin’de bulunan akrabalarınız/ hemşerileriniz size hangi konularda yardımcı oluyorlar?” sorusuna verilen yanıtlar aşağıdadır.

Tablo 20: Göçten Sonra Akrabaların Destek Durumu

Yanıt	Oran (%)
Her Konuda	37,89%
Hiçbir konuda	10,53%
İş Bulma	18,95%
Maddi Destek	8,42%
Manevi Destek	24,21%
Toplam	100,00%

Soruya verilen cevaplardan yola çıkarak; göç sonucu şehre gelen ailelerin, büyük bir kısmının, akrabalarından ve hemşerilerinden hemen her konuda destek aldığı, bu sebeple de ilişkilerin kırsal alandaki gibi sıcak şekilde tutulduğu sonucuna varılmıştır. Şehir hayatında maddi ve manevi destek konusunda en büyük yardım akraba ve hemşerilerinden alınmaktadır. Sosyal dayanışma ve şehre adaptasyonda bu iki kesim kırsaldan göç etmiş aileler için önemli bir yer tutmaktadır.

3.6.2.3. Göç Kararının Alınış Süreci ve Göç Sebepleri

İnsanların bulunduğu şehirden başka bir şehre göç etmesi ciddi sorumluluklar gerektiren bir karardır. Bu ciddi kararın alınmasında kimlerin aile üzerinde etkisi olduğunu tespit amacıyla sorulan; “Mersin’ e göç etme kararınızda kimler etkili oldu? Sorusuna” aşağıdaki şekilde yanıtlar verilmiştir.

Tablo 21: Göç Kararında Kimlerin Etkili Olduğu

Yanıt	Oran (%)
Ailem	15,79%
Arkadaşlarım	10,53%
Kendi Kararım	9,47%
Mersin'deki Yakınlarım	64,21%
Toplam	100,00%

Göç gibi ciddi bir kararı almak durumunda kalan bireyi, acaba en çok hangi kesim teşvik etmiştir? Göç sürecinde önemli bir aşamayı oluşturan bu karar sürecini tespitiye yönelik olarak sorulan yukarıdaki sorunun sonuçlarının yorumlanması neticesinde şu tespitler yapılmıştır. Ankete katılan ailelerin % 15,79'unun göç kararında ailesinin kararı etkili olmuştur. % 64,21'inin Mersin kararını vermesinde Mersin'deki akrabaları etkili olmuştur. Daha önce Mersin'e yerleşen akrabaların olması aileleri buraya yönlendirmiştir. Göç kararı verildikten sonra nispeten yabancılaşma yaşamayacakları bir ortamı tercih etmiş olmalarını anlamak mümkündür. Anketi cevaplayan %9,17'lik gibi az sayılabilecek kişi, bu kararı doğrudan kendisi almış ve uygulamaya geçirmiştir.

Ailelerin Mersin'e geliş sebepleri büyük önem taşımaktadır. Göç sebeplerini tespit için sorulan; "Büyükşehir hayatını köy/memleket hayatına tercih ettiğinizin sebebi nedir?" sorusuna aşağıdaki şekillerde yanıt verilmiştir.

Tablo 22: Göç Etme Nedeni

Yanıt	Oran (%)
Çatışmalı Ortam	48,42%
Eğitim	9,47%
İş Bulma	30,53%
Tayin/Görev	11,58%
Toplam	100,00%

Mersin'e gerçekleştirilen göçlerin en önemli sebebi olarak %48,42 ile çatışmalı ortam olarak belirtilmiştir. Mersin kenti buna bağlı olarak %30,53 lük bir oranla iş bulma amacıyla tercih edilmektedir. Aile fertlerinin neredeyse tümünün

çalışabileceği tarım alanlarının olması, ailelerin hep beraber çalışabilmesi ve kış şartlarının oldukça ekonomik olması Mersin'in ekonomik nedenlerle de tercih edilmesini sağlamıştır. Ekonomik kaygılardan sonra tayin ya da görev üçüncü göç sebebini oluşturmaktadır.

Anket yapılan ailelere yöneltilen; “Göç etme nedenleriniz ortadan kalkarsa geri dönmeyi düşünür müsünüz?” sorusuna aşağıdaki şekilde cevaplar alınmıştır.

Tablo 23: Geri Dönmenin Düşünülmesi

Yanıt	Oran (%)
Evet	62,11%
Hayır	37,89%
Toplam	100,00%

Memleketinize geri dönmek ister misiniz? sorusundan çıkarılan yorum; Ailelerin, gönüllü değil de zorunlu göç nedeniyle, tam olarak memleketlerinden kopmamış olduklarından, ilk fırsatta geri dönmek istedikleri anlaşılıyor. Az bir kısmının da geri dönüşün her geçen gün daha zor olduğunu düşünmeleri kararlarını etkiliyor. Özellikle yaşça büyük olanların geride bıraktıkları anılarının etkisiyle geri dönmek istedikleri anlaşılıyor. Ancak şehirde doğup büyüyenlerde bu istek daha az görünüyor.

3.6.2.4. Yeni Yerleşim Merkezini Benimseme

Ailelerin çocuklarının ileride bu şehirde kalmaları konusunda tutumlarını tespit etmeye yönelik olarak sorulan “Çocuklarınızın Mersin’de yaşamaya devam etmelerini ister misiniz? Sorusuna aşağıdaki şekilde yanıt verilmiştir.

Tablo 24: Göç Eden ailelerin Çocuklarının Mersin’de Yaşamalarını İstemeleri

Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	26,32%
Hayır	22,11%
Kararsızım	9,47%
Memlekete dönmelerini istiyorum	42,11%
Toplam	100,00%

Soruya % 42,11 gibi büyük çoğunlukla “memlekete dönmelerini istiyorum” diyen aile bireyleri soru esnasında, tabii ki şartların oluşması durumunda diye de ekliyorlar. Burada yaşamasınlar diyen % 22,11’lik katılımcı, ekonomik ve eğitim imkânları daha iyi olan başka bir yere gitmelerini istediklerini belirtirken, katılımcıların % 26,32’si ise artık buraya yerleştiklerini ve çocuklarının da burada geleceklerini inşa etmeleri gerektiğini ifade ediyorlar.

Aile bireyleri ile yapılan görüşmede hem kalıcı işlerin yeterli olmayışı hem de etnik nedenlerle büyük sıkıntı yaşadıkları bu yüzden de çocukların bu şehirde kendileri gibi çile çekerek yaşamasını istemedikleri sonucu çıkartılmıştır.

3.6.2.5. Göç’ün Çocuklara ve Çocukların Eğitim-Öğretim Ortamına Etkisi

Şüphesiz ki çocuk bir ailede bulunan en değerli varlıktır. Bu sebeple bebekliklerinden gençlik çağlarına kadar tüm ailenin üzerine titrediği bir varlık olmaktadır. Bu yüzden aileler maddi manevi tüm varlıklarını çocukları için harcamakta, onların iyi bir şekilde yetiştirilebilmeleri için büyük gayret göstermektedirler. Çocuk sayısı arttıkça da aileler daha fazla zorlanmaktadır.

Kırsal kesim ailelerinde çocuk sayısı genelde şehir kesime göre yüksektir. İş gücüne duyulan ihtiyaç, doğum kontrol yöntemlerinin yeterince uygulanamaması ve çocuk sayısının fazlalığının bir güvence sayılmasını bunun altında yatan nedenler olarak sıralayabiliriz. Şehir hayatında ise köy hayatına karşıt olarak ailelerin daha az çocuk sahibi olduğu söylenebilir. Gerek ekonomik ve gerekse hayat koşullarının zorluğu, iş yaşamı, kadının çalışma yaşamına girmesi gibi sebeplerle şehirlerde

kırsaldaki kadar yüksek sayıda çocuğa sahip olunması pek görülmez. Acaba göç sonucunda kırsaldan şehre gelen ailelerde bu genel eğilim sürdürülmekte midir?

Bu durumu tespit amaçlı olarak “Kaç çocuğunuz var?” sorusu sorulmuştur.

Tablo 25: Göç Edenlerin Çocuk Sayısı

Yanıt	Oran (%)
0-1	9,47%
2—3	33,68%
4—5	30,53%
5'ten fazla	26,32%
Toplam	100,00%

Göçle şehre gelen ailelerde de kırsaldaki gibi çocuk sayısının yine yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan da ailelerin hala çocuk konusunda kırsaldaki eğilimlerinin sürdürdükleri sonucuna varılmıştır. Göç eden aileler hala yüksek oranda çocuğa sahiptir.

Kırsal alanlarla şehir alanları çocuğun yetiştirime konusunda çok farklı özelliklere sahiptir. Şehir hayatına adapte olmaya çalışan katılımcı ailelere bu konuda yöneltilen; “Mersin’de, çocuklarınızı memleketinizden farklı olarak yeterli şekilde eğitebildiğinize inanıyor musunuz” sorusuna % 47,37 oranında evet yanıtı verilirken hayır diyenlerin oranı % 30,53 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 26: Göç Edenlerin Çocuklarının İyi Eğitildiklerini Düşünmeleri Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	47,37%
Hayır	30,53%
Kararsızım	9,47%
Kısmen	12,63%
Toplam	100,00%

Anket esnasında aile fertleri, maddi imkânlarının yetersizliğinden dolayı çocuklarına istedikleri oranda eğitim alıramadıklarını, kendilerinin ise; anne babalık görevlerinin haricinde çocuklarıyla yeterli şekilde ilgilenemediklerini belirtmiştir.

Ancak buna rağmen memleketteki durumla karşılaştırıldığında kısmen daha iyi eğitimle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Sorudan ailelerin, kırsal alanlarda hayatın çetin şartları, olanaksızlıklar gibi sebeplerle çocukla ilgilenemediği, okul imkânlarının yetersiz olduğu, şehir hayatında ise dış imkânların daha iyi olduğu ancak ailenin özellikle ekonomik gerekçelerle başarıya yeterli etkiyi yapamadıkları ve bu nedenlerle çocukların yeterince eğitilemediği sonucu çıkartılmıştır.

Göçün çocukların eğitim-öğretim ortamlarına etkisini gözler önüne serebilmek için de birbiriyle bağlantılı sorular hazırlanmış ve katılımcılara sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlara bakıldığında durumun hiçte iç açıcı olmadığı görülmektedir.

Çocukların okuldaki arkadaşlık ilişkilerini anlayabilmek için sorulan; “Çocuklarınızın okulda arkadaşlık ilişkilerinde ayrımcılık ile karşılaştığını düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar aşağıya çıkarılmıştır:

Tablo 27: Göç Edenlerin Çocuklarının Okulda Ayrımcılığa uğradıklarını

Düşünceleri Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	58,95%
Hayır	28,42%
Kararsızım	12,63%
Toplam	100,00%

Çocuklarının okul ortamında ayrımcılığa uğradığını söyleyenlerin oranı %58,95, ayrımcılığa uğramadıklarını düşünenlerin oranı, %28,42 iken bu konuda kararsız olduklarını düşünenlerin oranı %12,63 olarak belirlenmiştir. Göç eden aileler çoğunlukla çocuklarının ayrımcılığa uğradıklarını düşünmektedirler.

Bu soruya evet diyen katılımcıların bu durumun sebepleri hakkındaki görüşlerini almak için sorulan; “Çocuklarınızın ayrımcılığa uğradığını düşünüyorsanız, sizce bunun en önemli nedeni nedir?” sorusuna verilen cevapların dağılım şöyle gerçekleşmiştir:

Tablo 28: Ailelere Göre Çocuklarının Ayrımcılığa Uğrama Nedenleri

Yanıt	Oran (%)
Arap olduğumuz için	13,24%
Fakir olduğumuz için	29,41%
Kürt olduğumuz için	57,35%
Toplam	100,00%

Çocuklarının okul ortamında ayrımcılığa uğradığını düşünenlerden, bu durumun nedeninin kendilerinin Arap olmaları olduğunu belirtenlerin oranı %13,24 olarak gerçekleşirken, Kürt oldukları için ayrımcılığa uğradıklarını düşünenlerin oranı %57,35 ve Fakir oldukları için çocuklarının ayrımcılığa tabi tutulduğunu belirtenlerin oranı ise %29,41 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda çocuklarının ayrımcılığa uğradığını düşünenlerin büyük bir çoğunluğu (%70,59) etnik farklılıklarının çocuklarının ayrımcılığa uğramalarında önemli etken olduğunu düşünüyor. Böyle düşünenlerin önemli bir bölümü de Kürt olmalarından dolayı ayrımcılıkla karşılaştıklarını ifade ediyor.

Çocukların okuldaki eğitimciler ile olan ilişkilerini ortaya çıkarmak için sorulan; “Çocuklarınızın okulda Öğretmen ve idareciler tarafından ayrımcılığa tabi tutulduklarını düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı şöyle gerçekleşmiştir:

Tablo 29: Göç Edenlerin Çocuklarının Okulda Eğitim Personeli Tarafından Ayrımcılığa uğradıklarını Düşünmeleri Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	38,95%
Hayır	48,42%
Kararsızım	12,63%
Toplam	100,00%

Çocuklarının öğretmen ve idareciler tarafından ayrımcılığa uğradığını düşünenlerin oranı %38,95 iken, böyle bir ayrımcılıkla karşılaşmadığını belirtenlerin oranı %48,42 olarak belirlenmiştir. Bu konuda kararsız olduğunu belirtenlerin oranı %12,63 olarak gerçekleşmiştir. Çoğunluk olmasa da çocuklarının okulda okul

personeli tarafından ayrımcılığa tabi tutulduklarını düşünmektedir. Böyle bir algının oluşmuş olması eğitim açısından endişe vericidir.

Çocukların okuldaki arkadaşlık tercihlerini ortaya çıkarmak için sorulan; “Çocuklarınızın okul ortamındaki arkadaş seçiminde çoğunlukla hemşerilerini tercih ettiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı aşağıya çıkarılmıştır:

Tablo 30: Ailelere Göre Çocuklarının Arkadaşlık İlişkilerinde Hemşerilerini Tercih Etmeleri Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	61,05%
Hayır	21,05%
Kararsızım	9,47%
Kısmen	8,42%
Toplam	100,00%

Katılımcıların %61,05 i çocuklarının okul ortamında arkadaş seçiminde hemşerilerini tercih ettiğini belirtirken, çocuklarının böyle bir tercihinin bulunduğunu düşünmediklerini belirtenlerin oranı %21,05, çocuklarının arkadaş seçiminin kısmen bu yönde olduğunu belirtenlerin oranı %8,42, çocuklarının bu yönde tercihleri olup olmadığı konusunda kararsız kalanların oranı %9,47 olarak belirlenmiştir.

Ayrımcılıkla karşılaştığını düşünen göçmenlerin bu duruma karşı kendi hemşerileriyle ilişkilerini güçlendirdiği görülmektedir. Bu durum bir çeşit savunma mekanizması olarak ta görülebilir.

Bir toplumun ayakta kalabilmesi için bin yılların birikimlerinin doğru bir yeni nesle aktarılabilmesi gerekiyor. Bu anlamda göç eden ailelerin kültürlerini çocuklarına aktarma başarılarını ortaya çıkarmak için sorulan; “Çocuklarınıza kendi kültürünüzü yeteri ölçüde aktarabildiğinizi düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar aşağıya çıkarılmıştır:

Tablo 31: Göç Eden Ailelerin Çocuklarına Kendi Kültürlerini Yeteri Ölçüde Aktardıklarını Düşünmeleri Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	35,79%
Hayır	43,16%
Kararsızım	9,47%
Kısmen	11,58%
Toplam	100,00%

Çocuklarına kendi kültürlerini yeteri ölçüde aktardığını düşünenlerin oranı %35,79 olarak belirlenirken, bu konuda olumsuz düşünenlerin oranı %43,16, bunu kısmen başardığını belirtenlerin oranı %11,58, bu konuda kararsız kalanların oranı ise %9,47 olarak belirlenmiştir.

Gelişen kitle iletişim araçları ve ekonomik sıkıntılarla baş edebilme mücadelesi nedeniyle ailelerin kendi çocuklarına yeterli zaman ayıramadıkları ve ait oldukları kültürü çocuklarına aktaramadıkları görülmektedir.

Bir kültürel çözülme yaşanıyor. Bu yaşanan süreç sosyal ve kültürel zenginliğin yok olması, erimesi demektir. Farklılıkların zenginliğinden uzaklaşan toplumlar tektipliğin fakirliğine mahkûm kalacaktır. Mahkûm toplumlar sosyal değişim ve dönüşümü de sıkıntılı, serzenişli yaşayacaktır. Bu sosyal bir kuraldır.

3.6.2.6. Göç Edenlerin Gelecekle İlgili Planları

Göç edenlerin gelecekte geri dönme isteklerinin memleketlere göre dağılımı aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 32: Geri Dönme İsteğinin Memleketlere Göre Dağılımı

Mersin'e Nereden Göç Edildiği	Geri Dönüş Düşünüyor mu?		
	Evet	Hayır	Toplam
Adıyaman	5,08%	11,11%	7,37%
Batman	13,56 %	5,56%	10,53%
Bitlis	6,78%	8,33%	7,37%
Diyarbakır	11,86%	19,44%	14,74%
Hakkâri	8,47%	8,33%	8,42%
Mardin	8,47%	5,56%	7,37%
Muş	5,08%	5,56%	5,26%
Siirt	10,17%	5,56%	8,42%
Suriye	3,39%	0,00%	2,11%
Şanlıurfa	6,78%	8,33%	7,37%
Şırnak	18,64%	13,89%	16,84%
Van	1,69%	8,33%	4,21%
Toplam	100,00%	100,00%	100,00%

Göç etme nedenleri ortadan kalktığında hangi memleketlerden gelenlerin dönmeyi düşüneceklerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan karşılaştırmada; şartlar oluştuğunda geri dönmeyi istediklerini belirtenler içerisinde % 18,64 ile Şırnak'tan gelenlerin çoğunlukta olduğu, geri dönmeyi düşünmediklerini belirtenlerin içinde de % 19,44 ile Diyarbakır ilinden gelenlerin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Bu durumun; daha kırsal kesimden gelenlerin şehir hayatına daha zor uyum sağlamalarından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Suriye'deki iç savaş nedeniyle Mersin'e göç edenlerin hemen hepsi savaşın bitmesiyle geri dönmeyi beklediklerini belirtmişlerdir. Henüz yeni gelmiş olmaları, hesapsız ve ani bir şekilde göç etmiş olmaları, kültürel olarak çok farklı bir ortamdan

gelmiş olmaları ve farklı bir ülkenin ortamına alışmakta zorlanmaları nedeniyle geri dönmeyi düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 33: Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Mersin’de Yaşamaları Tercihinin Memleketlere Göre Dağılımı

Mersin’e Nereden Göç Edildiği	Çocuklarının Mersin’de Yaşamaya Devam Etmelerini İstemesi Durumu				
	Evet	Hayır	Kararsızım	Memlekete dönmelerini istiyorum	Toplam
Adıyaman	28,57%	14,29%	14,29%	42,86%	100,00%
Batman	30,00%	10,00%	0,00%	60,00%	100,00%
Bitlis	28,57%	14,29%	14,29%	42,86%	100,00%
Diyarbakır	28,57%	35,71%	14,29%	21,43%	100,00%
Hakkâri	12,50%	12,50%	12,50%	62,50%	100,00%
Mardin	28,57%	28,57%	0,00%	42,86%	100,00%
Muş	40,00%	40,00%	0,00%	20,00%	100,00%
Siirt	12,50%	50,00%	0,00%	37,50%	100,00%
Suriye	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	100,00%
Şanlıurfa	14,29%	0,00%	28,57%	57,14%	100,00%
Şırnak	37,50%	25,00%	6,25%	31,25%	100,00%
Van	25,00%	0,00%	25,00%	50,00%	100,00%
Toplam	26,32%	22,11%	9,47%	42,11%	100,00%

Göç edilen illere göre, çocuklarının Mersin’de yaşamaya devam etmelerinin istenip istenmediğini anlamak için yapılan karşılaştırmaya göre; % 40 gibi bir oranla Muş’tan göç edenlerin Çocuklarının burada yaşamaya devam etmelerini istedikleri, % 50 gibi bir oranla Siirt’ten göç edenlerin çocuklarının burada yaşamalarını istemedikleri belirlenmiştir. Batman’dan göç edenler %60 gibi oldukça yüksek bir oranla, çocuklarının Memleketlerine dönmelerini istedikleri belirlenmiştir.

Tablo 34: Göç Edenlerin Eğitim Durumlarına Göre Geri Dönme İstekleri

Eğitim Durumu	Göç Etme Nedenleri Ortadan Kalkarsa Geri Dönüşün Düşünülmesi Durumu		
	Evet	Hayır	Toplam
İlkokul-İlköğretim	69,70%	30,30%	100,00%
Lisans	33,33%	66,67%	100,00%
Lise	54,55%	45,45%	100,00%
Okumadım	62,50%	37,50%	100,00%
Yüksek Lisans	0,00%	100,00%	100,00%
Toplam	62,11%	37,89%	100,00%

Eğitim durumu yükseldikçe, geriye dönüş isteklerinde azalış görülmektedir. Yeni hayata adaptasyon, eğitim seviyesiyle orantılı görünmektedir. Eğitimin büyükşehrin kültürünü özümseme ve aidiyet hissinin gelişmesine katkı sağladığı ortaya çıkmaktadır. Göç edenlerin kopup geldikleri yaşam tarzlarını özledikleri, ancak eğitim sayesinde bu özlemin azaldığı, bireylerin yeni hayat biçimine daha kolay alıştıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 35: Göç Edenlerin Çocuklarının Mersin’de Yaşamaları Tercihinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Çocuklarının Mersin’de Yaşamaya Devam Etmelerini İstemesi Durumu				Toplam
	Evet	Hayır	Kararsızım	Memlekete dönmelerini istiyorum	
İlkokul-İlköğretim	16,67%	21,21%	10,61%	51,52%	100,00%
Lisans	66,67%	16,67%	0,00%	16,67%	100,00%
Lise	63,64%	18,18%	0,00%	18,18%	100,00%
Okumadım	12,50%	37,50%	12,50%	37,50%	100,00%
Y.Lisans	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
Toplam	26,32%	22,11%	9,47%	42,11%	100,00%

Eğitim seviyesinin yükselmesine bağlı olarak geleceklerini Mersin’de yaşamak üzerine kurmaya çalışanların oranlarında artış görülmektedir. Aynı şekilde çocuklarının Mersin’de yaşamasını isteyenler ile eğitim seviyesinin orantılı olduğu görülmektedir. İlkokul mezunlarından çocuklarının bu şehirde yaşamaya devam etmelerini istediğini belirtenlerin oranı %16,67 de kalırken, lisans mezunlarında bu oran % 66,67 ye çıkmaktadır. Çocuklarının memleketlerine geri dönmelerini isteyenlere baktığımızda da İlkokul mezunu katılımcıların %51,52 ile bu isteği dile getirdikleri görülmektedir. Buna karşılık, yüksek lisan mezunlarının tümü çocuklarının Mersin’de yaşamalarını istediğini belirtmektedirler.

Tablo 36: Göçten Sonra Geçen Süreye Göre Geri Dönmeyi İstemeleri Durumu

Kaç Yıl önce Mersin’e Yerleşildiği	Göç Etme Nedenleri Ortadan Kalkarsa Geri Dönüşün Düşünülmesi Durumu		
	Evet	Hayır	Toplam
1-10 Yıl	59,09%	40,91%	100,00%
11-15 Yıl	58,54%	41,46%	100,00%
15-20 Yıl	56,52%	43,48%	100,00%
20 Yılden fazla	100,00%	0,00%	100,00%
Toplam	62,11%	37,89%	100,00%

Özellikle yaşları ilerlemiş katılımcıların ölmeden önce memleketlerine geri dönmek istedikleri belirlenmiştir. Görüşme sırasında; “baba diyarı” olarak tanımladıkları topraklarda ölmek ve defnedilmek istediklerini belirterek duygusal bağın henüz kopmadığını göstermişlerdir. Daha genç olanların şehir hayatına daha çok adapte oldukları görülmüştür. Daha yakın bir zaman diliminde göç edenlerin geri dönüp dönmeme konusunda daha kararsız oldukları görülmektedir.

Tablo 37: Göç Edenlerin Göçün Nedenlerine Göre Geri Dönme İstekleri

Göç Etme Nedenleri	Göç Etme Nedenleri Ortadan Kalkarsa Geri Dönüşün Düşünülmesi Durumu		
	Evet	Hayır	Toplam
Çatışmalı Ortam	78,26%	21,74%	100,00%
Eğitim	100,00%	0,00%	100,00%
İş Bulma	41,38%	58,62%	100,00%
Tayin/Görev	18,18%	81,82%	100,00%
Toplam	62,11%	37,89%	100,00%

Göç etme nedenlerini ve geri dönme isteklerini karşılaştırdığımızda; özellikle çatışmalı ortam nedeniyle göç etmek durumunda kalanların % 78,26 gibi çok önemli bir kısmı tereddütsüz olarak ilk fırsatta geri dönmek istediklerini, ancak güvenliğin sağlanması ve çatışmalı ortamın bitmesi gerektiğini belirtmiştir. Görev amacıyla gelenlerin kalma konusunda daha kararlı olduğu görülmektedir. İş bulma amacıyla gelenlerin de çoğunlukla kalmaktan yana oldukları görülmüştür. Geri dönerlerse işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalmaktan çekindikleri görülmektedir.

Tablo 38: Göç Edenlerin İkametgâh Durumlarına Göre Geri Dönme İstekleri

Nerede İkamet Edildiği	Göç Etme Nedenleri Ortadan Kalkarsa Geri Dönüşün Düşünülmesi Durumu		
	Evet	Hayır	Toplam
Kendi evimde	57,50%	42,50%	100,00%
Kira(Geçekondu/diğer)	65,45%	34,55%	100,00%
Toplam	62,11%	37,89%	100,00%

Henüz kendilerine ait bir eve sahip olmayanların geri dönmeye daha meyilli oldukları görülmektedir. Katılımcılardan kirada oturanların % 65,45 ile geri dönme isteğinde oldukları görülmüştür. Ama genel olarak geri dönme isteği ön plandadır. Çünkü ev sahibi olanların % 57,50' si de geri dönme isteğini dile getirmiştir.

Tablo 39: Göç Edenlerin Geri Dönme İsteğinin İş Alanına Göre Dağılımı

İş Alanı	Göç Etme Nedenleri Ortadan Kalkarsa Geri Dönüşün Düşünülmesi Durumu		
	Evet	Hayır	Toplam
Devlet Sektörü	18,18%	81,82%	100,00%
İşsiz	100,00%	0,00%	100,00%
Özel Sektör	50,00%	50,00%	100,00%
Serbest Meslek	0,00%	100,00%	100,00%
Yevmiyeci	72,41%	27,59%	100,00%
Toplam	62,11%	37,89%	100,00%

Şehrin yaşam şartları içerisinde ekonomik hayatını bir düzene koyanların kalma konusunda istekli oldukları, ancak büyükşehirden ekonomik anlamda belediklerine kavuşamayanların geri dönmeye meyilli oldukları görülmektedir. Devlet sektöründe çalışanlar çoğunlukla kalmaktan yana iken, serbest bir meslekte çalıştıklarını ifade edenler geri dönmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir. Şehirde ticari anlamda iyi noktada oldukları belli olan bu kişilerin kurulu bir düzene kavuştukları ve şehri sahiplendikleri anlaşılıyor. Yevmiye ile çalışanların % 72,41 gibi oldukça yüksek bir oranı geri dönmeyi düşündüklerini belirtirken işsizlerin hemen hepsi geri dönmenin onlar için daha iyi olacağını ifade etmiştir. Bu kimseler görüşme sırasında, memleketlerinde işsiz bile olsalar belli bir oranda akraba desteği görebileceklerini ancak burada oldukça sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 40: Çocukların Eğitilebilme Durumu İle Göç Etme Nedenleri Kalktığında Geri Dönme İsteklerinin Karşılaştırılması

Çocukların Yeterince Eğitilmesi Durumu	Göç Etme Nedenleri Ortadan Kalkarsa Geri Dönüşün Düşünülmesi Durumu		
	Evet	Hayır	Toplam
Evet	37,78%	62,22%	100,00%
Hayır	72,41%	27,59%	100,00%
Kararsızım	100,00%	0,00%	100,00%
Kısmen	100,00%	0,00%	100,00%
Toplam	62,11%	37,89%	100,00%

Göçün en çok etkilediği kesim olarak çocukların eğitimi, şüphesiz ki aileler için en önemli noktalardan birisidir. Katılımcılardan, göçten sonra çocuklarına yeterince eğitim ortamı sağladığını düşünenlerin %37,78 gibi bir oranla geri dönmeyi düşündükleri, ancak %62,22 gibi oldukça büyük bir çoğunluğun bu noktada bir sorunu olmadığını düşünmedikleri belirlenmiştir. Ancak çocukları için sağlıklı bir eğitim ortamı oluşturamadıklarını düşünenler, % 72,41 gibi bir oranla geri dönmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 41: Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Okulda Ayrımcılıkla Karşılaşması Durumu İle Memlekete Geri Dönüşü Düşünme Durumunun Karşılaştırılması

Çocukların Okulda Arkadaşlık İlişkilerinde Ayrımcılığa Uğradıklarının Düşünülmesi Durumu	Göç Etme Nedenleri Ortadan Kalkarsa Geri Dönüşün Düşünülmesi Durumu		
	Evet	Hayır	Toplam
Evet	67,86%	32,14%	100,00%
Hayır	33,33%	66,67%	100,00%
Kararsızım	100,00%	0,00%	100,00%
Toplam	62,11%	37,89%	100,00%

Çocuklarının okulda ayrımcılık ile karşılaştıklarını düşünen katılımcılar; % 67,86 gibi bir oranla geri dönmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir. Görüşme

sırasında bu ayrımcılığın azalmasına dair bir umutlarının olmadığını da dile getiren katılımcılar, ancak geri dönebilirlerse bu psikolojik baskıdan kurtulmalarının mümkün olacağını ifade etmişlerdir.

Tablo 42: Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Okulda Ayrımcılıkla Karşılaşması Nedenleri İle Mersin’de Yaşamaya Devam Etmelerini İsteme Durumunun Karşılaştırılması

Çocukların Ayrımcılığa Uğrama Nedeni	Çocuklarının Mersin’de Yaşamaya Devam Etmelerini İstemesi Durumu				
	Evet	Hayır	Kararsızım	Memlekete dönmelerini istiyorum	Toplam
Arap olduğumuz için	77,78%	0,00%	0,00%	22,22%	100,00%
Fakir olduğumuz için	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	100,00%
Kürt olduğumuz için	0,00%	2,56%	0,00%	97,44%	100,00%
Yanıt yok	66,67%	0,00%	33,33%	0,00%	100,00%
Toplam	26,32%	22,11%	9,47%	42,11%	100,00%

Katılımcılardan etnik nedenlerle ayrımcılığa uğradıklarını düşünenlerin önemli bir çoğunluğu çocuklarının burada yaşamaya devam etmelerini istemediklerini ifade etmektedirler. Çocuklarının ileride de ayrımcılıkla karşılaşacaklarını ve başlarına kötü şeyler gelebileceğini düşünerek tedirgin olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 43: Göç Eden Ailelerin Büyüklüğü Durumu İle Geri Dönme İsteklerinin Karşılaştırılması

Göç Etme Nedenleri Ortadan Kalkarsa Geri Dönüşün Düşünülmesi	Aile Büyüklüğüne Göre Hangi Tip Aile Olarak Tanımlandığı				
	Birleşik aile	Çekirdek aile	Geniş aile	Parçalanmış aile	Toplam
Evet	20,34%	11,86%	54,24%	13,56%	100,00%
Hayır	22,22%	50,00%	27,78%	0,00%	100,00%
Toplam	21,05%	26,32%	44,21%	8,42%	100,00%

Özellikle aile yapılarını geniş aile olarak belirtenlerin geri dönme konusunda daha istekli oldukları görülmektedir. Parçalanmış aileler de geri dönmeyi düşünmektedirler. Çekirdek aile mensubu olduklarını ifade edenlerin önemli bir kısmı geri dönmeyi düşünmediklerini ifade ederken birleşik aile mensuplarının bu konudaki yaklaşımı birbirine yakındır.

Tablo 44: Hemşeri Etkinliklerinin Etkilerinin Memleketlere Göre Dağılımı

Mersin'e Nereden Göç Edildiği	Etkinliklerin Kaynaşmaya Katkı Sağlaması Durumu		
	Evet	Hayır	Toplam
Adıyaman	7,79%	5,56%	7,37%
Batman	9,09%	16,67%	10,53%
Bitlis	7,79%	5,56%	7,37%
Diyarbakır	14,29%	16,67%	14,74%
Hakkâri	9,09%	5,56%	8,42%
Mardin	7,79%	5,56%	7,37%
Muş	5,19%	5,56%	5,26%
Siirt	9,09%	5,56%	8,42%
Suriye	0,00%	11,11%	2,11%
Şanlıurfa	9,09%	0,00%	7,37%
Şırnak	16,88%	16,67%	16,84%
Van	3,90%	5,56%	4,21%
Toplam	100,00%	100,00%	100,00%

Şehir hayatının ve farklı bir kültür ortamının getirdiği ağırlıkları hafifletmek amacıyla hemşeri dernekleri ve kuruluşları tarafından organize edilen etkinliklerin hangi ilden göç edenler üzerinde daha etkili olduğunun ortaya çıkarılması için bu iki farklı sorunun cevapları karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuca göre; bu etkinlikler %16,6 ile en çok Şırnak'tan göç edenler için anlamlı olmuştur. Bu etkinliklerin yeterince etkili olmadığını düşünenler de %16,6 Batman, Şırnak Ve Diyarbakır'dan göç edenler olmuştur.

3.6.3. Göç Eden Ailelere Uygulanan Anket Değerlendirmesi

Çalışmamızın göç edenlere yönelik hipotezleri ile göç eden ailelere uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler karşılaştırıldığında, hipotezlerin doğrulandığı görülmektedir. Buna göre;

- Anketin 10. Sorusuna verilen yanıtlardan (%48 oranında) Mersin'e yapılan göçün çoğunlukla zorunlu göç şeklinde gerçekleştiği tespit edilmiştir.
- Göç ile beraber ailelerin genel düzenlerinin değiştiği ve yeni hayata uyum sağlamada zorlandıkları belirlenmiştir.
- Göç edenlerin Mersin'i tercih etmelerinde çoğunlukla hemşeri ve akraba gruplarının etkili olduğu(%80 oranında), göçten sonra da hemşeri ve akraba bağlarının kuvvet kazanmaya devam ettiği, bu nedenle de kentle bütünleşme sürecinin zayıfladığı görülmüştür.
- Anketin 10. Sorusuna verilen yanıtlar da (%52 oranında) gösteriyor ki; Göç ile gelen ailelerin çoğunlukla ekonomik sorunlarla karşılaştığı, asgari geçim imkânlarından yoksun yaşadıkları tespit edilmiştir.
- Şehir hayatına uyum oranının ekonomik verilere göre değiştiği, bir gün geri dönmeyi düşünenlerin çoğunlukla ekonomik imkânları yetersiz olanlardan oluştuğu ortaya çıkmıştır.
- Ekonomik refahı yakalayabilenlerin daha kolay şehre karşı olumlu düşünceler besledikleri belirlenmiştir.
- Anketin 22. Sorusuna verilen yanıtlardan, ailelerin çoğunlukla eğitim kurumlarında çocuklarının (%59 oranında) ayrımcılığa uğradıklarını düşündüğü ortaya çıkmıştır.

Diğer hipotezlerin doğrulanma durumlarını anlayabilmek için, göçün eğitim kurumlarına yansımalarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan anket araştırmasının sonuçlarını da incelemek gerekiyor.

3.7. EĞİTİM PERSONELİNE YÖNELİK ANKET ARAŞTIRMASININ SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRMESİ

3.7.1. Anket Sonuçları

Tablo 45: Sınıflardaki Öğrenci Sayıları

Yanıt	Oran (%)
21-30	29,51%
31-40	36,07%
40'tan fazla	34,43%
Toplam	100,00%

Katılımcıların %29,51'i okuttuğu sınıfta/sınıflarda 21-30 öğrenci bulunduğunu, %36,07'si sınıfında/sınıflarında 31-40 öğrenci bulunduğunu belirtirken, %34,43'ü sınıfında/sınıflarında 40'tan fazla öğrenci bulunduğunu belirtmiştir. Bu oran oldukça fazladır. Eğitim öğretimin kalabalık sınıf ortamından olumsuz etkileneceği ortadadır.

Tablo 46: Sınıflardaki Göç İle Gelen Öğrenci Sayısı

Yanıt	Oran (%)
0	3,28%
11—20	29,51%
1—5	16,39%
20'den fazla	27,87%
6—10	22,95%
Toplam	100,00%

Katılımcılardan, okuttukları sınıfta/sınıflarda göç ile gelen öğrenci olmadığını belirtenlerin oranı %3,28, 1-5 öğrenci bulunduğunu belirtenlerin oranı %16,39, 6-10 öğrenci bulunduğunu belirtenlerin oranı %22,95 olarak gerçekleşirken, sınıflarında göç ile gelen öğrenci sayısının 11-20 aralığında belirtenlerin oranı %29,51 ve sınıflarında 20'den fazla göç ile gelen öğrenci bulunduğunu belirtenlerin oranı 27,87 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 47: Sınıflardaki Göç İle Gelen Sürekli Devamsız Kız Öğrenci Sayısı

Yanıt	Oran (%)
0	40,98%
1	18,03%
2	16,39%
3	18,03%
3'ten fazla	6,56%
Toplam	100,00%

Sınıflarında sürekli devamsız hiç kız öğrenci bulunmadığını belirtenlerin oranı %40,98 iken, devamsız 1 (bir) kız öğrencisinin bulunduğunu belirtenlerin oranı %18,03, devamsız 2 (iki) kız öğrencisinin bulunduğunu belirtenlerin oranı %16,39 olarak gerçekleşmiştir. Sınıflarında devamsız 3 (üç) kız öğrenci bulunduğunu belirtenlerin oranı %18,03 ve 3'ten fazla devamsız kız öğrencisinin bulunduğunu belirtenlerin oranı %6,56 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 48: Sınıflardaki Göç İle Gelen Sürekli Devamsız Erkek Öğrenci Sayısı

Yanıt	Oran (%)
0	49,18%
1	18,03%
2	14,75%
3	11,48%
3'ten fazla	6,56%
Toplam	100,00%

Sınıflarında sürekli devamsız hiç erkek öğrenci bulunmadığını belirtenlerin oranı %49,18 iken, devamsız 1 (bir) erkek öğrencisinin bulunduğunu belirtenlerin oranı %18,03'tür. Devamsız 2 (iki) erkek öğrencisinin bulunduğunu belirtenlerin oranı %14,75 olarak gerçekleşmiş, sınıflarında devamsız 3 (üç) kız öğrenci bulunduğunu belirtenlerin oranı %11,48 ve 3'ten fazla devamsız kız öğrencisinin bulunduğunu belirtenlerin oranı %6,56 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 49: Göç İle Gelen Ailelerin Çocuklarından Sürekli Devamsız İken Devamı Sağlanan Kız Öğrenci Sayısı

Yanıt	Oran (%)
0	52,46%
1	22,95%
2	14,75%
3	4,92%
3'ten fazla	4,92%
Toplam	100,00%

Göç ile gelip sürekli devamsız iken ikna edilip devamı sağlanan hiç kız öğrencim yok diyenlerin oranı %52,46, bu durumda 1 (bir) öğrencisi olduğunu belirtenlerin oranı %22,95 iken, göçle gelen devamsız öğrencilerden devamı sağlanan 2 (iki) öğrencisi olduğunu belirtenlerin oranı %14,75 olarak gerçekleşmiştir. Göç eden ailelerin çocuklarından devamsızlık yapan 3 (üç) öğrencinin devamını sağladığını belirten eğitimcilerin oranı %4,92 iken göçle gelen 3 (üç) ten fazla öğrencinin devamını sağladığını belirten eğitimcilerin oranı %4,92 olarak belirlenmiştir.

Tablo 50: Göç İle Gelen Ailelerin Çocuklarından Sürekli Devamsız İken Devamı Sağlanan Erkek Öğrenci Sayısı

Yanıt	Oran (%)
0	0,00%
1	45,45%
2	54,55%
Toplam	100,00%

Sürekli devamsız iken devamını sağladığı öğrenci sayısının 1 (bir) olduğunu belirten eğitimcilerin oranı %45,45 iken, devamını sağladıkları öğrenci sayısının 2 (iki) olduğunu belirten eğitimcilerin oranı %54,55 olarak belirlenmiştir.

Tablo 51: Göç İle Gelen Kız Öğrencilerin Devamsızlık Nedeni

Yanıt	Oran (%)
Yanıt Yok	45,90%
Ailelerin kız öğrencileri okutmaya yanaşmamaları	22,95%
Ailelerinin ilgilenmemeleri	21,31%
Çalışmak zorunda olmaları	4,92%
Kızların erken evlendirilmesi	4,92%
Toplam	100,00%

Okutulan sınıfta/sınıflarda göç ile gelip sürekli devamsızlık yapan kız öğrencilerin en önemli devamsızlık nedeni olarak; soruya cevap veren katılımcıların %22,95 i ailelerin kız öğrencileri okutmaya yanaşmamaları olarak belirtirken, katılımcıların %21,31 i ailelerinin ilgilenmemelerini belirtmiştir. Kız öğrencilerin çalışmak zorunda olmalarını neden olarak gösteren eğitimcilerin oranı %4,92 ve kızların erken evlendirilmesini devamsızlık nedeni olarak belirtenlerin oranı da %4,92 olarak belirlenmiştir. Bu konuda fikir belirtmeyen eğitimcilerin oranı ise %45,90 olarak belirlenmiştir.

Tablo 52: Göç İle Gelen Erkek Öğrencilerin Devamsızlık Nedeni

Yanıt	Oran (%)
Yanıt Yok	55,74%
Ailelerinin ilgilenmemeleri	18,03%
Ailenin öğrenciyi ikna edememesi	9,84%
Çalışmak zorunda olmaları	16,39%
Toplam	100,00%

Okutulan sınıfta/sınıflarda göç ile gelip sürekli devamsızlık yapan erkek öğrencilerin en önemli devamsızlık nedeni olarak; soruya cevap veren katılımcıların %18,03 ü ailelerin ilgilenmemelerini belirtmiştir. Erkek öğrencilerin çalışmak zorunda olmalarını neden olarak gösteren eğitimcilerin oranı %16,39 ve ailelerin öğrenciyi ikna edememesini devamsızlık nedeni olarak belirtenlerin oranı da %9,84 olarak belirlenmiştir. Fikir belirtmeyenlerin oranı ise %55,74 olarak belirlenmiştir.

Tablo 53: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Açısından En Önemli Sorunları

Yanıt	Oran (%)
Çevreye uyum zorluğu	18,03%
Dil farkı	42,62%
Düşük bir eğitim seviyesi ile gelmiş olmaları	13,11%
Kültür farkı	26,23%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin eğitim öğretim açısından en önemli sorunu olarak çevreye uyum zorluğunu gösteren katılımcıların oranı %18,03, en önemli sorunu dil farkı olarak belirtenlerin oranı %42,62 olarak gerçekleşmiştir. Göç edenlerin düşük bir eğitim seviyesi ile gelmiş olmalarını en önemli sorun olarak gösterenlerin oranı %13,11 iken en önemli sorun olarak kültür farkını gösterenlerin oranı ise %26,23 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 54: Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim Öğretim Hedeflerine Daha Az Cevap Vermeleri Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	39,34%
Hayır	31,15%
Kararsızım	11,48%
Kısmen	18,03%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin diğer öğrencilere göre, eğitim öğretimin hedeflerine daha az cevap verdiklerini düşünen katılımcıların oranı % 39,34 iken, bu görüşe katılmayanların oranı %31,15 olarak gerçekleşmiştir. Kısmen doğru bulanların oranı %18,03 iken bu konuda kararsız kalanların oranı %11,48 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 55: Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim Öğretim Hedeflerine Daha Çok Cevap Vermeleri Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	11,48%
Hayır	57,38%
Kararsızım	11,48%
Kısmen	19,67%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin diğer öğrencilere göre, eğitim öğretimin hedeflerine daha çok cevap verdiklerini düşünen katılımcıların oranı % 11,48 iken, bu görüşe katılmayanların oranı %57,38 olarak gerçekleşmiştir. Kısmen doğru bulanların oranı %19,67 iken bu konuda kararsız kalanların oranı %11,48 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 56: Eğitimcilerin Göç İle Gelen Öğrencilerle İletişim Kurmaları Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	22,95%
Hayır	47,54%
Kararsızım	16,39%
Kısmen	13,11%
Toplam	100,00%

Diğer öğrencilere oranla, göç ile gelen öğrencilerle daha az iletişim kurabildiğini düşünen eğitimcilerin oranı %22,95 iken, bu görüşe katılmayan eğitimcilerin oranı %47,54 olarak gerçekleşmiştir. Bu görüşe kısmen katıldığını ifade edenlerin oranı %13,11 iken, bu konuda kararsız olduğunu ifade edenlerin oranı %16,39 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 57: Göç İle Gelen Öğrencilerin Sınıf Başarısını Olumsuz Etkilemeleri

Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	34,43%
Hayır	36,07%
Kararsızım	11,48%
Kısmen	18,03%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin sınıf başarısını olumsuz etkilediğini düşünen eğitimcilerin oranı %34,43 iken bu görüşe katılmadığını ifade edenlerin oranı %36,07 olarak gerçekleşmiştir. Göç ile gelen öğrencilerin sınıf başarısını kısmen olumsuz etkilediğini belirten eğitimcilerin oranı %18,03 ve bu konuda kararsız olduğunu belirten eğitimcilerin oranı %11,48 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 58: Göç İle Gelen Öğrencilerin Farklı Gruplaşmalara Neden Olmaları

Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	39,34%
Hayır	27,87%
Kararsızım	14,75%
Kısmen	18,03%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrenciler farklı gruplaşmalara neden oluyor diyen eğitimcilerin oranı %39,34 iken, bu anlamda gruplaşmaların söz konusu olmadığını ifade edenlerin oranı %27,87 ve bunun kısmen mümkün olduğunu belirten eğitimcilerin oranı %18,03 olarak gerçekleşmiştir. Bu konuda kararsız olduğunu belirten eğitimcilerin oranı %14,75 olmuştur.

Tablo 59: Göç Eden Öğrencilerin farklı Gruplaşmalara Yöneldiğini Düşünen Eğitimcilere Göre Bu Gruplaşmaların Nedenleri

Yanıt	Oran (%)
Yanıt Yok	27,87%
Etnik Farklılıklar	31,15%
Hemşericilik	24,59%
Hepsi	3,28%
Maddi İmkânlar	13,11%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin oluşturdukları farklı gruplaşmaların en önemli tetikleyicisi olarak etnik farklılıkları gösteren katılımcıların oranı %31,15 iken, hemşericilik olgusunun etken olduğunu belirtenlerin oranı %24,59, maddi imkânların gruplaşmaları etkilediğini düşünenlerin oranı %13,11, bu üç faktörün de etken olduğunu düşünenlerin oranı %3,28 olarak gerçekleşmiştir. Bu soruya cevap vermeyen katılımcıların oranı ise % 27,87 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 60: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Diğer Öğrenciler Tarafından Ayrımcılığa Uğramaları Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	36,07%
Hayır	29,51%
Kararsızım	14,75%
Kısmen	19,67%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin diğer öğrenciler tarafından ayrımcılığa tabi tutulduklarını düşünen eğitimcilerin oranı %36,07 iken, böyle bir ayrımcılığın söz konusu olmadığını düşünenlerin oranı %29,51 olarak gerçekleşmiştir. Kısmen böyle bir ayrımcılıktan söz edilebileceğini belirtenlerin oranı %19,67 iken bu konuda kararsız olduğunu belirtenlerin oranı %14,75 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 61: Göç İle Gelen Öğrencilerin Ayrımcılığa Uğradığını Düşünen Eğitimcilere Göre Bu Ayrımcılığın Nedenleri

Yanıt	Oran (%)
Yanıt Yok	22,95%
Dil Kaynaklı Nedenler	11,48%
Ekonomik Nedenler	8,20%
Etnik Farklılıklar	32,79%
Kültürel Farklılıklar	24,59%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin ayrımcılığa uğramalarında en önemli etken olarak dil kaynaklı nedenleri gösterenlerin oranı %11,48 iken, ekonomik nedenleri etken olarak gösterenlerin oranı %8,20, Etnik farklılıkları neden olarak gösterenlerin oranı %32,79 ve kültürel farklılıkları ayrımcılıkta en önemli etken olarak gösterenlerin oranı %24,59 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %22,95 i ise bu soruya yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Tablo 62: Eğitimcilere Göre Göç Eden Ailelerin Eğitim-Öğretim Sürecine İlgisi

Yanıt	Oran (%)
Evet	26,23%
Hayır	47,54%
Kararsızım	11,48%
Kısmen	14,75%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin ailelerinin eğitim-öğretim sürecine yeterli ilgiyi gösterdiklerini düşünen eğitimcilerin oranı %26,23 iken, söz konusu ailelerin eğitim öğretim sürecine yeterli ilgiyi göstermediklerini düşünenlerin oranı %47,54 olarak belirlenmiştir. Bu ailelerin eğitim öğretime kısmen destek verdiklerini düşünenlerin oranı %14,75 iken, bu konuda kararsız kalan eğitimcilerin oranı ise %11,48 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 63: Göç İle Gelen Ailelerin Eğitim-Öğretim Sürecine Yeterli İlgiyi Göstermediklerini Düşünen Eğitimcilere Göre Bu İlgisizliğin Nedenleri

Yanıt	Oran (%)
Yanıt Yok	21,31%
Dil Sorunları	21,31%
Eğitimin öneminin farkında olmamaları	9,84%
Göçün sebep olduğu Psikolojik etkenler	21,31%
Maddi Sorunlar	26,23%
Toplam	100,00%

Eğitim-öğretim süreçlerine yeterli ilgiyi göstermedikleri düşünülen ailelerin bu konudaki en önemli nedenleri olarak dil sorunlarını gören eğitimcilerin oranı %21,31 iken, bu ailelerin eğitimin öneminin farkında olmamalarını gösteren eğitimcilerin oranı %9,84 olarak gerçekleşmiştir. Bu ilgisizliği göçün sebep olduğu psikolojik etkenlere bağlayanların oranı %21,31, Maddi sorunlara bağlayanların oranı %26,23 olarak belirlenmiştir. Bu soruya yanıt vermeyen katılımcıların oranı ise %21,31, olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 64: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Yeterli Eğitim Araç Gereçlerine Sahip Olmaları Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	31,15%
Hayır	42,62%
Kararsızım	11,48%
Kısmen	14,75%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin yeterli miktarda eğitim araç gereçlerine sahip olduklarını düşünenlerin oranı %31,15 iken, söz konusu öğrencilerin bu konuda yetersiz imkânlarla sahip olduğunu düşünenlerin oranı %42,62 olarak gerçekleşmiştir. Bu öğrencilerin kısmen ve bazen yeterli imkânlarla sahip olabildiğini belirtenlerin oranı %14,75, bu konuda kararsız kalanların oranı ise %11,48 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 65: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Kıyafet Temini Konusunda Sorun Yaşamaları Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	22,95%
Hayır	47,54%
Kararsızım	13,11%
Kısmen	16,39%
Toplam	100,00%

Katılımcıların %22,95 i göç ile gelen öğrencilerin kıyafet temini konusunda sorunlar yaşadığını belirtirken, bu öğrencilerin kıyafet temini sorunu olmadığını belirtenlerin oranı 47,54 olarak belirlenmiştir. Böyle bir sorunun kısmen mümkün olduğunu belirtenlerin oranı %16,39 iken, bu konuda kararsız kalanların oranı %13,11 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 66: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Uyum Sorunları Yaşamaları Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	39,34%
Hayır	31,15%
Kararsızım	14,75%
Kısmen	14,75%
Toplam	100,00%

Katılımcıların %39,34 ü göç ile gelen öğrencilerin uyum sorunları yaşadıklarını belirtirken, %31,15 i bu öğrencilerin uyum sorunlarının olmadığını ifade etmiştir. Kısmen uyum sorunlarıyla karşılaştığını belirtenlerin oranı %14,75 iken, bu konuda kararsız kalanların oranı ise %14,75 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 67: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim Kurumunu Sahiplenmeleri Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	32,79%
Hayır	50,82%
Kararsızım	6,56%
Kısmen	9,84%
Toplam	100,00%

Katılımcıların %32,79 u göç ile gelen öğrencilerin kurumu yeterince sahiplendiğini düşünürken, %50,82 si bu öğrencilerin kurumu yeterince sahiplenmediğini belirtmiştir. Sahiplenmenin kısmen olduğunu belirtenlerin oranı %9,84 iken bu konuda kararsız kalanların oranı %6,56 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 68: Eğitimcilere Göre Göç İle Gelen Öğrencilerin Göç Etmiş Olmalarından Memnuniyet Duymaları Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	32,79%
Hayır	44,26%
Kararsızım	9,84%
Kısmen	13,11%
Toplam	100,00%

Göç ile gelen öğrencilerin göç etmiş olmalarından mutluluk duyduklarını düşünenlerin oranı %32,79 iken, öğrencilerin göçten memnun olmadıklarını belirtenlerin oranı %44,26 olarak gerçekleşmiştir. Bu konuda kısmen bir memnuniyetten bahsedilebileceğini belirtenlerin oranı %13,11 iken bu konuda kararsız kalanların oranı %9,84 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 69: Eğitimcilerle Göç İle Gelen Öğrencilerin Geri Dönmeleri Durumunda Başarılarını Arttırmaları Durumu

Yanıt	Oran (%)
Evet	44,26%
Hayır	32,79%
Kararsızım	9,84%
Kısmen	13,11%
Toplam	100,00%

Katılımcı eğitimcilerin %44,26'sı göç ile gelen öğrencilerin geri dönmeleri durumunda daha başarılı olabileceklerini düşünürken, geri dönüşün başarıyı arttırmayacağını belirtenlerin oranı %32,79 olarak gerçekleşmiştir. Geri dönüşün başarıyı kısmen arttırabileceğini ifade edenlerin oranı %13,11 iken bu konuda kararsız kalan eğitimcilerin oranı ise %9,84 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 70: Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Toplamı ve Göç İle Gelen Öğrenci Sayısı Karşılaştırılması

Sınıftaki Öğrenci Sayısı	Göç İle Gelen Öğrenci Sayısı					Toplam
	0	11—20	1—5	20'den fazla	6--10	
21-30	11,11%	11,11%	44,44%	22,22%	11,11%	100,00%
31-40	0,00%	40,91%	9,09%	9,09%	40,91%	100,00%
40'tan fazla	0,00%	33,33%	0,00%	52,38%	14,29%	100,00%
Toplam	3,28%	29,51%	16,39%	27,87%	22,95%	100,00%

Öğrenci sayısının 40 ve üzeri olduğu sınıflarda, göçle gelen çocuk sayısının 20 ve daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Yoğun göç alan bölgelerde bütün iyileştirmelere rağmen sınıflardaki öğrenci sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Eğitim imkânlarının hızlı ve ani artan nüfusa göre geride kaldığı ortadadır.

Tablo 71: Sınıf Başarısını Olumsuz Etkileyen Öğrencilerin Geri Dönüş Durumunda Başarılarını Arttırabilme Durumları

Göç İle Gelen Öğrencilerin Geri Dönüşleri Durumunda Başarılarının Artması	Göç İle Gelen Öğrencilerin Sınıf Başarısını Olumsuz Etkilemeleri Durumu				Toplam
	Evet	Hayır	Kararsızım	Kısmen	
Evet	42,86%	38,10%	4,76%	14,29%	100,00%
Hayır	50,00%	45,45%	4,55%	0,00%	100,00%
Kararsızım	28,57%	14,29%	14,29%	42,86%	100,00%
Kısmen	45,45%	9,09%	27,27%	18,18%	100,00%
Toplam	44,26%	32,79%	9,84%	13,11%	100,00%

Eğitimciler, göç ile gelen ve sınıf başarısını olumsuz etkileyen öğrencilerin memleketlerine geri dönmeleri durumunda da başarılarında ciddi bir değişiklik olmayacağı görüşündedirler. Yapılması gereken şey; göçle gelen öğrencilerin her türlü adaptasyonunun sağlanarak başarılarının arttırılmasıdır.

Tablo 72: Farklı Gruplaşmalara Neden Olan Öğrencilerin Göç Etmiş Olmalarından Memnun Olma Durumları

Göç İle Gelen Öğrencilerin Göç Etmiş Olmaktan Memnun Olmaları Durumu	Göç İle Gelen Öğrenciler Farklı Gruplaşmalara Neden Olmaları Durumu				Toplam
	Evet	Hayır	Kararsızım	Kısmen	
Evet	41,67%	25,00%	8,33%	25,00%	100,00%
Hayır	23,53%	76,47%	0,00%	0,00%	100,00%
Kararsızım	33,33%	11,11%	44,44%	11,11%	100,00%
Kısmen	27,27%	63,64%	0,00%	9,09%	100,00%
Toplam	32,79%	44,26%	9,84%	13,11%	100,00%

Göç eden ailelerin çocukları daha çok hemşeri ilişkileri çerçevesinde gruplaşma yoluna gitmektedirler. Bu çocukların büyük bir çoğunluğunun göç etmiş olmaktan memnun olmadıkları belirtilmiştir.

Tablo 73: Eğitim Öğretim Hedeflerine Olumsuz Yanıt Veren Öğrencilerin En Önemli Sorunları

Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim Hedeflerine Olumsuz Yanıt Vermeleri Durumu	Göç İle Gelen Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Açısından En Önemli Sorunları				Toplam
	Çevreye uyum zorluğu	Dil farkı	Düşük eğitim seviyesi ile gelmiş olmaları	Kültür farkı	
Evet	20,83%	20,83%	20,83%	37,50%	100,00%
Hayır	26,32%	52,63%	10,53%	10,53%	100,00%
Kararsızım	0,00%	28,57%	14,29%	57,14%	100,00%
Kısmen	9,09%	81,82%	0,00%	9,09%	100,00%
Toplam	18,03%	42,62%	13,11%	26,23%	100,00%

Araştırma bölgelerinde öğrencilerin eğitim-öğretim hedeflerine genel olarak olumsuz yanıt verdikleri şeklindeki algıdan yola çıkarak bu çocukların en önemli sorunlarına bakıldığında kültür farklarının ve dil farkının oldukça etkin olduğu, bunun kolaylıkla eğitim öğretimi etkilediği görülmüştür.

Tablo 74: Göç Etmiş Olmaktan Memnun Olmayan Öğrenciler Geri Dönüş Yaparlarsa Başarılarını Arttırma Durumları

Göç İle Gelen Öğrencilerin Geri Dönüşleri Durumunda Başarılarının Artması	Göç İle Gelen Öğrencilerin Göç Etmiş Olmaktan Memnun Olmaları Durumu				Toplam
	Evet	Hayır	Kararsızım	Kısmen	
Evet	55,00%	25,00%	15,00%	5,00%	100,00%
Hayır	51,85%	40,74%	0,00%	7,41%	100,00%
Kararsızım	33,33%	16,67%	50,00%	0,00%	100,00%
Kısmen	0,00%	37,50%	0,00%	62,50%	100,00%
Toplam	44,26%	32,79%	9,84%	13,11%	100,00%

Öğrencilerin çoğunlukla, göç etmiş olmaktan memnun olmadıkları, buna rağmen geri dönüş durumunda başarılarının olumlu etkilenmeyeceğini düşündükleri görülmektedir. Katılımcıların bu konuda ikilem içinde olduğu anlaşılmaktadır.

3.7.2. Eğitimcilere Uygulanan Anket Değerlendirmesi

Çalışmamızın göçün eğitime ve eğitim kurumlarına etkilerine yönelik hipotezleri ile eğitimcilere uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler karşılaştırıldığında, hipotezlerin doğrulandığı görülmektedir. Buna göre;

- Anketin 17 sorusuna (%37), 18. Sorusuna (%39), 22. Sorusuna (%47) verilen yanıtlardan göçün Eğitim ve öğretimi olumsuz etkilediği belirlenmiştir.
- Yoğun ve plansız göçün sınıflarda öğrenci sayısını arttırdığı ve eğitim-öğretimin bu durumdan olumsuz etkilendiği ortaya çıkmıştır.
- Eğitimcilere uygulanan anketin 20. sorusuna verilen yanıtların %36'sına göre eğitim ortamlarında göç ile gelen öğrencilere yönelik ayrımcı davranışlarla karşılaşılabilirdiği belirlenmiştir.

Göç eden ailelere uygulanan anketin sonuçları ile eğitimcilere uygulanan anketin sonuçları birlikte değerlendirilmelidir. Elde edilen ortak veriler ışığında göçün eğitime ve eğitim kurumlarına olumsuz etkileri için çözüm projeleri geliştirilmelidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumlar sürekli değişim ve gelişim içerisindeyler. Şüphesiz ki göçlerin bu değişim ve gelişimde payları çok fazladır. Tarih boyunca gerçekleşen birçok göç hareketi incelendiğinde, bu göçlerin sadece göç edenlere değil, bütün insanlığa fırsat kapıları açtığı görülmüştür. Bir yerden başka bir yere göç eden topluluklar, kendi kültürlerini de, yaşam tarzlarını da, hayatı kolaylaştıran tekniklerini de götürmüşler. Göç edenlerle, göç edilen yerde yerleşik yaşayanların imkânlarının birleşmesiyle insanlığın önünde yeni ufuklar açılabilmiştir.

Bugün de eğer göç olayı iyi değerlendirilebilirse, göçle gelen birçok tehlike bertaraf edilerek fırsatlara dönüştürülebilir. Göç edenlerin sosyal ve psikolojik durumları desteklenebilirse, değişim ve gelişim hızlanabilecek, kültürlerarası iletişim yenileşmelere katkı sağlayacaktır.

Bu anlamda göçün kazanca dönüşmesi de, beraberinde acı tablolar getirmesi de bir anlamda yönetenlerin tavrına bağlıdır. Göçün fırsatlarının ve tehditlerinin en iyi analiz edilebileceği ve tehditlerinin azaltılarak fırsatlarının ön plana çıkarılabileceği mekânların başında da eğitim kurumları gelmektedir.

Öğrenciler arasında ayırıcı bir ortamın oluşmaması için başta eğitimciler olmak üzere bütün yetkililerin azami gayret göstermesi gerekmektedir. Birlikte yaşamın mümkün olduğunu ve bunun için herkesin uyumlu hareket etmesi gerektiğini öncelikle eğitimciler tavır ve duruşlarıyla göstermeli, sonrasında da öğrenci ve ailelerini bu anlamda yönlendirmelidirler. Eğitim kurumlarında görülen ayırıcı tavır ve duruşlar sıfır tolerans ile devre dışı bırakılmadan bir toplumsal mutabakatın gerçekleşmesinin mümkün olmadığı unutulmamalıdır.

Göçün olumsuzluklarının minimize edilerek, avantajlara dönüştürülmesi için yerel idarelerin, genel idarenin ve Milli Eğitim yetkililerinin üzerlerine düşeni geciktirmeden yapmaları gerekmektedir.

Genel İdareye Yönelik Öneriler

Mersin İline yapılan göç yoğunlukla zorunlu göç olarak gerçekleştiğinden, öncelikle bu göçün sebeplerinin bertaraf edilmesi ve daha fazla göç dalgasıyla karşılaşılmasını için gerekli bütün tedbirlerin alınması gerekir.

Ülkenin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden Mersin'e yapılan göçün baskın çoğunluğu Kürt Meselesine bağlı silahlı çatışmaların neticesinde ortaya çıkan

durumla ilgilidir. Özellikle güvenlik gerekçesiyle, ya da köylerin boşaltılması sonucu göç etmek durumunda kalan ailelerin kısa süre içinde yoğun bir şekilde Mersin'e göç ettikleri görülmektedir. Bütün çözüm projeleri bu gerçek göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Çözüm çalışmalarının bu gerçek ışığında yapılması sağlanmalıdır. Özellikle tersine göçün önünün açılması ve yeni göç dalgalarının önüne geçilmesi, bölgenin cazip hale getirilmesi, sosyal ve ekonomik açıdan imkânların arttırılması gerekmektedir.

Genel idareye yönelik çözüm önerileri, aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Öncelikle Kürt Meselesinin çözüme kavuşturulması, bölgede çatışmalı ortamın sıfıra indirilmesi gerekmektedir. Güvenlik tam olarak sağlandığında insanların tersine göçü düşünebilecekleri anlaşılmaktadır. Zorunlu göçün durdurulabilmesi için atılması gereken en önemli ve öncelikli adım bu olmalıdır. Bu anlamda başta anadilde eğitim hakkı olmak üzere bütün haklar iade edilmeli, bölgenin Kürt Meselesinden kaynaklı sorunları çözümlenmelidir. Siyasi İrade, bütün riskleri almak ve çözümün kapısını aralamak durumundadır. Aksi takdirde diğer bütün ara formüller sadece kısa vadeli rahatlamalar sağlayabilir. Kalıcı bir çözüme dönüşmesini beklememek gerekir. Diğer bütün adımlar ancak bu öncelikli adımın ertesinde anlam kazanabilecektir.
- Göç veren illerde özel sektör için yatırım teşvikleri, vergi muafiyetleri vb. uygulamalarla yatırımların arttırılarak istihdam oluşturulması sağlanmalıdır. Metropol dışı kentler yatırımlar için cazip hale getirilmelidir.
- Göç veren illerde yeni ve ek alt yapı çalışmaları yaparak girişimcinin önü açılmalıdır. Ekonomik canlılık yaratacak merkezler kurulmalıdır. Kırsal alanda yaşayanların buldukları yerde istihdam edilmeleri sağlanmalı böylece göçün ekonomik sebepleri ortadan kaldırılmalıdır.
- Zorunlu göçle kentlere gelmiş olup geri dönmek isteyenlerin dönüşlerine yönelik tedbirler iyileştirilmeli ve dönüşler kolaylaştırılmalıdır. Geri dönüş yapanların yerleştikleri yerlerde yoksulluk çekmemeleri için gerekli imkânlar sağlanmalıdır.
- Eğitim kurumlarının sayısı ve kalitesi arttırılmalı, çok yönlü eğitim imkânları oluşturulmalıdır.

- Sokak çocuklarına ve madde bağımlısı çocuklara yönelik barınma evleri ve sosyal rehabilitasyon merkezlerinin sayıları artırılmalıdır. SHÇEK yurt ve barınma evlerine sıkı denetim uygulanmalıdır. Böylelikle çocuklar sokaklardan, sıcak ortamlara yönlendirilerek suç potansiyelinden ve madde bağımlılığından uzak olmaları sağlanmalıdır.
- Dar gelirli vatandaşlara yönelik Toplu Konut Uygulamaları daha da artırılarak, kişilere kaliteli ortamlarda yaşama imkânı tanınmalıdır.
- Mevsimlik işçi olarak çalışan fertlerin sayıları ve hareketliliği belirlenmelidir. Buna yönelik eğitim ve sağlık imkânı sağlanmalıdır.
- Etnik çatışmalara ortam hazırlayan politikalardan uzak durulmalı, bu yönde faaliyet gösteren birey yâda kuruluşlara engelleyici müeyyideler uygulanmalıdır. Bu konuda sıfır tolerans politikası yürütülmelidir.

Yerel İdareye Yönelik Öneriler

Yerel idareler göçün sonuçlarıyla en fazla yüz yüze kalan kurumlardır. Hizmet kuruluşları olarak yerel idareler, sağlıklı ve verimli hizmetler vermek, bir kent kimliğinin oluşmasını sağlamak, hizmet kalitesini arttırmak gibi görevleri yerine getirirler.

Göçün boyutunu ve etkilerini iyi bir öngörüyle hissetmeleri ve buna göre tedbirler almaları gerekmektedir. Göç dalgaları sonrasında da ortaya çıkan problemlere hızlı müdahale edebilmeli ve gereğini yapmalıdırlar.

Yerel idareye yönelik çözüm önerileri, aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Hizmet dağıtımında göç eden ile yerleşik arasında bir ayırım yapılmadan bütün hizmetler en acilinden ikincil olana doğru bir sıralama yapılarak yerine getirilmelidir.
- Siyasi ve etnik farklılıkları göz önünde bulundurmadan hizmetler yerine getirilmelidir. Ayrımcılık hissi uyandıracak uygulamalardan kaçınılmalıdır.
- Kentsel Dönüşüm Projeleri hazırlanarak uygulanmalıdır. Ancak bu dönüşüm projeleri, özellikle göç edenleri köklerinden koparacak, sahip oldukları kültürleri yok edecek çalışmalara dönüşmemelidir. Her türlü asimile girişiminden uzak insanı merkeze alan projelerle alan sakinleri rahatlatılmalıdır. Ayrıca, Çevre Düzeni Planları hazırlanarak şehrin düzenli,

kontrollü büyümesi sağlanmalı ve sürdürülebilir yatırım alanları oluşturulmalıdır.

- Altyapı hizmetlerinin tamamlanması ve gelecekteki nüfus artışı da dikkate alınarak kapasite ayarının yapılması gerekmektedir.
- Yerel idareler tarafından Toplum Merkezleri kurulmalıdır. Toplum merkezlerinde kişisel gelişim eğitimi, toplumsal eğitim ve mesleki eğitime yönelik kurslar ücretsiz olarak verilmelidir.
- Şehirde birlikte yaşam kültürünün oturması ve gelişmesi için, kaynaşma ve birbirini anlama etkinlikleri düzenlenmelidir.
- İnşaat izinlerinde yeşil alanların korunmasına önem verilmelidir. Çevre düzenlenmesi yapılmalı, şehir merkezlerinde göze hoş gelecek şekilde yapı iznine müsaade edilmelidir.
- Çocuklara yönelik oyun sahaları oluşturulmalı ve gerekli güvenlik sağlanmalıdır. Ayrıca özellikle yaşlılara yönelik dinlenme parkları, engellilere yönelik dinlenme ve kendini geliştirme alanları yapılmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığına ve İl Milli Eğitim Müdürlüklerine Yönelik Öneriler

Eğitim kurumları, toplumun bütün kesimlerinin bir araya gelebildiği ender mekânlardan biridir. Farklı kesimlerden bireyler en çok eğitim kurumlarında bir arada bulunabilmektedirler. Bu nedenle birçok imkânı ve tehdidi birlikte barındıran kurumlardır. Eğer bireyler iyi yönlendirilebilirse, birlikte yaşama becerisinin ilk provası eğitim kurumlarında yapılabilir. Aksi takdirde söz konusu kurumlar, toplumsal çatışmaların tetiklendiği mekânlar olabilme tehlikesini de barındırmaktadırlar.

Bu anlamda eğitim kurumlarının, göç eden ve yerleşik bireyler arasında sağlıklı bir ilişkinin kurulmasına aracı olması için, İl Milli Eğitim Müdürlüklerine yönelik ve Milli Eğitim Bakanlığına yönelik öneriler maddeler halinde aşağıda sunulacaktır:

- Eğitim kurumlarında, birlikte yaşamaya ve farklılıkları zenginlik görebilmeye destek olacak dersler okutulmalıdır. Müfredata “birlikte yaşam kültürü” ve “önce insan” bilinci geliştiren konular ve dersler eklenmelidir.

- Eğitim müfredatında bulunan ayrımcılık çağrıştıran ifadeler dikkatle belirlenerek çıkarılmalıdır. Bu anlamda herhangi bir etnik yapıya ayrıcalık tanıyan ifadeler ve yaklaşımlar engellenmelidir.
- İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve Okul Müdürlüklerinin Organize edeceği Velileri buluşturma ve kaynaştırma etkinlikleri düzenlenmelidir.
- Öğretmenlere ve diğer eğitim personeline yönelik, ayrımcılığa ve ötekileştirmeye karşı bilinçlenme amaçlı hizmet içi eğitim çalışmaları verilmelidir. Öğretmenler bu konuda yetiştirilmeli, öğrenciler arasında sağlıklı bir ilişki kurmaları sağlanmalıdır.
- Suriye'deki iç savaştan dolayı göç eden ailelerin çocuklarının eğitim-öğretim ortamına uyum sağlayabilmeleri için söz konusu öğrencilerin bulunduğu okullarda birimler oluşturulmalı, bu öğrencilerin akranlarıyla sağlıklı iletişim kurmaları sağlanmalıdır.
- İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve okul Müdürlükleri organizasyonunda, göç eden ve yerleşik aileler ziyaret edilmeli, söz konusu ailelerin birbirlerini ziyaret etmelerine ve sağlıklı bir iletişim kurmalarına ortam hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Kentleşme Şurası, Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar, Ankara-2009
- Bülbül, S. Köse, A. “ Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi”, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi dergisi, İstanbul-2010
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), “Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000)”, Ankara-2008
- Çelik, F. “Türkiye’de İç Göçler: 1980-200”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 22 Yıl: 2007/1
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), “Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: Nüfus, Demografi Yapısı, Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, Ankara-2011
- Erjem Y. ““Mersin’de Göç, Kentleşme ve Sosyal Problemler”, Mersin Valiliği Yayınları Sosyal Araştırmalar Dizisi:1 Mersin-2009
- İçduygu, A. Sirkeci, İ. “Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Göç Hareketleri”, 75 yılda Köylerden Şehirlere, Tarih Vakfı yayınları İstanbul- 1999
- Kalkınma Merkezi, “Eğitim, Araştırma, Uygulama, Danışmanlık, Üretim ve İşletme Kooperatifi, “Zorunlu Göç ve Etkileri”, Diyarbakır- 2006
- Kaygalak, S. “Yeni Kentsel Yoksulluk, Göç ve Yoksulluğun Mekânsal Yoğunlaşması: Mersin/Demirtaş Örneği”, Praksis Dergisi 2001
- Kurt, H. “Göç Eğilimleri ve Olası Etkileri”, Yönetim Bilimleri Dergisi, Mersin Üniversitesi, Mersin-2006
- Koçak, Y. Terzi, E. “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:3, sayı:3, Kars-2012
- Koyuncu, A. “Anadolu Kentlerine Göç: Konya Örneği”, NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Nevşehir-2011
- Özdemir, H. “Türkiye’de İç Göçler Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, Akademik Bakış Dergisi İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat-Kırgızistan-2012
- Özer, A. “Kent ve Yaşam” Toros Üniversitesi Yayınları, Mersin-2012
- Özer, A. “Yerel-Küresel Döngü” Toros Üniversitesi Yayınları, Mersin-2014
- Özer, İ. “Kentleşme Kentlileşme ve Kentsel Değişme”, Ekin Kitapevi, Bursa-2004

- Öztürk, M. “İç Göçlerin İstanbul Kent ve Çalışma Hayatına Etkileri”, Amme idaresi Dergisi, sayı:40,Mart -2007
- Pazarlıoğlu, V. “İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi”, Yönetim ve Ekonomi Cilt:14 Sayı:1 Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa-2007
- Sarıçay, N. “Türkiye’de Eğitim Sektörünün Sorunları, Eğitimin Ekonomik Boyutu ve Çözümleri”, Ar&Ge Bülten Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü, İzmir- 2005
- Sevim, Y. “Terör Nedeniyle Elazığ’a Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Eğitim Durumu”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 11 Sayı: 2, ELAZIĞ-2001
- Şeker, D. İlhan Tunç, A. Şahin, E. “Van İli Örneğinde Terör Suçlarına Karışan Kişilerin İç Göç, Sosyal Psikolojik ve Eğitim Açılarında Değerlendirilmesi”, Van- 2010
- Topsakal, C. Merey, Z. Keçe, M. “Göçle Gelen Ailelerin Çocuklarının Eğitim-Öğrenim Hakkı ve Sorunları Üzerine Nitel Bir Çalışma”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,Cilt: 6 Sayı: 27, Yaz, 2013
- Tüfekçi, S. “Kırsal Kesimlerden Büyükşehirlere Göç ve Göçün aile yapısında Meydana Getirdiği değişiklikler -İstanbul Örneği”, Süleyman Demirel Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta-2002
- URL1: Göçlerin Nedenleri ve Sonuçları, <http://www.bilgiustam.com/goclerin-nedenleri-ve-sonuclari/> (Erişim :2013)
- URL2: Mersin valiliği, <http://www.mersin.gov.tr/mersin> (Erişim: Kasım 2013)
- URL3: Nüfus ve Göçler, <http://www.slideshare.net/derslopedi/nufus-ve-gler>, (Erişim: 2013)
- URL4: Zorunlu Göç ve Psikolojik Etkileri <http://www.uskudar.edu.tr/176-zorunlu-goc-ve-psikolojik-etkileri.html> (Erişim :2013)
- Üçdoğruk, Ş. “ İzmir’deki İç Göç Hareketinin Çok Durumlu Logit Teknikle İncelenmesi”, D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi Cilt: 17 Sayı: 1, İzmir-2002
- Yetim, N. Çağlayandereli, M. “Toplumsal Algı Boyutuyla Sokakta çalışan Çocuklar: Mersin Örneği”, Mersin Üniv. Sosyoloji Dergisi 3. Dizi 14. Sayı, Mersin-2007

- Yıldız, M. Kılıç, F.” Göçle Gelen Okul Öncesi Çocukların İlkokuma Yazma Becerilerine İlişkin 1. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri ”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 9, No 1, Mersin-2013
- Yılgın, A. “ Türkiye’de Yaşanan Göç Olgusu Bağlamında Adana İlinde Göçün Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkileri, Yarattığı Sorular ve Çözüm Önerileri”, T.C.İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2007

24 -Çocuklarınızın okulda Öğretmen ve idareciler tarafından ayrımcılığa tabi tutulduklarını düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

25- Çocuklarınızın okulda Öğretmen ve idareciler tarafından ayrımcılığa tabi tutulduklarını düşünüyorsanız, sizce bunun en önemli nedeni nedir?

- a) Kürt olduğumuz için b) Arap olduğumuz için
c) Türk olduğumuz için d) Fakir olduğumuz için
e) Diğer (açıklayın)

26- Çocuklarınızın okul ortamındaki arkadaş seçiminde çoğunlukla hemşerilerini tercih ettiğini düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

27- Çocuklarınıza kendi kültürünüzü yeteri ölçüde aktarabildiğinizi düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

28- Ailenizi büyüklüğüne göre hangi tip aile olarak tanımlarsınız?

- a) Çekirdek Aile b) Geniş Aile
c) Birleşik Aile d) Parçalanmış Aile

29– Hemşeri birlikleri ve hemşeri derneklerinin, panayır ve kutlama günleri gibi eğlencelerin yörenizdeki İnsanları kaynaştırdığını düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

30 – Çocuklarınızın Mersin’de yaşamaya devam etmelerini ister misiniz?

- a) Evet b) Hayır
c) Memlekete Dönmelerini İstiyorum d) Kararsızım

8- Okuttuğunuz sınıfta/sınıflarda g ile gelen öğrencilerden sürekli devamsız kaç erkek ğrenci var?

- a) 0 b) 1 c) 2 d) 3 e) 3'ten fazla

9- Okuttuğunuz sınıfta/sınıflarda g ile gelen öğrencilerden sürekli devamsız iken ikna edip devamını sağladığınız kaç kız ğrenci var?

- a) 0 b) 1 c) 2 d) 3 e) 3'ten fazla

10- Okuttuğunuz sınıfta/sınıflarda g ile gelen öğrencilerden sürekli devamsız iken ikna edip devamını sağladığınız kaç Erkek ğrenci var?

- a) 0 b) 1 c) 2 d) 3 e) 3'ten fazla

11- Okuttuğunuz sınıfta/sınıflarda g ile gelip sürekli devamsızlık yapan kız öğrencilerin en önemli devamsızlık nedeni nedir?

- a) Ailelerin kız öğrencileri okutmaya yanaşmamaları
b) Kızların erken evlendirilmesi c) alışmak zorunda olmaları
d) Ailelerinin ilgilenmemeleri e) Diğer(açıklayın)

12- Okuttuğunuz sınıfta/sınıflarda g ile gelip sürekli devamsızlık yapan erkek öğrencilerin en önemli devamsızlık nedeni nedir?

- a) Ailenin ğrenciyi ikna edememesi b) Erkeğin erken evlendirilmesi
c) alışmak zorunda olmaları d) Ailelerinin ilgilenmemeleri
e) Diğer (açıklayın)

13–G ile gelen öğrencilerin eğitim–ğretim açısından en önemli sorunları nedir?

- a) Düşük bir eğitim seviyesi ile gelmiş olmaları b) evreye uyum zorluğu
c) Kültür farkı d) Dil farkı e) Diğer (açıklayın)

14 – G ile gelen öğrencilerin diğer öğrencilere göre, eğitim–ğretimin hedeflerine daha az cevap verdiklerini düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısım d) Kararsızım

15 – Göç ile gelen öğrencilerin diğer öğrencilere göre, eğitim-öğretimin hedeflerine daha çok cevap verdiklerini düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

16- Diğer öğrencilere oranla, göç ile gelen öğrencilerinizle daha az iletişim kurabildiğinizi düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

17 - Göç ile gelen öğrencilerin sınıf başarısını olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

18 – Göç ile gelen öğrencilerin farklı gruplaşmalara neden olduğunu düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

19 – Göç ile gelen öğrenciler farklı gruplaşmalar ortaya çıkarıyorsa bu gruplaşmaların nedeni en çok ne olabilir?

- a) Etnik farklılıklar b) Hemşericilik c) Maddi imkânlar
d) Hepsi e) Diğer (açıklayın)

20 – Göç ile gelen öğrencilerin diğer öğrenciler tarafından ayrımcılığa tabi tutulduklarını düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

21– Göç ile gelen öğrenciler ayrımcılığa uğruyorsa sizce bunun en önemli nedeni nedir?

- a) Etnik Farklılıklar b) Kültürel Farklılıklar c) Dil Kaynaklı Nedenler
d) Ekonomik Nedenler e) Diğer (açıklayın)

22- Göç ile gelen öğrencilerin Ailelerinin eğitim –öğretim sürecine yeterli ilgiyi gösterdiklerini düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Kararsızım

23- Göç ile gelen öğrencilerin ailelerinin eğitim –öğretim sürecine yeterli ilgiyi gösterdiğini düşünmüyorsanız, sizce bu durumun en önemli nedeni nedir?

- a) Dil farklılığından kaynaklı sorunlar
- b) Maddi Sorunlar
- c) Göçün sebep olduğu psikolojik etkenler
- d) Eğitimin öneminin farkında olmamaları
- e) Diğer (açıklayın)

24 –Göç ile gelen öğrencilerin yeteri miktarda eğitim araç gereçlerine sahip olduklarını düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen
- d) Kararsızım

25 –Göç ile gelen öğrencilerin kıyafet temini konusunda sorun yaşadıklarını düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen
- d) Kararsızım

26 – Göç ile gelen öğrencilerin diğer öğrencilerle uyum sorunları yaşadıklarını düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen
- d) Kararsızım

27 – Göç ile gelen öğrencilerin, eğitim kurumunu yeterince sahiplendiklerini düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen
- d) Kararsızım

28– Göç ile gelen öğrencilerin, göç etmiş olmalarından memnun olduklarını düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen
- d) Kararsızım

29– Göç ile gelen öğrenciler, geri dönerlerse başarılarını arttırabileceklerini düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen
- d) Kararsızım